

H. Sept. 17^u

4°

SVENSKA
RUN-URKUNDER,

UTGIFNA

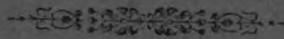
AF

RICHARD DYBECK.

ANDRA SAMLINGEN.

Första Häftet,

med 8 Plancher.

KÖPENHAMN,
C. G. Brøgger.

STOCKHOLM,
J. L. BRUDIN.

CHRISTIANIA,
Preller & Løndal.

SVENSKA
RUN - URKUNDER,

UTGIFNA

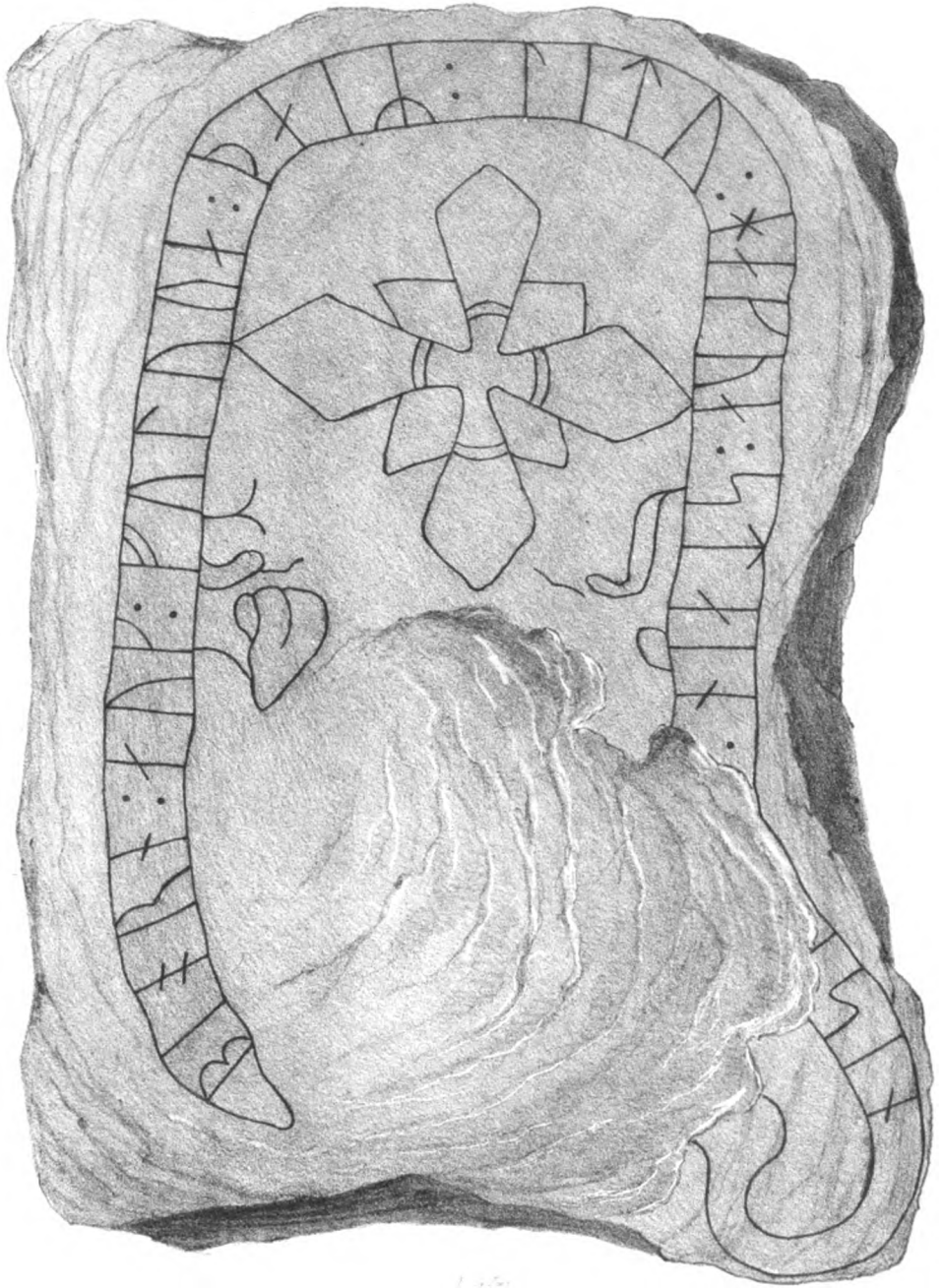
AF

RICHARD DYBECK.

Andra Samlingen.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOIL. BECKMAN, 1857.

1850
No. 10
1850
1850
1850

51.

Uppland. Färentuna härad, Sänga socken, Löfstad.

Runstenen under föregående numret ledde oss in i Uppland.

I den nämnda trakten af landskapet, men i Sänga socken, ligger Löfsta gård, icke långt från Mälarstranden. I en skogsbacke nära intill gården äro någre ansenlige ättechögar, af hvilke en eger rest bautasten, och i slutningen af denne höjd äro ännu omiskänliga tecken efter en för länge sedan förlagd, smal väg, som, utgående från nuvarande vägen mellan Riddersvik och Löfstad, tyckes sträckt sig norr ut och törhända förenat sig med vägen till Jerfälla kyrka.

För några år sedan upptogs mellan den förlagda vägen och Löfstad ett åkerland, och bland flere större och mindre stenar, som då uppbrötos, fanns denne Runsten, hvilken var liggande och alldeles betäckt af jord.

Han är af gråsten, ojämn och något mer än en aln tjockast, samt synes för länge sedan varit utsatt för eld, hvarigenom en större afflagning å skriftsidan skett.

Inskriften:

BIORN : AUK : FULUA : þAIR : LITU : HAKUA : STAIN SIN

Det är: BIORN AUK FULUA þAIR LITU HAKUA STAIN SIN.

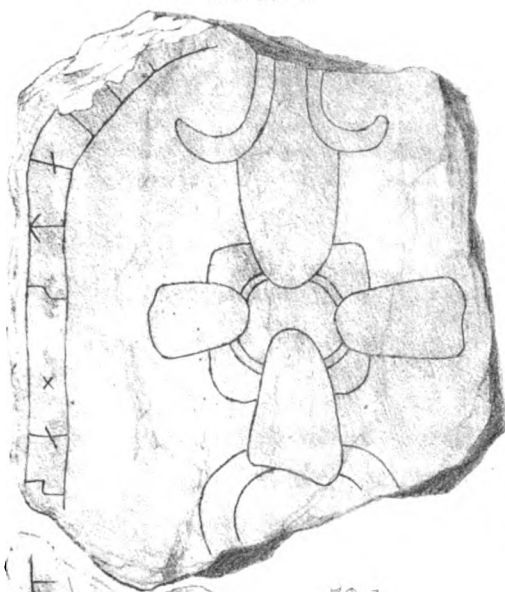
52.

Uppland. Sollentuna härad, Jerfälla socken, Eggelunda.

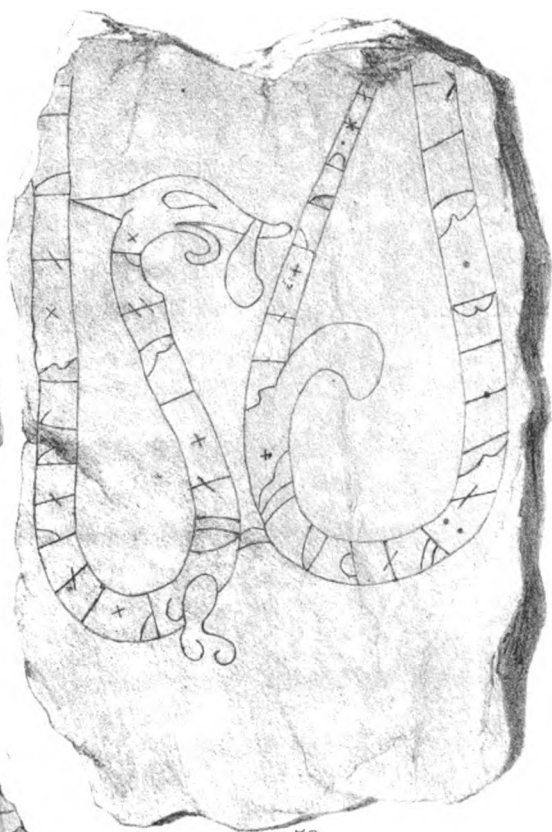
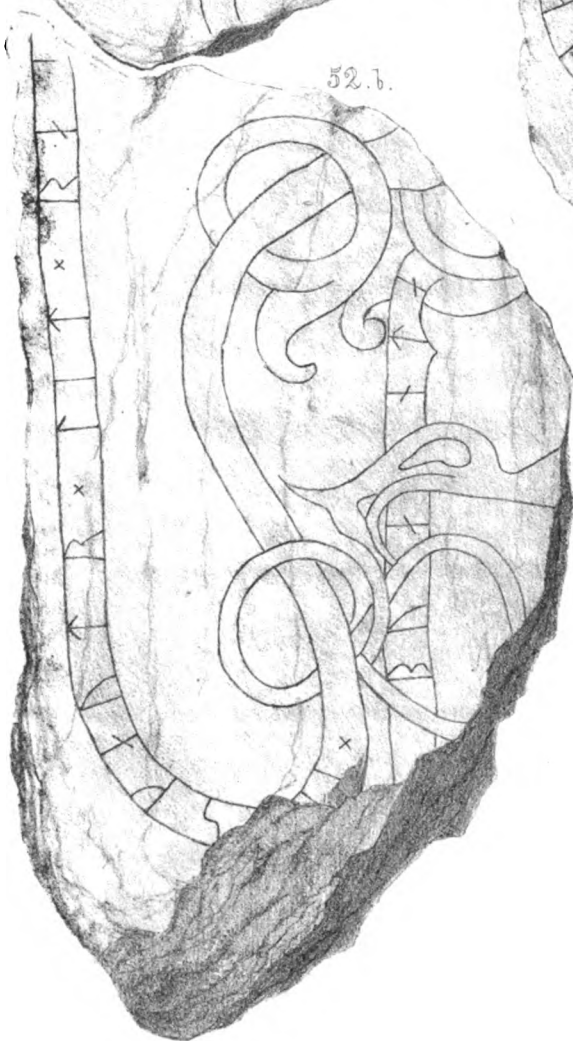
Vi draga norr ut och äro snart i Jerfälla, samt färdas der förbi Krusbacka, ett torp å Skylsta egor, liggande å norra delen af en bergshöjd, på hvars flata vägg eller sida häråt allmogen visar en »utkrusning», hvilken nog gifvit stället namnet och är den i Bautil (459 och 1119. Lilj. 384) rätt återgifne runristningen.* Snart komne till lägenheten

* Funcks stora karta öfver Stockholmstrakten, som ej anför denna ristning, upptager riktigt en mindre körväg från Skylsta mot trakten af Krusbacka, men vet icke att vägen sträcker sig utmed berget (just der runristningen är), samt fortgår söderut, der den öfvergår till gångväg och (kanske fordom klöfjeväg) fortgår genom skogen till de större vägarne i Bromma socken. En synerligt märkvärdig runskrift åt detta hållet skall framdeles allmängöras.

52. a.

52. b.

53.

UPPLAND

Danderyds Skeppsl., Lidingö sn., Islinge.

53. b.

SÖDERMANLAND.

Vättinge hd., Helgölands sn.

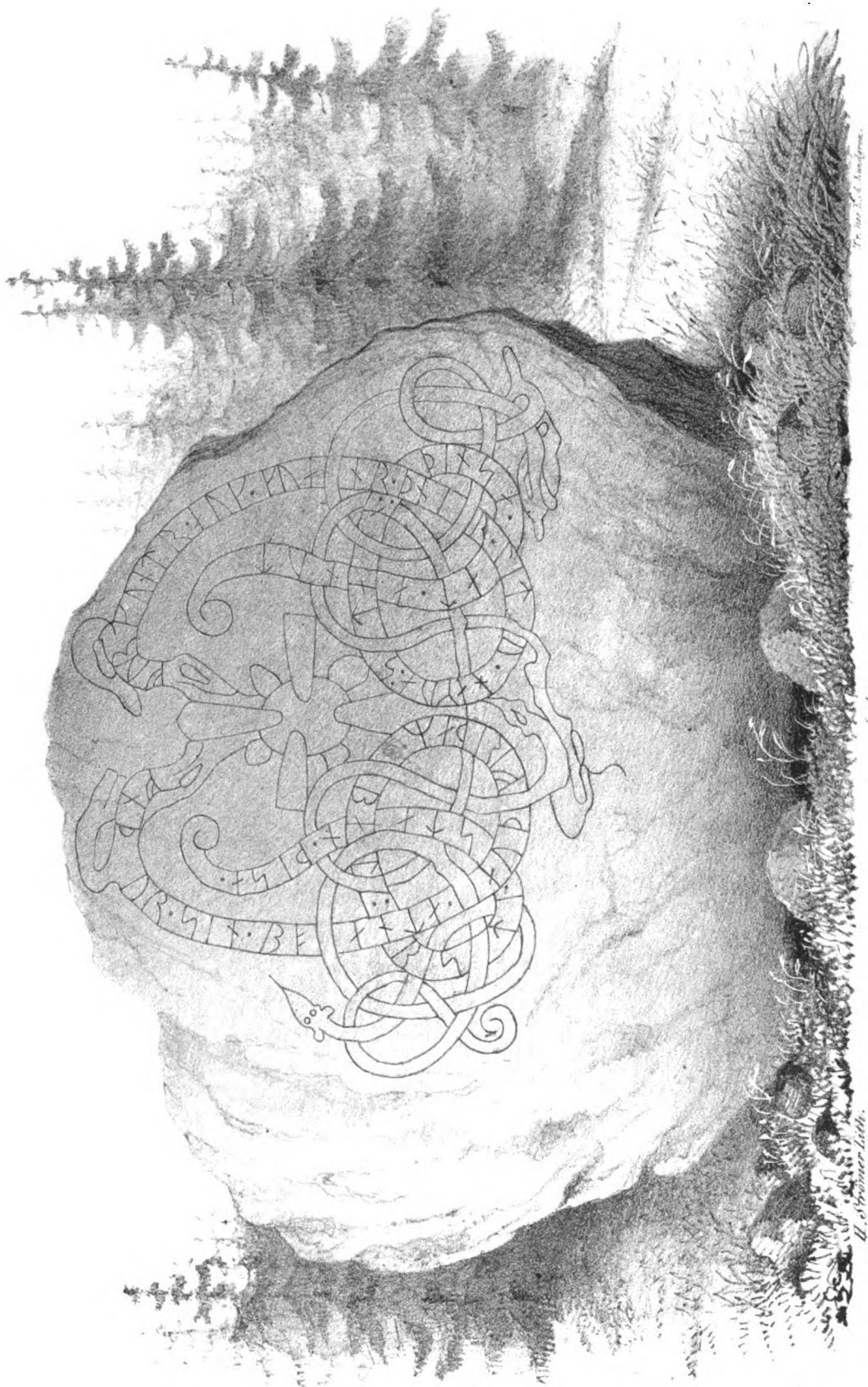
dunk.

52.

UPPLAND.

Collectore Nil, Senfälla sn.

Hggelunda.

From the collection of the University of Toronto

H. Sprosser Lith.

100.

100.
100.

La saga af Gisleifu, Furbo.

Peringsköld nämner i en af sine handskrifter en Runsten vid Lidingö kyrka (»kapellet»), hvilken sten nu ej finnes der, om icke dold i murarne.

54.

Uppland. Lagunda härad, Girista socken, Furby.

I trakterne kring den betydliga sänkning med sjöar och vattendrag, som från Ekolen sträcker sig öster ut genom flere socknar mot Sevalle socken i Vestmanland, är en stor mängd Runstenar. Giresta är en af socknarne och ligger på södra sidan om sänkning.

Liljegren (754) uppgifver efter Peringsköld en »oafritad» Runsten på Finstads utjord i Giresta socken och ett mindre stycke af denne ligger der ännu invid gärdesgården till en åkervret. En höjdsträcka med flere grafhögar, några stensättningar, samt märken efter en förlagd väg, uppstiger vester om vreten och har stenen fordom nog stått högre upp bland grafvarna.

Det öfverblifna af inskriften lyder: ...𐀀𐀁..𐀂...𐀃𐀄𐀅𐀆.𐀇...𐀈.𐀉...
Det är: ...ÜL.N...SINAR A...R S...

Men begifve vi oss öfver den nämnda lilla vreten öster ut och tage vägen öfver en obetydlig granbacke, äfven med smärre grafkullar, så finne vi å Furby här varande gärde två väldige hållar, den ene liggande och oristad; den andre några steg derifrån, med en hittills icke känd runeristning.

Sistnämnde sten är af röd grofkornig granit; skriftsidan något bakåt lutande. Baktill har stenen en hvass rygg och de två sidorna häråt äro, till följd af stenens vida större tjocklek nertill än upptill, lodräta. Den ristade sidan, vänd mot söder och en sänkning, har följande inskrift:

1 Slingan: 𐀀𐀁𐀂𐀃𐀄𐀅𐀆.𐀇𐀈.𐀉𐀊𐀋𐀌.𐀍𐀎𐀏.𐀐𐀑𐀒.𐀓𐀔𐀕.𐀖𐀗𐀘.
𐀙𐀚𐀛𐀜 : 𐀝𐀞𐀟 : 𐀠𐀡𐀢.𐀣.𐀤𐀥

2 Slingan: 𐀀𐀁𐀂𐀃.𐀄𐀅.𐀆𐀇𐀈𐀉.𐀊𐀋𐀌𐀍𐀎𐀏𐀐.𐀑𐀒 :
𐀓𐀔𐀕.𐀖𐀗𐀘.𐀙𐀚.

Det är: FURKUNTR AUK KUNAR ÞAIR LITU HAKUA STAIN ÞINSA AT
A NUT

FAÞUR SIN BOANTA AUÞFRIÞAR BALI RISTI STAN ÞISA.

Slingorna äro, såsom man finner, alldeles i konstnären Bales stil.
Runan 𐀁 i 𐀆𐀇𐀈𐀉 torde här vara af misstag stupad.

Södermanland. Oppunda härad, Blacksta socken, Fyrby.

Tre runinskrifter i Blacksta socken äro i den föregående samlingen (Nr 40, 41 och 42) anförde. Vi komma nu till den fjerde och sista.

Fyrby löt. heter en vidsträckt skog, som sammanhänger med stora skogar i Blacksta och öster ut liggande socknar. Från Blacksta kyrka fortgår åt detta hållet en häradsväg till Årdala och Husby socknar och vid denna väg, omkring en fjerdedels mil från kyrkan, är Fyrby.

Flere minnesmärken finnas här. Å en jämn plats sydost om och invid byn äro många utan ordning reste eller satte stenar af en alns höjd och derunder. Bland dem ses en affång krets likaledes af satte stenar, 25 alnar lång och 10 alnar bred, hvarförutan många nu förstörde bautastenar omtalas.

Norr om byn är marken äfven jämn och någon högst betydlig stensättning synes varit i bytågten närmast vägen.* Ett åkerland, å gamla kartor benämndt »stora brättet», bildar här ett hörn mot vägen samt skogen och en större jordfast klippa af gråsten står i hörnet. Dess norra, något bakåt lutande sida, full af små mörkröda kristallkorn, är någorlunda jämn och har i en enkel konstlös slinga följande ovanligt matta runristning:

H·N·T·A·T : *H·T·T·H·T : Þ·T : *N·P·Y·H·T·H·T : B·R·N·B·R : Y·T·R :
 P·A·T·H·T·T : † : Y·I·P·Y·T·R·P·I : H·I·T·N : H·T·H·T : T·N·Y : H·T·H·T :
 Y·T·R·P·T : H·T·I·R : H·R·T·H·T·H·T : P·T·B·N·R : H·I·T .

Det är:

AK UART HASTAIN
 ÞA HULMSTAIN BRUÞR
 MENR KYNASTA
 A MIÞKARÞI
 SETU STAIN
 AUK STAKA MARGA
 EFTIR ARALSTAIN
 FAÞUR SIN

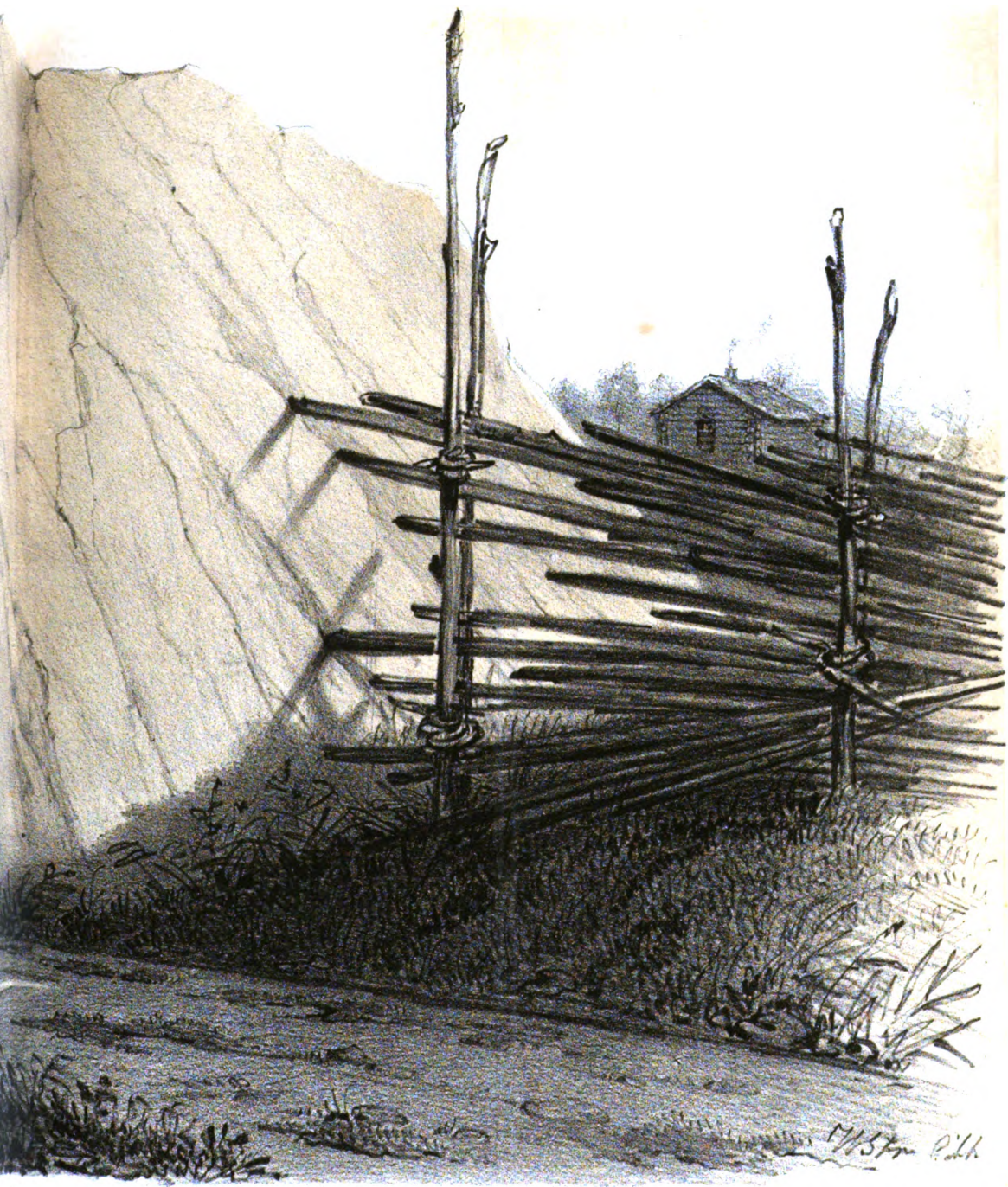
Flere missristningar torde förefinnas i denna inskrift. Säkert är t. ex. första runan i P·A·T·H·T·T rättad från N till Y. — Þ·T kan väl möjligen stå för Þ·T·I·R, o. s. v.

Ristningen har i långliga tider varit förgäten.** Vid mitt första

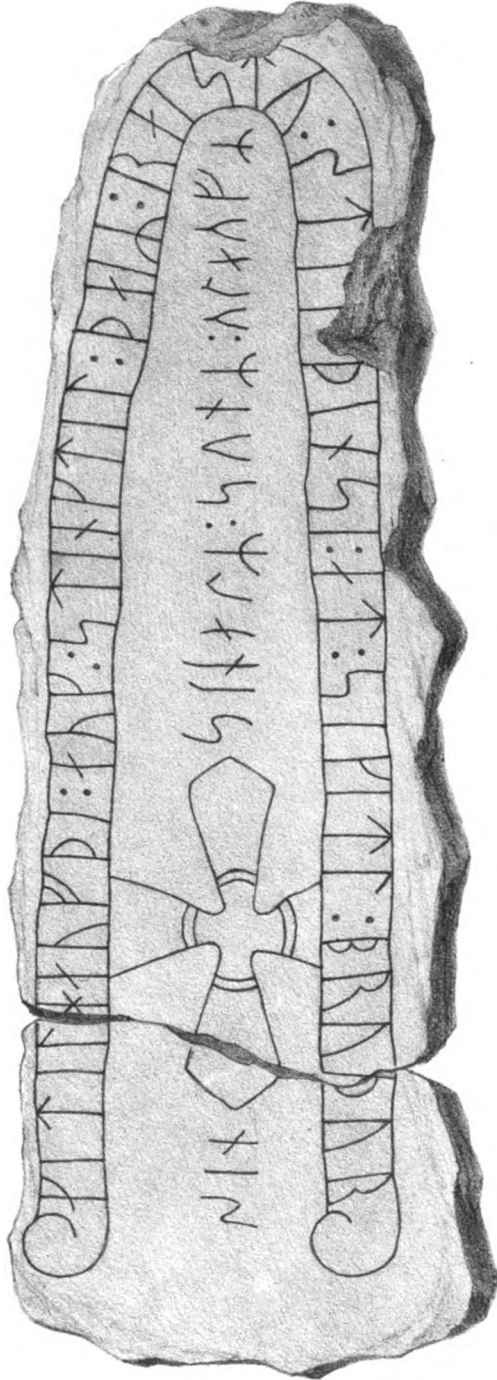
* Flere grafkullar och stenkretsar äro ännu nära derintill i skogen på andra (norra) sidan om vägen.

** Jag har förut (1:a Saml., sid. 44) uppgifvit att i vårt land finnas omkring trettio runstenar med inskrifter, affattade på vers (Fornyrþalag). Vid närmare granskning af de bautilske och Liljegrenske inskrifterne finnes sådane stenars antal uppgå till flere än hundra.

7/15/11 P.H.

366

SÖDERMÄLAND

Oppan lands Varabro an Hedenlunda

besök å stället var den ristade klippväggen så öfverväxt med mosse, att bara två runor kunde urskiljas.

56.

Södermanland. Oppunda härad, Vadsbro socken, Hedenlunda.

Den Liljegrenska afskriften (Runurk. 900) af denna runskrift, meddelad af »M 1», skall, jämförd med förevarande, visa huru nödig en ny granskning af våra runristningar är.

Stenen, hvilken fordom lärer stått i skogen norr om Hedenlunda vid vägen till Flens socken, har i medlet af 1700-talet blifvit störtad och lagd till trågårdstrappa vid gården, och när han några år derefter skulle åter föras till sitt gamla ställe, »så slogo honom vårdslösa händer midt i tu.» För flere år sedan var det öfre stycket af honom inlagdt i en trågårdsmur och finnes nu rest å en liten kulle i parken. Det nedre och mindre stycket är förkommet. En i orten befintlig gammal teckning deraf (gjord af Lars Hallman) har blifvit fogad till min ritning af det återstående större stycket, så att inskriften nu framträder hel, så lydande:

KITILHAUFPI : HNP : KITILHAUFPI : HNP : RTHITN : KITILHAUFPI :
 HNP : HNP : BRONDR HIT HITTHA : HNP : KITILHAUFPI

Det är: KITILHAUFPI AUK STINKTIL PAIR RAISTU ST(IN) PANSI AT SIKITL BRUFUR SIN SINALR SUNR ULAUFR.

Men HNP och HNP i de tu namnen förstås å båda ställen KITILHAUFPI. — HITTHA är felristadt för KITILHAUFPI.

57.

Södermanland. Oppunda härad, Husby socken, Ramsta.

Vid vägen mellan Husby och Årdala kyrkor ligger Ramsta by, en knapp fjerdingväg från förstnämnde kyrka. Genom byns gårde löper norr ut en mindre körväg, hvilken fortgår genom den norr om gårdet varande höga skogsmarken, der vägen grenar sig till Årdala och Stäringe.

På föga afstånd från ett ansenligt berg i gårdet, kalladt *Skänkulleberget*,* låg, när jag första gången besökte stället, ett mindre stycke af en Runsten med uppvänd skriftsida i åkern på högra sidan om och invid vägen. En större sten sågs ligga några alnar derifrån, och

* Ett annat berg i granskapet heter *Postalsberget*.

sedan vid undersökning äfven han funnits ega ristning, men denna var å underliggande sidan, blef stenen af tillstådesvarande personer omvänd, samt båda styckena sammanlagda.

Stenen är af granit och på flere ställen svårt angripen af jordsyra, hvarigenom inskriften flerstädes mycket lidit.

Inskriften:

†N† : †N† · †† · †N† · †R†††† · †R††† · †††† · †N††††.
 †N† · ††(R†)† · †††.. †.† · †††† · †N††† · ††††† · ††††† · †††††
 †N† : †† †N††††† · †R†††† · ††† · †.† ††. †N† : †N†(†)

Det är: AUFÄ AUK IKA AUK IRINTIS PRIP. HAFÄ MUFKU. PUM
 KA(RU)A STA. P.A. BTIR SUAIN FAUR SIN AUK (Ö)T KUFFAST BRUR
 SIN H.N UA. SUN AUF(U)

Efter ††R†† måste väl ett †††† antagas. Förslagsvis kunde de skadade orden i stenens venstra kant återställas med †N†††† · † · † (eller †)†N†, namn på något ställe. †† för †† är ovanligt, om ej förr osedt. Efter †† förekommer en högst otydlig liten ristning, kanske blott ett skiljetecken, så att det derpå följande ords † skall betjena äfven det föregående (††† · †N†)

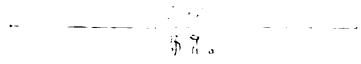
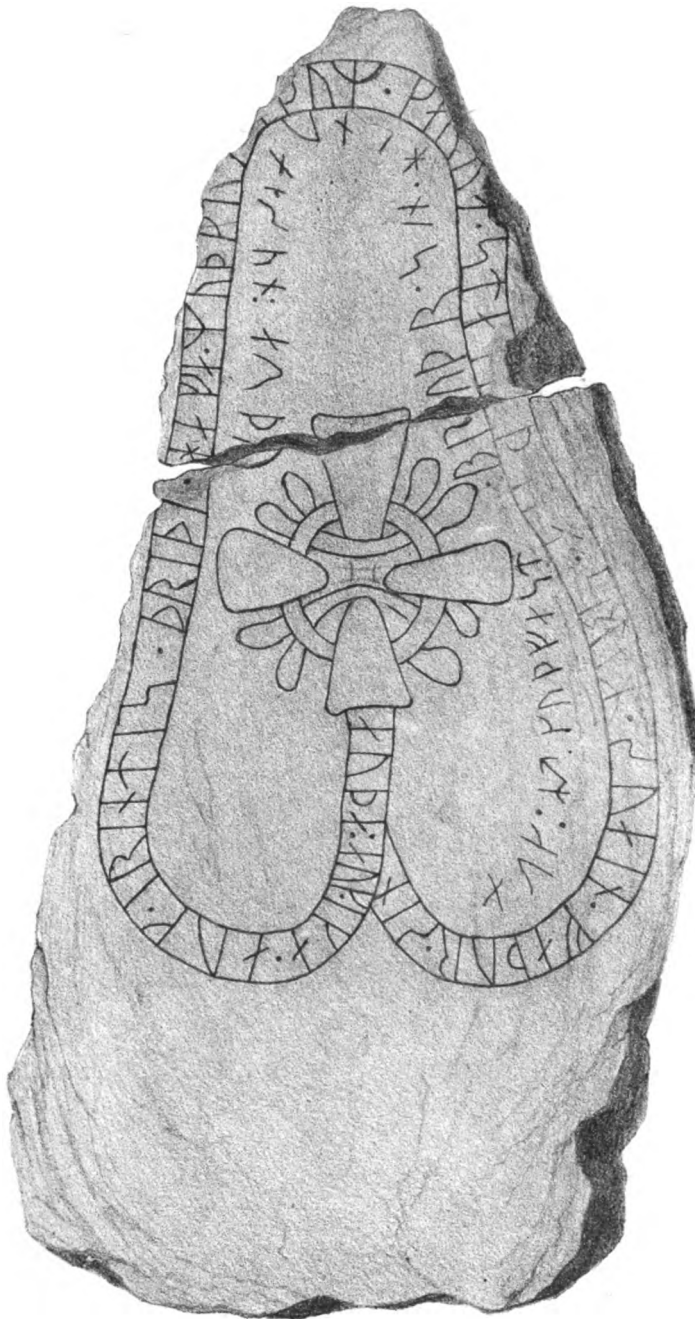
58.

Östergötland. Memmings härad, Kullerstads socken, Odensåker.

Från den lilla sjön Laxfjärden rinner Kullersta bäck norr ut mellan Odensåkers (uttalas Onsåker) och Kullersta byars egor samt utfaller i Glan. Vägen mellan Norrköping och Linköping framgår här öfver Kullersta bro.

Då man för kort tid sedan företog sig att sänka Laxfjärden, måste, för strömfårans rensning under Kullersta bro, denna rifvas. Brons båda landfästen bestodo öfverst af bara klumpstenar, hvilke fördes å sido. På ett djup af två alnar upptäcktes då under vägen vid vestra brofästet, således å Kullerstasidan, två flata stenhällar, den ena dubbelt större än den andra. Desse upptogos, och fanns den mindre ega ristning å den sidan som legat nedåt. Den större hällen, som saknade ristning, blef krossad och använd till den nya bron. Den ristade stenen fördes till östra sidan om bäcken och restes der invid landsvägen några alnar från bron på Odensåkers egor.

Han är af gråsten, åtta tum tjock och flat å båda sidor, men ojämnare å baksidan. Ristningen mycket matt till föjd af ytans frätning af järnhaltigt vatten.

SÖDERMANLAND
Oppunda lfd., Husty sn., Bamsta.

H. Strömer lith.

1 aln.

Ex. nos. E. L. Lundgren.

58.

ÖSTERGÖTHLAND.

Memnings hd., Kullerstas sn., Odensåker.

Inskriften:

*HUNN * YTRPI * BRN * PIII * HHT * HN (*) HPT * *HHT *
 HNTH(R)H * BRN * HHT * HTH NTH * HNT * *HUNNTH *

Det är: HAKUN KARPI BRU PISA IAN SU SKAL HAITA KUNA(R)S
 BRU IAN SAR UAR SUN HAKUNAR

Kännestrecket till H i det sednare HHT är otydligt och kan tagas för en spricka eller anfrätning, men i alla fall återstår H , och hvad skulle väl bli af HHT ?

Runstenen har från början väl varit rest vid bron och det af Håkan, hvilken säkert varit den förste som tagit sig före att bereda en öfvergång öfver detta vatten. Jag tror att denna första bro haft bara den större flata oristade hällen — bred nog för gående och klöfjande — till öfverliggare och att denne hvilat på enkla och låga underlag af smärre stenar. Vid brons ombyggning lång tid derefter makades väl den väldige öfverliggaren något åt landsidan, der han nu fanns, och Runstenen, hvilken äfven pröfvades tjenlig till brofyllnad, störtades och lades bredvid den förre.

Gamle Håkans beramande att bron skulle (till minne af hans son) heta *Gunnars bro* tyckes man icke efterkommit, så vida ej namnet Kullerstad är ett förändradt uttal af Gunnarstad.

59.

Östergötland. Åkerbo härad, Törnevalla socken, Stratomtå.

Denne märklige Runsten — den ende af de femtioåtta beskrefne, som jag icke sjelf sett — står vid en mindre väg på sidan om en stenig höjd * i Stratomtå gårde, vester om byn.

Han är af gråsten, omkring tre kvarter tjock, och ristad å båda flatsidorna.

Redan 1760 uppgafs inskriften vara »oläslig»** och femtio år derefter sades detsamma.*** Landtmätaren Carl Dahlqvist har likväl för tre år sedan, såsom det synes, nöjaktigt läst hela inskriften, hvilken lyder:

(vestra sidan)

: HHTRIPI : HNUNNTHI : HNY . YNHTTR : PTH : NTH : RTH.

* Upptagen å Nils Lundbergs karta af 1693 öfver Stratomtå, och der nämnd *Granbacka*. Norr om höjden visar kartan »Holmängen».

** Broocmans Beskrifning om Östergötland, sid. 210.

*** Videgren, om Östergötland, sid. 540.

(östra sidan)

: 𐌺𐌹𐌸𐌹 : 𐌺𐌹𐌸𐌹 : 𐌺𐌹𐌸𐌹 : 𐌺𐌹𐌸𐌹 : 𐌺𐌹𐌸𐌹 : 𐌺𐌹𐌸𐌹 :
 𐌺𐌹𐌸𐌹 : 𐌺𐌹𐌸𐌹 : 𐌺𐌹𐌸𐌹 : 𐌺𐌹𐌸𐌹 : 𐌺𐌹𐌸𐌹 :

Det är: ASTRIÐ AUSUALTI AUK MUNTR ÞAU LITU RAIS.

STAIN ÞANSI IFTAR HALFTAN FAÐUR SIN AUK ASTRIÐ AT BUNTA SIN

Mellan 𐌺𐌹𐌸𐌹 samt 𐌺𐌹𐌸𐌹 är ett tydligt skiljetecken, men något † efter 𐌺 i 𐌺𐌹𐌸𐌹. finnes nu icke.

Det märkligaste i denne stens ristning är den inom vestra sidans sllnga föreställda farkosten med mast, segel, åra och besättning af två man, af hvilke den ene (till venster) synes sköta ett mindre segel. Skada att ristningen lär vara ytterst matt.

Det töfvar icke förr än jag å stället sjelf pröfvar mig; och skall jag derefter meddela hvad dervid kan varda ytterligare uppdagadt.

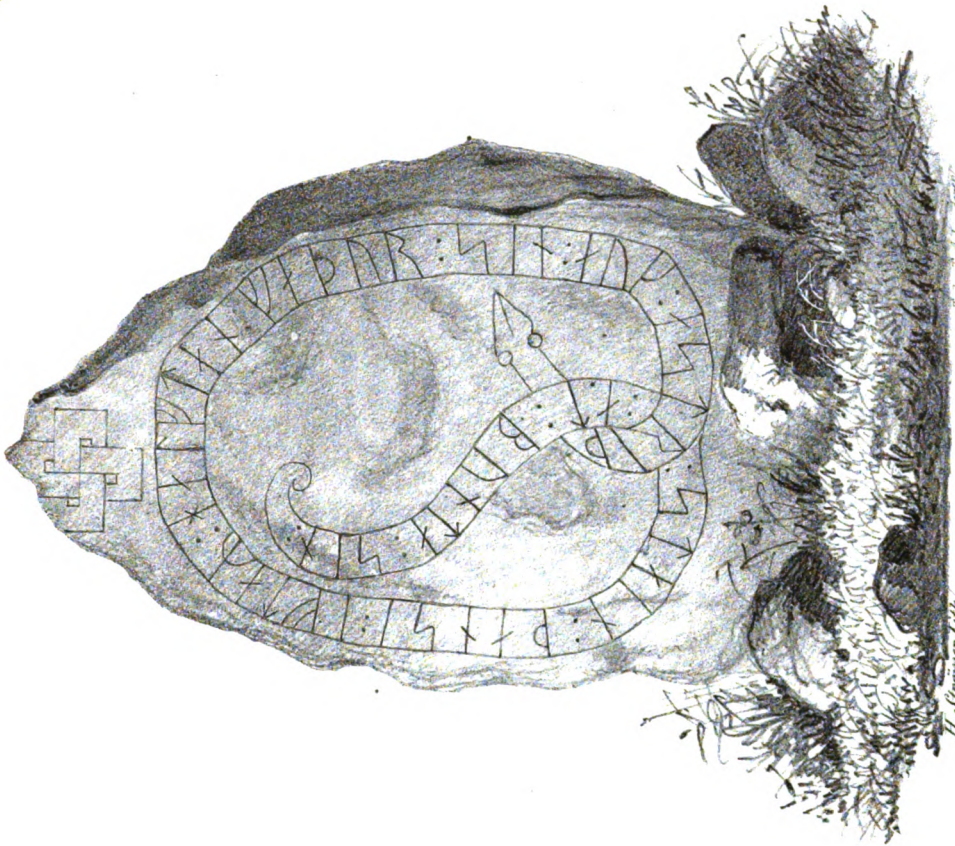
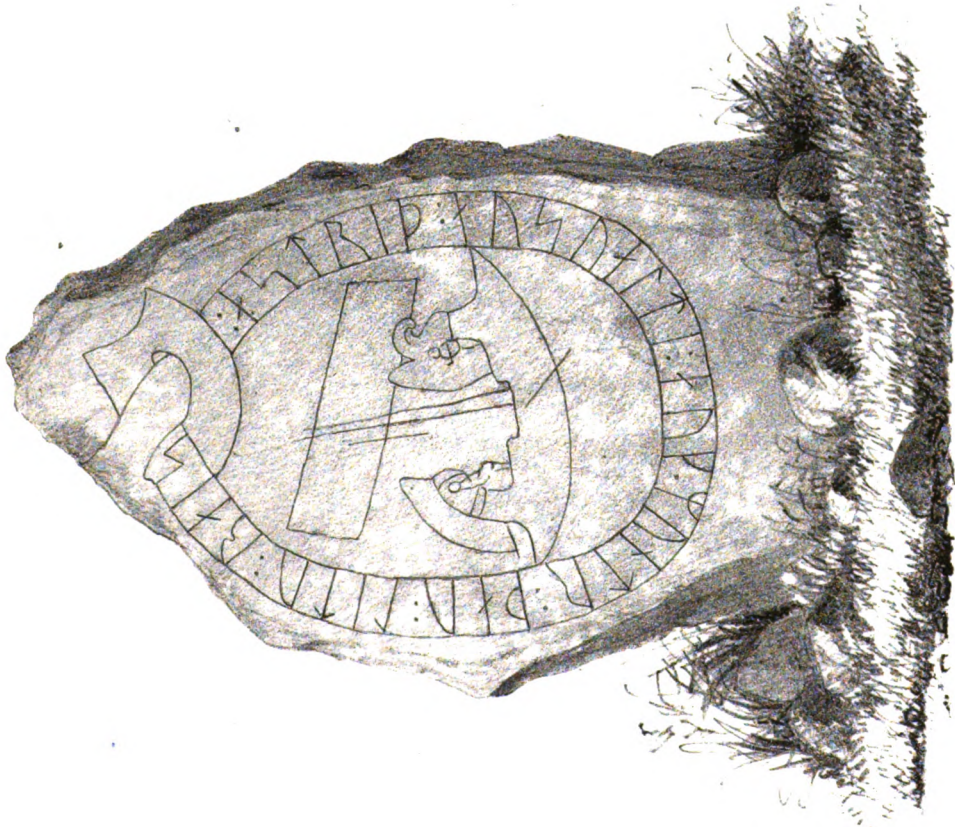
Jag har ofta och sist sid. 4 haft tillfälle att visa felaktigheter i Bautilska och Liljegrenska afskrifter och ritningar af runinskrifter. Ett tillägg må här få rum.

Då jag nästlidne sommar infann mig vid hemmanet Sund i Helgesta socken af Södermanland för att närmare granska den der enligt Bautil (825) och Liljegren (914) befintlige märklige Runstenen, visades mig af en gammal man ett mindre, synbart afslaget, stenstycke af en sådan sten, liggande bland andre stenar i grunden till ett svinhus, och voro å stycket ristade runorna 𐌹𐌺𐌹𐌸𐌹 — Fyndet eggade mig att vidare spana. Ur den låga och glesa grunden häfdes sten efter sten, och efter ett par timmars sökande (tre järnspeett voro i jämn gång) fanns det under 53^b aftecknade stenstycket, hvarå är ristadt: |ð| * | * 𐌺𐌹𐌸𐌹 * 𐌺𐌹𐌸𐌹𐌸𐌹 * 𐌺𐌹𐌸𐌹 * 𐌺𐌹𐌸𐌹

Man finner att desse tu stycken höra tillsammans, ehuru en liten mellanskärfva (med runan †) saknas, och om de beklagligen äro de ende som nu mer kunna återfinnas af Sundstenen — det jag befarar —, så innehålla de lyckligtvis dock det märkligaste af inskriften och rätta i viktiga omständigheter de förut bekantgjorde afskrifterne. Ett stunget þ är veterligen knappt förut känt; af 𐌺𐌹𐌸𐌹 kan blifva något helt annat än af 𐌺𐌹𐌸𐌹, och 𐌺𐌹𐌸𐌹𐌸𐌹 i stället för det bautilska obegripliga 𐌺𐌹𐌸𐌹𐌸𐌹 ger en klar mening.*

Jag vore, i anledning af detta och dylikt i hundradetal, frestad att orda om en ny förbättrad och tillökt upplaga af Bautil. Eller skola Danskar och Norrmän gifva oss den?

* Ordet förekommer blott på en enda Runsten utom denne, nämligen å den först af mig bekantgjorde Blacksta-stenen, under № 41 i denna Runsamling.

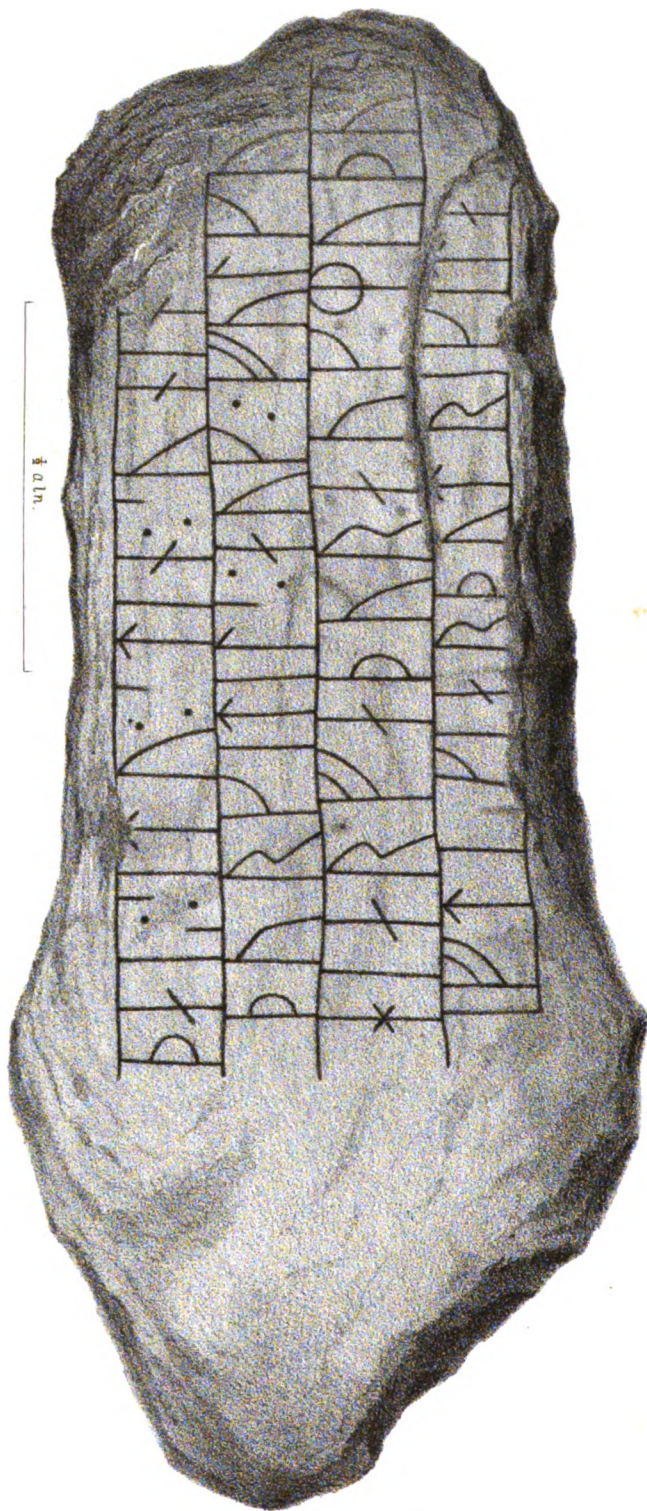

1 a. b. v.

59.

ÖSTERGÖTHLAND.

Åkerbo hd., Törnwalla sn., Stratömta.

60.

SÖDERMANLAND

ÖsterRekarne hd., Stenqvista sn. Kolunda

X 60.

Södermanland. Öster-Rekarne härad, Stenqvista socken, Kolunda.

Kort efter det Runstenen under Nr 34 i första samlingen af detta arbete påträffades och allmångjordes, fanns denne, ej långt från den förre.

Stenqvista sockens fleste och märkligaste fornlemningar äro inom Kolunda bys område, som vidtager i närheten af och söder om kyrkan. Vägen mellan Stenqvista och Ärla kyrkor löper förbi Kolunda by, och der är vid en avväg till Husby socken en höjd invid det så kallade Nybygget, hvilken fordom hetat Ramsbacken.* Höjden har varit be- täckt med stenkretsar och grafkullar, af hvilka några få ännu återstå mellan de på sednare tider upptagna åkerlanden, och i vestra slutt- ningen närmast korsvägen står lutande Runstenen under Nr 748 i Bantil (Liljegr. 794).**

Hösten 1856 hade en äldre man efter erhållet tillstånd begynt upptaga ett mindre åkerland å höjdens östra sluttning. Å platsen var en rund grafhög, tolf alnar nedomkring och två alnar hög, hvars utjäm- nande kostade mycken möda, hälst han omgafs af en fast och tät fotkedja, samt svåra stenar voro lagde äfven inuti. Den ihärdige hade dock en- sam hunnit arbeta sig till midten af kullen, der en liggande större sten mötte och till hvars bortförande han måste anlita biträde. Då nu stenen blifvit ren från öfverliggande jord, fanns hans ens uppåt varande flatsida ega runristning. På uppmaning af tillstädeskomne Skolläraren Carl Reinhold Kjellström lossades Runstenen derefter varsamt och fördes till en närstående stenhägnad, mot hvilken han nu är rest. Vid fortsatt gräfning der stenen legat träffades ett större lager af kol, blandadt med smärre ben, hvilket lager sträckte sig från midten nästan fram till fot- kedjans nordliga del. Närmare undersökning skedde icke.

Runstenen, af svartglimrig hård stenart, är 12—16 tum tjock. De fyra runraderna, med undantag af den öfversta, hvars slut möjligen gått förlorad genom någon afflagning, tyckas vara fullständiga och säkert är att stenen upptill ännu har sin ursprungliga trubbighet.

* Se Past. Anders Stenii berättelse om Stenqvista och Ärla. Handskr. från 1682 i Riksbiblioteket.

** Pastor i Stenqvista vid år 1672 har i en uppsats tagit det inom denne Run- stensslinga ristade ansigtet med derunder varande prydliga kors för en »munk i messe- skrud». — »Ett lijtet stycke derifrån (nl. Runstenen) står en *stoor bork*, medh stoorä hengande grenar på alle hennes sidor. Är nogot mehr än halfannan fampn tiock och kallas den *Ramerska borken*.

Den svårtydiga inskriftens runor äro följande:

ÞHIA : HITT : HTIT : HNT(+)
 ÞNRKITIM : TNY : ÞNPN
 *HTR * ÞÞNR : TNY : ÞNÞNR
 ÞTIA ÞHTRÞN TRIKI(+)
 ÞAIR SITU STIN SUNI(N)
 ÞURKITILS AUK FULKU
 HIAR FAÞUR AUK MUÞUR
 IFTIR KIARÞU TRIKI(L)A.

Grafvarna å Ramsbacken hafva genom en grafsträcka säkert stått i samband med fornlemningarna i Ragnelsbacken, belägen norr ut i Kolunda gårde. Här återstå än flere mer och mindre skadade kullar, stenkretsar och fallne bautastenar. I östra slutningen och jäms med den nämnda vägen är en i båda ändar spetsig skeppsättning, trettio alnar lång och åtta alnar bred. De reste för- och akter-stenarne äro nästan lika höga: nära två alnar. Ett annat stenskepp har legat i samsträckning dermed. Men deraf äro endast spridda lemningar i behåll.*

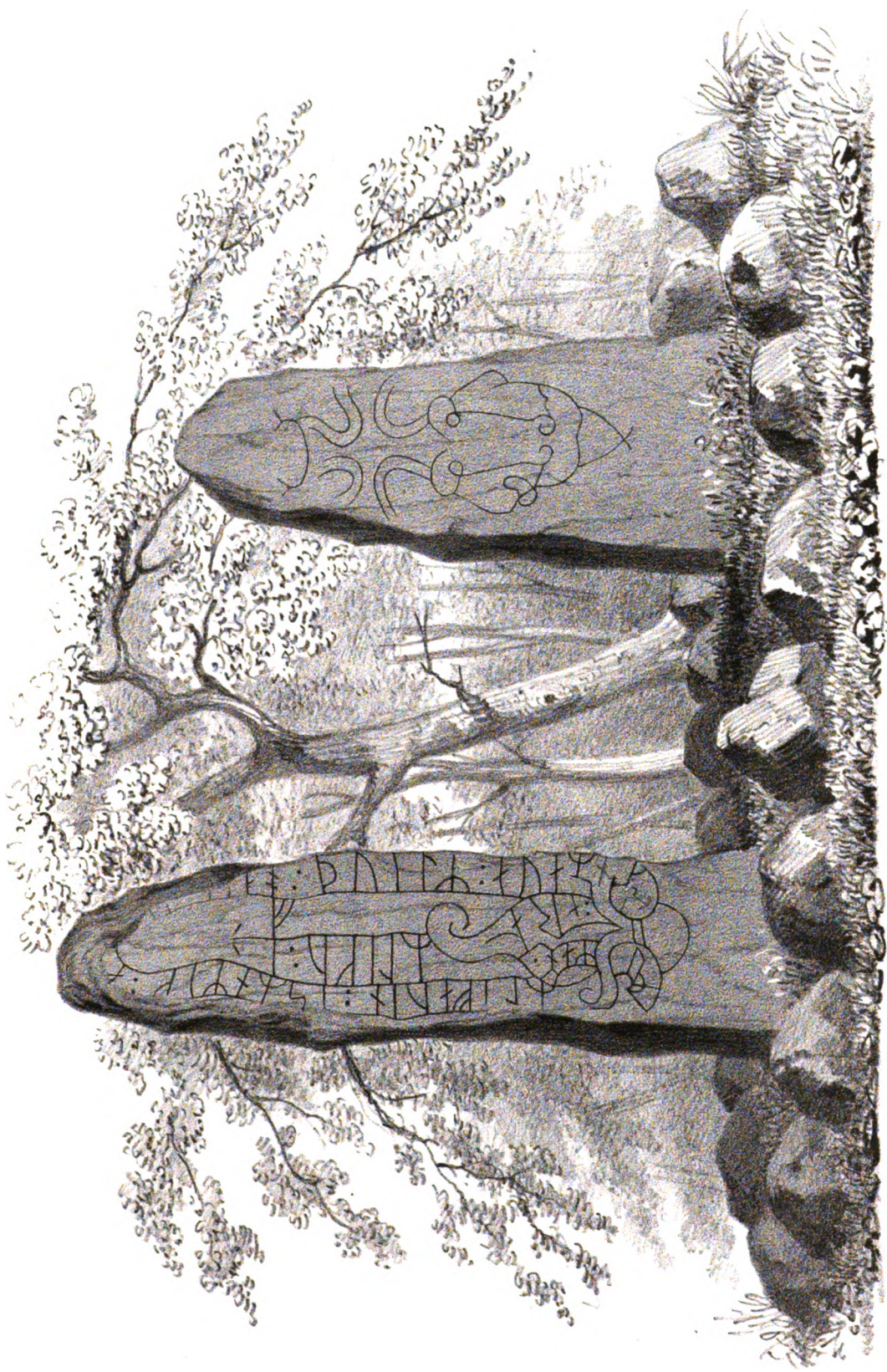
61—62.

Södermanland. Öster-Rekarne härad, Husby socken, Berga.

Södermanland i vester har ännu långt fram i medeltiden varit glesare befolkadt än det öfriga af landskapet. Redan med Stenqvista och Husby hitåt liggande socknar begynna fornlemningarna, deribland Runstenarne, aftaga. »Denne Husby församblings störste deel ähr aff skogh och ödemark icke så länge sedan uptagen och excolerat», yttrade Pastor Lars Sundius 1668.** Trakten kring kyrkan har synbarligen

* »Olof Jonsson» berättade 1682 för Stenius, »att sakkunnige gamle män, som för honom bodt, hafva sagt der (å Ragnilsbacken) skulle vara jättegravvar». Om en Ragnela, som här skall bott och ligga begravven, höras många sägner.

** Pastor i vester ut angränsande Näsuhulta socken, Nils Netzelius, säger vid samma tid sig »per traditionem hafva bekommit, att denna vår ort för några hundra år sedan varit en terra incognita et inculata, der inga gamla saker passerat, och hafver Näsuhulta varit under Huseby, der icke flere gårdar varit än Barö, såsom fäbodas för een Canik, och Juleta kloster, Gräfsboda, som nu kallas Haneberg, Magda, af hvilken Magdestigen kallas ved Ökna midt på skougen, Näsna, Vesterby och Österby; desse här byar hafva lijka såsom aflat och födt utaf sigh alla de andra små nästen och krypen». Så säger ock Pastor i Wingåker, Marcus Simming (1680) »de äldste efter sina förfäder berättas, att till ett då raseradt kapell i Wingåker »icke allenast Wingåker, uthan ock Store Malm och Skyllinge socknar i förtydhen hört, hafva, och ther haft sine begravningsstäder förr än the mackt(!) att uppbyggja sigh kyrkior»; tilläggande: »Då mätte landsorten här varit ringa excolerat och upbrukat».

1 metr

61. 62.

SÖDERMANLAND

Östergötlands län Hirschén av Rensö

först blifvit upptagen.* Der äro på Husby, Ryningsbergs, samt Rossviks egor grafvar och andra minnesmärken i mängd;** men eljest bara i en enda trakt, nämligen vid Lundby och dertill gränsande Berga. De vid Lundby uppgå till trettio och vid en af dem är en fyra alnar hög bautasten.

Berga ligger å en höjdsträcka vid Tandlaån, som utfaller i östra Hjelmaren. Höjden vester om byn är betäckt med vackra stenomsatta grafkullar. Efter en sådan, i fjor till marken bortgräfvnen, synes i år bara en rund, gräslös fläck. En tre alnar lång bautasten, som stått på kullen, ligger midti.

Invid ett af byns uthus, stående jämte flere, der höjden icke långt från ån upphör, äro inom en tämligen behållen stenkrets af omkring fyra alnars tvärmått, tvänne stenar med ristningar, som omiskänligt äro urgamla. Båda äro af gråsten, den större tre alnar och den mindre dryga två alnar hög.

I vårt land förekomma ett icke ringa antal Runstenar »med tydliga runor, men som icke gifva vanliga ord»,*** och till dem hör den större af ifrågavarande, hvars inskrift är något skadad i öfre kanten till höger. Den fullt trogna och tillförlitliga afritningen af stenen med dess ristning, sådan den nu befines, antvardas åt framtiden, som tillåfventyrs har lösningen sig förbehållen.

Å den mindre stenen synes under ett matt korstecken en enkel ristning, törhända föreställande ett djurhufvud. Runor saknas.****

63.

Södermanland. Öster-Rekarne härad, Jäders socken, Mora.

Från den lilla sjön Lappen, en vik af Söderfjärden, sträcker sig ett lågt slättland med två träskartade mindre sjöar och derefter jämte

* Förhållandet har varit enahanda i vestra Södermanlands alla socknar.

** Ett på sednare åren mycket skadadt minnesmärke på Husby egor, der jag i år upptäckt äfven en stor ättehög, är i sitt orubbade skick aftecknad och beskrifvet i Runa för 1842, h. 1, sid. 31 o. f.

*** Bautil 682, 1130, m. m. fl.

**** I Södermanlands Presterskaps skriftliga uppgifter från 1806 till E. M. Fata förvarande å Akad. Bibliotheket i Upsala, sägas två Runstensstycken vara vid Berg, i Husby socken, det ena med inskrift:

IKTIA BINTT BNTTT HIT KNPIT

och det andra med orden:

KNP *ITBI TTT *TH,

men om dem känner man nu intet. Uppsatsen tillägger, att äfven en hel Runsten funnits å kyrkogården, hvilken sten krossades vid kyrkans reparation 1787.

ett vattendrag nordvest genom Jäder och Sundby socknar till Granfjärden af Mälaren, der det alutar med så kallade Ramsundet, nu en djup och smal dald i skillnaden mellan de två socknarna, genom hvilken ock vattendraget utfaller i sjön. På vestra sidan om dalen ligger Sundbyholms sätesgård och på östra sidan Mora by. En mindre väg från grannskapet af Sundby kyrka löper öfver dalden fram till Mora och andra österut liggande byar. Dalens östra sida på Mora-området utgör en vidsträckt bergshöjd * med långaluttande kullriga hållar, på och mellan hvilka gräs och löfakog vexer.

På en af dessa berghällar, icke långt från bron, öfver hvilken vägen löper, är en ristning, hvilken väl redan finnes afbildad i den sällsynta tredje delen af Olof Rudbecks Atlantika, ** men som i en trognare afritning så till inskrift som alingor och bilder här meddelas åt en större allmänhet.

Ristningen utgöres af trenne i ändarne hoggående djurslingor, hvilka tillsammans bilda en aflång kreta. Den nedre innehåller runristningen. De två öfre hafva krokprydnader. Inom slingorna äro föreställda tvänne människobilder, den ene med afslaget hufvud och med fallen stridshammare. Vid den andra, som har i venstra handen ett vapen (slunga?), står en sadlad häst, bunden vid ett trä, hvori två foglar sitta.

Inskriften:

HIIRIPR : KIRPI : BNR : BHI : YNPIK : HIRIKH : TPTIK :
 NRPH : KNR : HHT : *NPHIRH : KPNR : HNRNPR :
 BNT(+)T : H(+)H

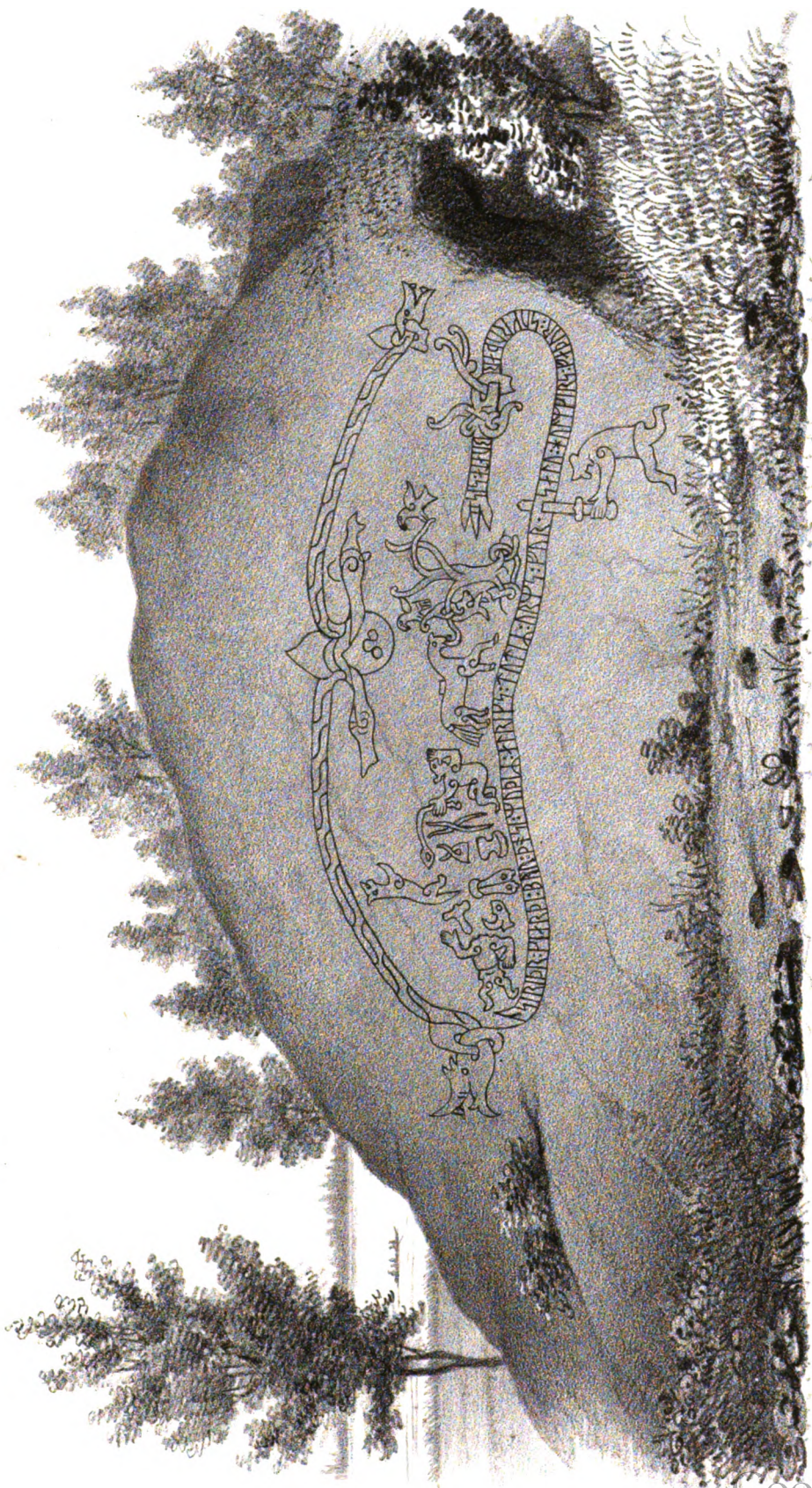
Det är: SIRIÞR KIARÞI BUR ÞOSI MUÞIR ALRIKS TUTIR URMS FUR
 SALU HULMKIRS FAÞUR SUKRUÞAR BUA(N)TA SI(N)S.

Det i ristningen förekommande ordet BNR är af forskare ofta omhandladt. Det är väl felristadt och torde böra vara BRN. Också har den medlersta runan genom ändring fått utseende både af N och R. Sista runan har dock lemnats oändrad.

I dalsluttningen nedanför runhällen utskjuter en rasad mursträcka, liknande ett större brofäste, och midt emot på andra sidan dalen (i Sundbyholms trädgård) är äfven en sådan lemning, något tegelblandad, hvaraf kunde slutas att man här begagnat qvarlefvän till grund under ett hus.

* Broeman (anm. till Ingvar Vidtarnes saga, sid. 122) har omkring 1760 hört höjden benämnas *Skeviks backe*.

** Man vet att »collegii formar» ofta läntes åt Rudbeck för att aftryckas i hans bekanta verk. Han säger sig ock hafva fått denne af Hadorph och Peringsköld; tilläggande om ristningen: »sådana artiga monumenter skall man knappt finna i hela verlden». Formen gick väl förlorad i Upsala branden efter aftryck ej finnes i Bautil.

63

SÖDERMANLAND

Öster Rekarne hd, Jäders sn., Mora.

1 aln.

64.

UPLAND.

Sollentuna hd, Bromma sn, stora Engeby.

Flere stenkretsar äro å berget och grafkullar finnas i mängd å höjderna allt intill Mora.

Det synnerliga må siet nämnas, att ristningen å »Göksten» på Näsbyholms egor, Härads socken, Åkers härad (Liljegren 966), har bildristningar, hvilka, ehuru råare, öfverensstämma med ifrågavarande.* Båda upplysa hvarandra. Inskrifterne äro olika.

64.

Upland. Sollentuna härad, Bromma socken, Stora Engeby.

Engeby gård ligger vid vägen mellan Bromma kyrka och Mälaren (Tyskbotten), derifrån forna öfverfarten skett till Lofön.** Runstenen står å en stenig mindre jordförhöjning på Engeby norra gårde, der en mindre afväg utlöper sydligt från den förra till Åkeshof och Stockholm. Han är af gråsten, omkring tre alnar hög och tolf tum tjockast. Hans lutning till höger, remna nertill åt samma sida, samt genom afflagningar vållade skroflighet vid marken, hvarigenom en del af ristningen gått förlorad, göra likligt att han varit utsatt för både eld och hårda händer. Hvilket är så mycket beklagligare, som han hör till de vackraste minnesmärken i hufvudstadens grannskap.

Inskriften:

ÞAIRNTR * RAH * RTHH * HTTH * IKTHR * BIRT * KTHNR *
 AKKRIÞR * TH * TH * IRÞH * NHT * ... (KR)IP
 KIR HATH

(Inskriftens þ læses som t, samt t som þ. Undantag härifrån göra t i BIRNTR och t i NHT.)

Det är: ÞEIRUTR LET RAESA STAEN IFTER BIRN FAÞUR EKEKRIÞAR HAN OAR IRÞEKR UEÞA ... (KR)IP KIR SETU.

De bortflagade runorna torde tillhört namnet på den ene af två personer, som »satte» stenen.

Vackra grafkullar äro å löfhöjderna kring Runstenen.

»Trägårdsmästarens Mester Oluffs hustru och smeden Mester Lars» uppgåfvo 1682 för Berthold Dalholm en Runsten »vid en grind på Åhlsunda (nu Ulfunda) egor.*** Jag har än icke funnit honom.

* Mannen närmast hästen har här en stridshammare i den höjda venstra handen.

** En aldrig granskad eller allmängjord inskrift å ett »Buneberg» eller »Runhäll» vid Edebyviken å Lofön, hvilken inskrift nu ingen kan utvisa, nämnes af E. J. Björner. Häfdaålder, sidd. 140, 181.

*** Jfr Hans »Ransakning om Monumenter i Sählentuna härad», i Riksbibliotheket.

Runstenen vid Glia (nu lagdt till Ulfunda), Bautil 449, Liljegr. 374, * ligger vid grinden mellan sätesgårdens nordvestra gårde och eng, intill den föga befarna mindre, törhända äldsta väg, som från Stockholms omgifning ledt till Bromma. Den bautilska ritningen är god. Jag anmärker blott att det första | uti þ|t|t|t| är på stenen ett missristadt tydligt þ , samt att N och ↑ i ψ|t|N|t|t genom en med ristan det samtidigt skrofla i den kvartsaktiga stenen blifvit oskapliga, särdeles ↑ , hvars kännestreck bara till höger om stafven kunnat angifvas, i följd hvaraf runan liknar ↑ . Liljegrens förmodan att här bör läsas $\text{ψ|t|t} * \text{t|N|t|t} *$ är nog riktig. Stenen är icke angifven å Funks karta.

65.

Upland. Sollentuna härad och kyrka.

Ett hittills icke bemärkt stycke af en runsten, inmuradt i foten till en väggpelare i Sollentuna kyrka å norra sidan.

Det öfverblefna af inskriften:

.. $\text{N|N|I} * \text{þ} (\text{*}) \text{V} \dots \text{N} (\text{*}) \text{ψ|t|N|R} \dots \text{*|t|B|I} : \text{*} \dots$
.. LUKI OK K...U FAÞUR ... HALBI H...

Den af Liljegen (390) för Sollentuna upptagne Runhällen vid Säby (Bautil 439, 463) är i tillgränsande Gerfälla socken.

66.

Upland. Waxala härad, Upsala.

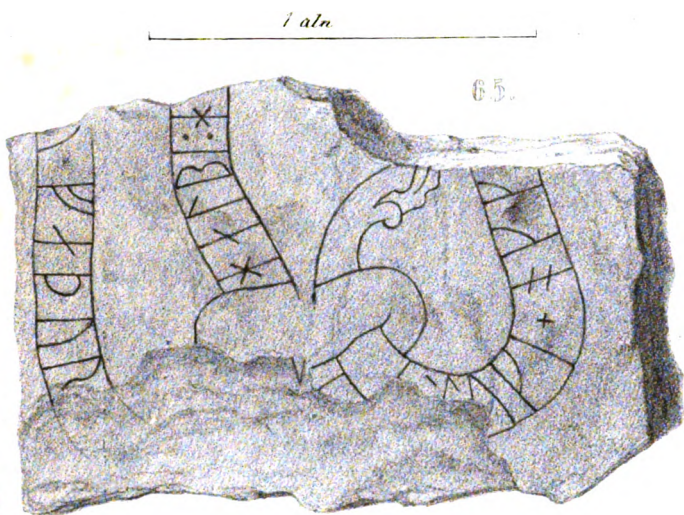
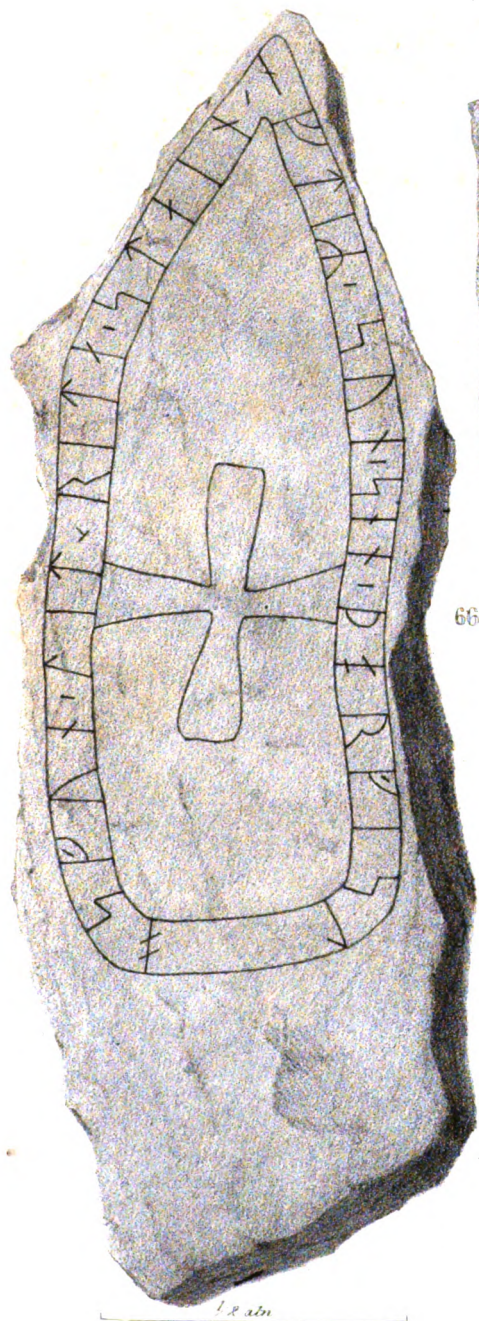
Af röd granit. Funnen mellan 1840—1850 någorstädes vid segelleden mellan Stockholm och Upsala, samt ditförd af en skutskeppare. Stenen är nu uppställd och skyddad i Herr Kralls gård, hörnet af Waxala- och Dragarebrunns-gatorna.

Inskriften:

$\text{þ|t|N|t} | \text{N|t} | \text{R|I|t|t} | \text{H|t|t|t} | \text{ψ|t|I|t} | \text{H|N|t} | \text{H|t} | \text{þ|t|R|þ|I|t}$

Det är: OSGUN LIT RITA STAIN EFTIR SUN SEN ÞORGISL.

Äfven nämnd i Dalholms Ransakning.

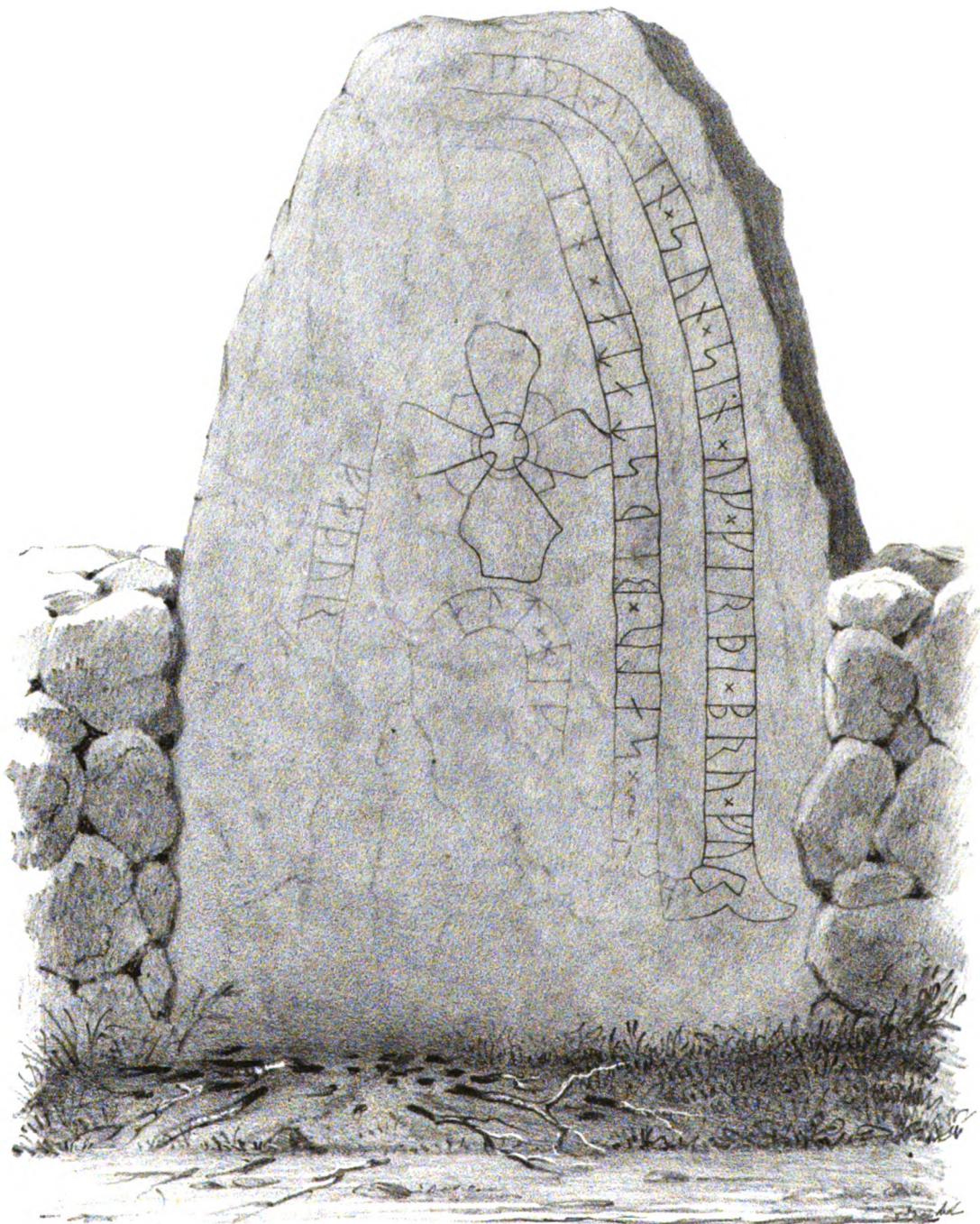

UPLAND.

65. Sollentuna hd, och Kyrka.

66. Vaxala hd, Upsala.

67. Vaxala hd. och sn., Gränby

1 alm

68

UPLAND

Erhaghundra hd, Haga su, Thorslanda.

67.

Upland. Waxala härad och socken, Grånby.

Funnen 1850 vid åkerrödning i slutningen af *Sala backs* och nu liggande i backen invid sjelfva vägen $\frac{1}{2}$ mil från Upsala, å Grånby hemmans egor. Består af gråblå grofkornig granit och är på många ställen afslagen. Från en half till en aln tjock.*

Inskriften:

HIRIF (I) R... I*NI I PRITIT I HITHY II . IIR (I) ITI I
RIKR (I) *N ... II ABIR RITI

Det är: SIRIF L... NHUKI FRINTA SINUM IN . IAR ATI RIKR
HU ... IN YBIR RISTI.

I Lars Bures samling af ritningar af Runstenar, förvarad å Riks-
bibliotheket, samt mig anvisad af vice Bibliothekarien G. E. Klemming,
förekommer en ritning af en del af en Runsten, som enligt vidfogad
anteckning skall finnas i Waxala socken. Egorna äro icke nämnda.

Inskriften:

PNRHTIT : J(?-I)NK : RFT(?P)N...T : BRNPNR : HIT . KNP
*ITIBI : *F.. HITH NK (K)NBY : PNPIA...T YIRYPI.

Det är: PURSTIN N(?A)UK RON(?P)LI...A BRUPUR SIN KUP HIALBI
HO.. SIAL UK (K)UPS MUPR...T MARKAPL

68.

Upland. Erlinghundra härad, Haga socken, Thorslunda.

En genom bränning illa skadad större Runsten, som för trettio år
sedan varit stående vid en bro norr ut i socknen, men nu finnes rest i
en stenhägnad vid inkörsvägen till Thorslunda gård.

Inskriften:

...(H)P A * (H)IT * HNT * HIT * NK * YIRPI : BRN * PNK.
+(H) * HITH * B(H)P (*?) HTH(H?)TH * *I... YTHNR ... HTH * *IK

Det är: ... (AF)PR (SU)IN SUN SIN UK KIRPI BRU FUR . N(S) SALU
B(A)P STA(N?)TA HI... FAÞUR ... ALT HIK.

Först sedan min afritning af denne Runsten var tryckt upptäckte
jag ett aftryck af honom i Bautil (N:r 14). Att han någonsin stått
nära fem mil från Thorslunda, nämligen vid Husby i Markims socken,
Semminghundra härad, såsom der uppgifves, är föga troligt. Men visst
är att inskriften redan för nära 200 år sedan varit skadad.

* Afritningarne af denne och föregående (N:r 66) äro meddelade af Herr Magist.
Carl Säve.

69.

Upland. Erlinghundra härad, Sigtuna.

Dessa två stycken af en sönderslagen Runsten äro under sednare åren använde till mursten inuti en källare, belägen i den tomt, som omgifver murlemningen efter S:t Olofs kyrka. Ingen vet eller vill säga hvar de förut lågo eller om flere delar af samme sten träffats.*

Inskriften:

... NY · NH · ÞTH · NTH · RTHHT ... ÞTH · KTH · ...

Det är: ... UK USI ÞAU LITU RAI(S)A ... ÞINA E(F)TR ...

70.

Upland. Erlinghundra härad, Sigtuna.

Äfven två Runstenslemningar, nu liggande på en gård, som gränsar intill södra sidan af nämnda S:t Olofs tomten och är vid Storgatan (äfven Kungsgatan kallad). De bestå af röd granit.

Inskriften:

... NYFR * t... (I)THYTHTR * THY * TH ...

Det är: ... ULFR A...(I)NKIMUNTR AUK AI ...

Upplysning om stenens forna plats, samt om de felande delarna af honom, har förgäfvets sökts.

71.

Upland. Erlinghundra härad, Sigtuna.

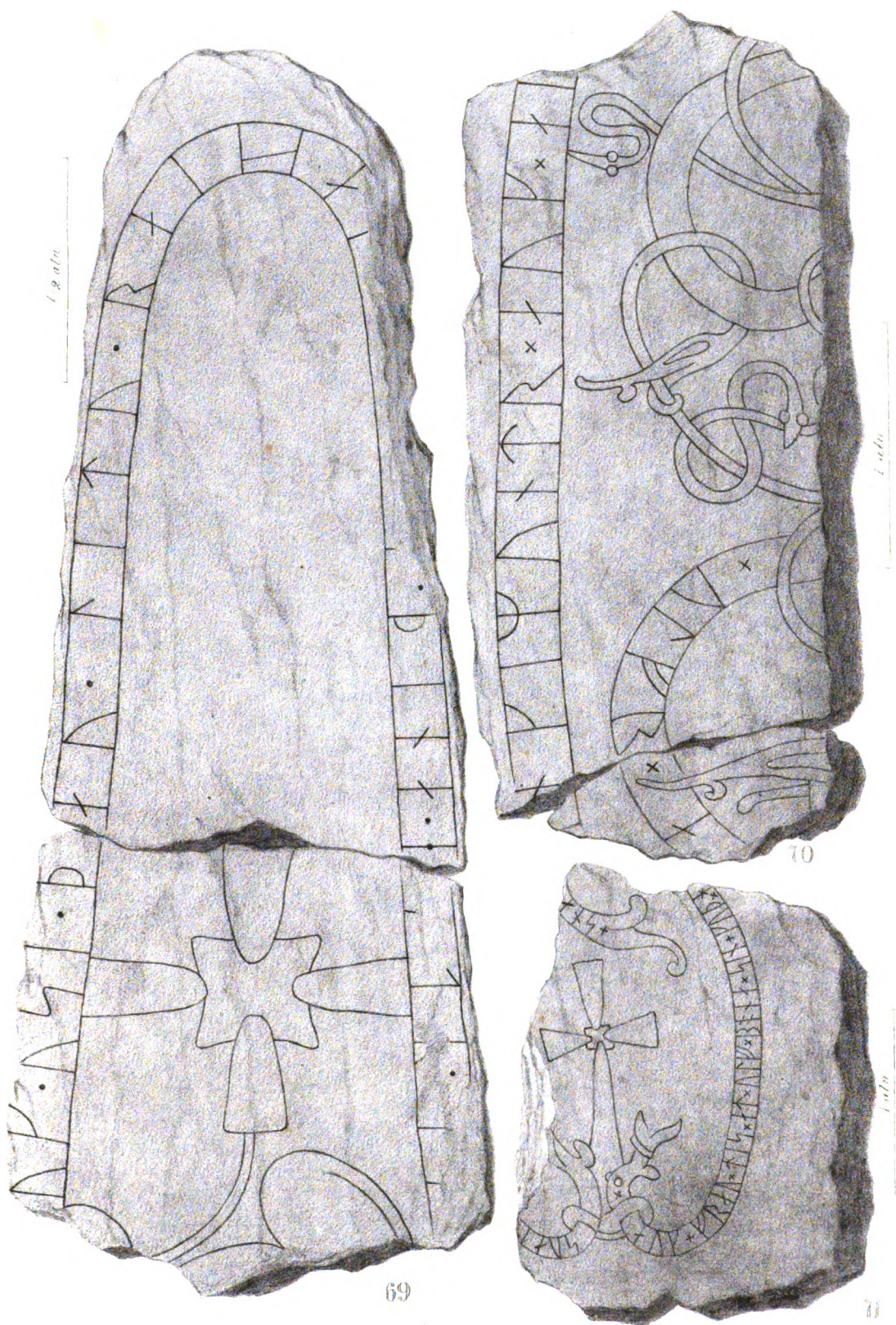
Detta Runstenestycke af gråsten har i urminnes tider legat såsom trappsten till Gården N:r 21 vid Sigtuna Storgata, omkring 30 famnar vester ut från föregående. Runorna äro, fastän dagligen trampade, klara och tydliga.

Inskriften:

HNTH(?) ... * THY * ÞRTH * TH * TH * NY * ÞTH(TH) * HT *
YTH * *...TH *

Det är: SUAI(N?)... AUK FRAU TIS AT ULF BON(T)A SIN KUÞ H...ANS.

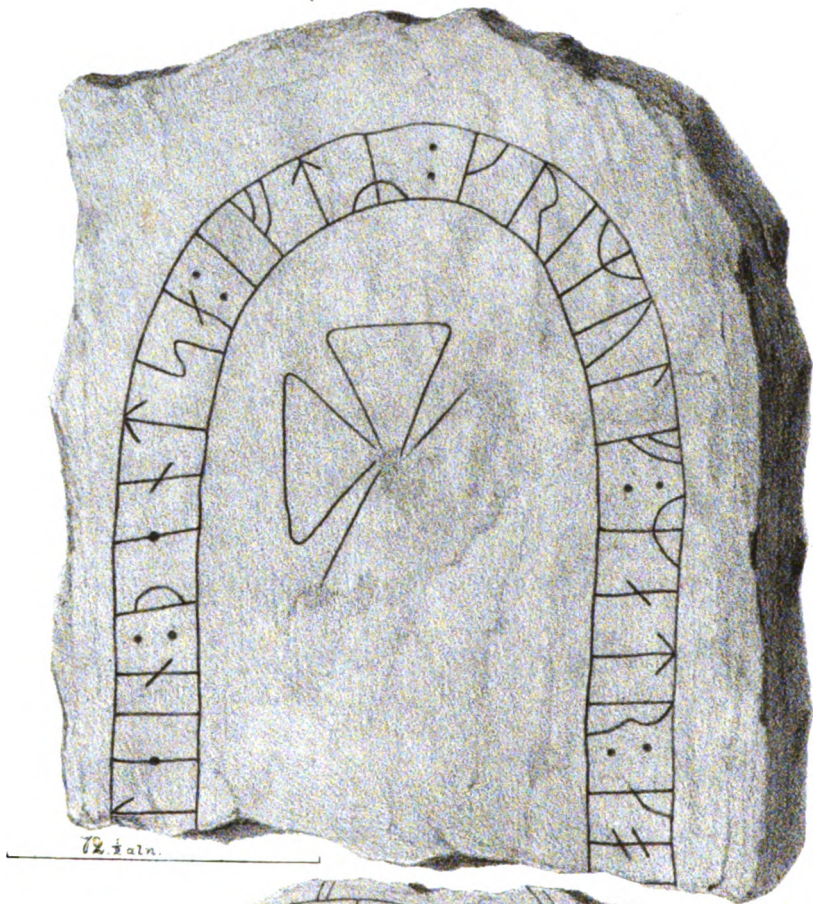
* Källaren är från klostertiden och är på sednare tider rensad och till murarne iståndsatt.

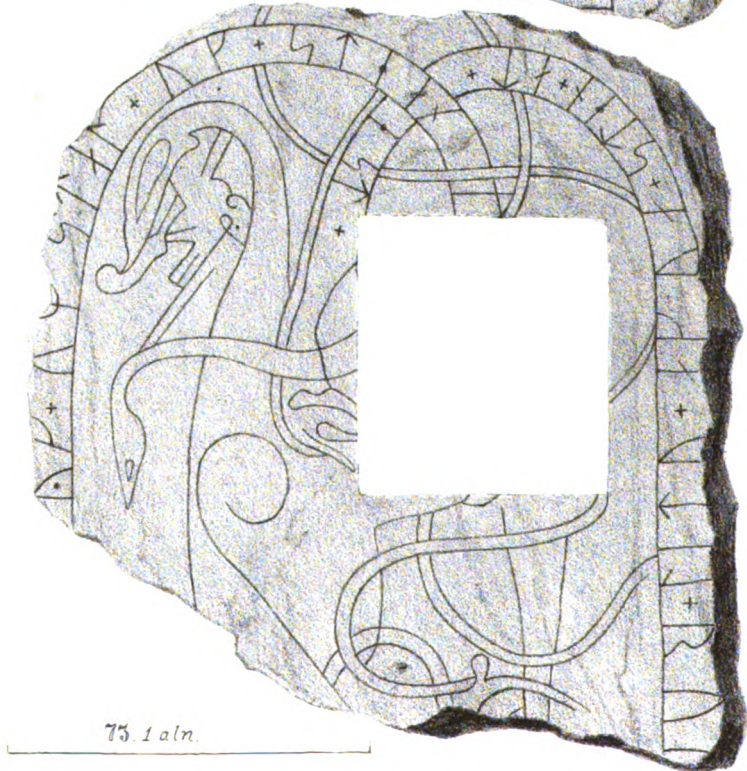
UPLAND. Sigtuna.

69. I en källarmur vid St Olofs kyrka 70. Vid Storgatan

71. Vid Storgatan

72. 1 aln.

75. 1 aln.

UPLAND

72. Erlinghundra hd, Sigtuna

75. Åsunda hd, Svingarns kyrka

Runstenen under N:r 302 i Bautil (Liljegr. 9), som enligt Peringsköld (Monum. Thiund., handskrift å Riksbiblioteket) varit rest icke långt härifrån i Borgmästarvreten, nära Baut. 300 (Liljegr. 8), finnes nu icke der och ingen vet hvar han är. Stenen N:r 300 (Liljegr. 8) är ett väldigt löst stenblock, liggande jämte flere dylika i en brant sluttning i vreten. Ristningens öfre del är till följd af antänd eld vid stenens mycket framstupande flatsida bortflagad. Efter $\mathfrak{P}\mathfrak{R}$ i högra slingan finnas tre skiljeprickar (:). Liljegrens (J. Burei?) $\mathfrak{H}\mathfrak{N}\mathfrak{R}$, för Bautils $\mathfrak{H}\mathfrak{N}\mathfrak{R}$, är riktigt.

72.

Upland. Erlinghundra härad, Sigtuna.

Mer än en forskare både i forna och nyare tider har koksat upp till den prägtiga S:t Olofs-ruinens tinnar, men ingen af dem lärer bemärkt ett nära tolf alnar högt upp i gasfen till utbyggnaden vid tornets vestra sida inmuradt stycke af en runsten, bäst synligt från förbilöpande landsvägen.* Det är af gråsten.

Inskriften:

... $(\mathfrak{H}\mathfrak{T})\mathfrak{H}\mathfrak{T} : \mathfrak{P}\mathfrak{H}\mathfrak{T}\mathfrak{H}\mathfrak{T} : \mathfrak{I}\mathfrak{P}\mathfrak{T}\mathfrak{A} : \mathfrak{K}\mathfrak{R}\mathfrak{I}\mathfrak{M}\mathfrak{U}\mathfrak{L}\mathfrak{F} : \mathfrak{M}\mathfrak{A}\mathfrak{T}\mathfrak{R} : \mathfrak{K}\mathfrak{O} \dots$ **

Det är: ... (ST)EIN \mathfrak{P} ENTSA \mathfrak{I} FTR KRIMULF MATR KO ...

Ett annat stycke, äfven utgörande öfre delen af en Runsten, $1\frac{1}{2}$ kvarter högt och nära 2 kvarter bredt, är af mig funnet å ett trädgårdsland öster i staden, anammadt och aflemnadt till Antiquitets-akademien. Följande med vänderunor läses derå:

... $\mathfrak{I}\mathfrak{P}\mathfrak{T}\mathfrak{A} * \mathfrak{T}\mathfrak{H}\mathfrak{T} \mathfrak{P}$ (eller \mathfrak{d}) ...

Det är: ... EFTIR TOT \mathfrak{P} (eller O) ...

Den märklige Runstenen i Sigtuna S:t Maria-kyrkas golf — Bautil 301, Liljegr. 12 — förtjente en bättre plats! Han är till ristningen ett mästestycke i konstvåg, och ehuru de yttre runslingorna äro mycket skadade, borde en ny afritning af honom allmängöras. Den bautilska och Liljegrenska läsningen $\mathfrak{H}\mathfrak{H}\mathfrak{H} \mathfrak{K}\mathfrak{R}\mathfrak{I}\mathfrak{M}\mathfrak{U}\mathfrak{L}\mathfrak{F} \dots \mathfrak{H}\mathfrak{I}\mathfrak{P}\mathfrak{T}\mathfrak{H}\mathfrak{T}\mathfrak{H}\mathfrak{T}$, förhjelper jag till: $\mathfrak{H}\mathfrak{H}\mathfrak{H} \mathfrak{K}\mathfrak{R}\mathfrak{I}\mathfrak{M}\mathfrak{U}\mathfrak{L}\mathfrak{F} \mathfrak{I}\mathfrak{I} \mathfrak{H}\mathfrak{I}\mathfrak{P}\mathfrak{T}\mathfrak{H}\mathfrak{T}\mathfrak{H}\mathfrak{T} : \mathfrak{H}\mathfrak{A}\mathfrak{N} \mathfrak{F}\mathfrak{I}\mathfrak{R}\mathfrak{P}\mathfrak{I} \mathfrak{T}\mathfrak{I}\mathfrak{L} \mathfrak{S}\mathfrak{I}\mathfrak{H}\mathfrak{T}\mathfrak{U}\mathfrak{N}\mathfrak{U}\mathfrak{M}$.

* Redan Joh. Magnus bemärkte att Runstenar under äldre medeltiden användts vid kyrkobyggnader: »prout cernere licebit in immanibus saxis, e campis et montibus in parietes ecclesiarum translatis, in quibus litterarum gothicarum longo atque obliquo ordine leguntur gesta dictorum gigantum». Hist. gent. septentr., Lib. VII, cap. 14. — Gustaf Iste utgaf år 1554 ett »edikt» rörande värden af gamla grafstenar i Sigtuna. Det första i sitt slag hos oss.

** Runan \mathfrak{P} i detta ord har ock ett visst utseende af \mathfrak{d} .

Upland. Åsunda härad, Svingarna socken och kyrka.

År 1767 bygdes orgelläktaren i Svingarna kyrka och då lærer detta öfre stycke af en Runsten, »för att icke ligga onyttigt», fått sin plats under en af läktarens pelare, hvars fot derföre täcker en del af ristningen. Stycket är af gråsten.

Inskriften:

* RU ... YK * NYHTHT * NY * HTHT NITN * HTHT * HTHT *
HT * HT *

Det är: RU ... YK UMSTAL UK STEAN LITU AKUA STEN AT EST.

Vi ega inom denna kyrkas murar en af vårt lands märkligaste Runstenar, Bautil 634, Liljegr. 734. Han låg till år 1853 såsom tröskel i dörren mellan vapenhuset och äjelfva kyrkan, med båda ändarna långt in i dörrposterna, i följd hvaraf inskriften var till betydlig del dold. På 1760-talet lät Brocman borttaga några stenar ur muren, hvarigenom den bautilska läsningen något litet ökades.* Men Brocman finnes icke ens hafva rätt läst hvad han aftäckt. Kongl. Nordiska Oldskriftsällskapet i Köpenhamn tillkommer hedern att hafva räddat denna ovärderliga stenkrönika,** och inskriften har derefter ändteligen kunnat riktigt förklaras. Det är nu sällskapets rätt att först bekantgöra ristningen i sin helhet.

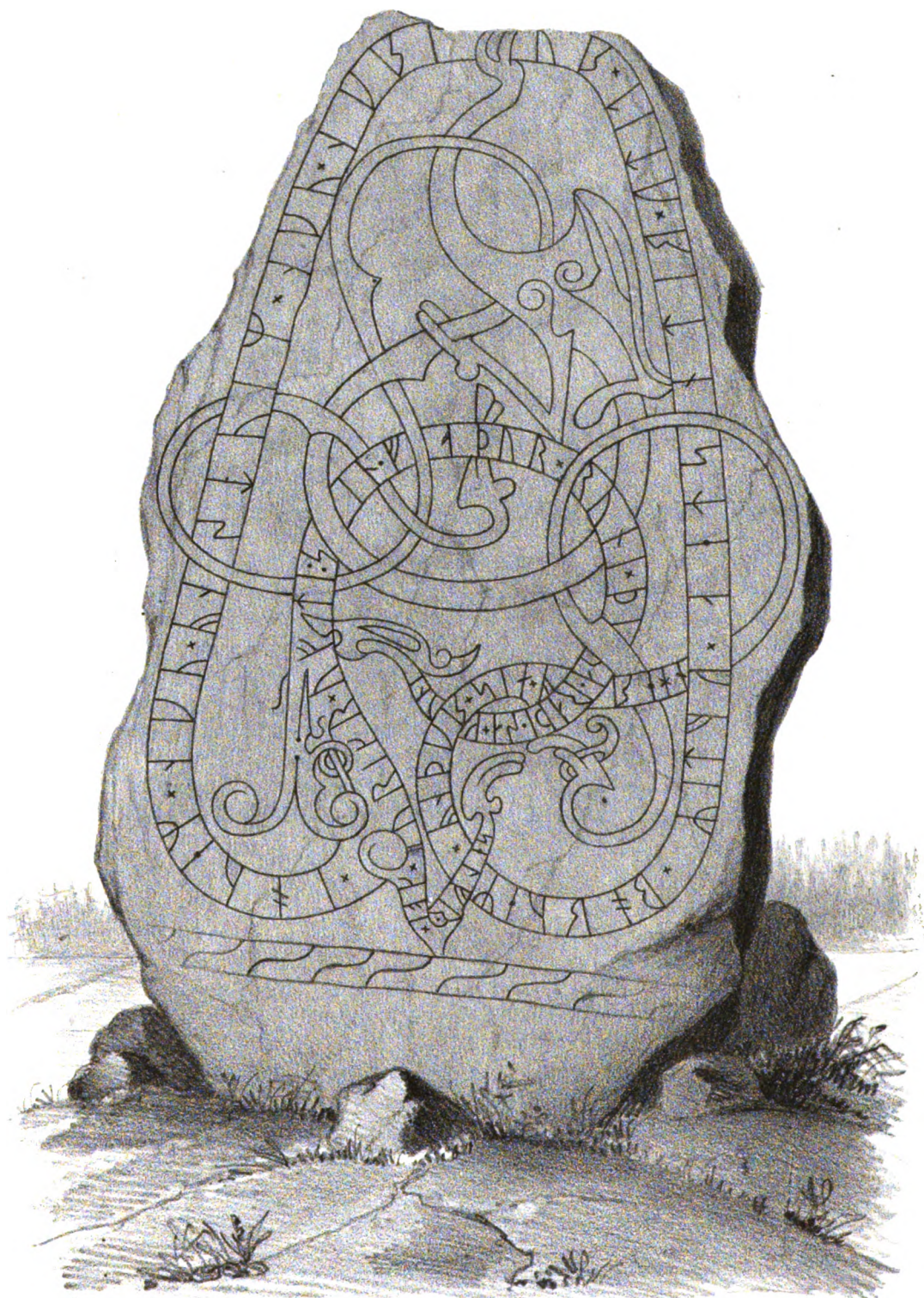
Upland. Hagunda härad, Tible socken, Skilsta.

Skilsta by ligger vid Säva-ån och gränsen mellan Tible och Hagby socknar. I byns östra gärde, ett stycke norr om sockenvägen mellan Alands och Ramsta församlingar, finnes en stenig höjdräcka, å hvilken denne Runsten är.*** Han står lös ofvan jorden, lutad mot några

* Se anm. till Ingvar Vidtarnes saga, sidd. 94—95. Det aftäckta tillmurades derefter.

** Den omkring sex alnar länge stenens utmuring, upptagning och inmuring i väggen inuti vapenhuset skedde åren 1853—1854, under tillsyn af Herr D. Franck och mig, samt kostade öfver 200 R:dr R:mt.

*** En mindre väg löper nära intill honom norr ut åt skogsmarken och vidare.

UPLAND
Hagvada i nord. Tjorne i Saalsta

större likaledes lösa stenar. Är af gråsten, i venstra kanten nära en aln, men i den höggra blott ett kvarter tjock.

Inskriften:

* 1#YIA * 1NY * 1#YTYIA * 1NY * 1NRIR * NITN * RIT#
 YTT * N#TIA * B#RYIA * 1#BR * YIT * 1RIT#(+)
 YIT#R * 1# * NRIR * N#TIR) : YIT * 1#BR * RNTIR) *
 B#YIR) * R#PI * YI * YNN

Det är: JOKER AUK FASTKIR AUK AURIKR LITU RITA STEN UFTIR BORKER FAÞUR SIN FREHA(N)

SEFR IOK URIKR
 UFTI(R) SIN FAÞUR
 RUNI(R) ÞISA(R)
 RAÞI SA KUNI.

✕ Första delen af inskriften är ristad med vänderunor, hvilka här icke kunnat återgifvas.

Öster ut ligger Kasberget, som sträcker sig mot Möjbro, och derpå är en stor, svårt skadad ättehög, äfvensom flere grafkullar. Gamla stensättningar lära ock funnits närmast kring Runstenen,* der marken nu är upptagen till åker.

75.

Upland. Hagunda härad, Gryta socken, Säva.

Omkring sex fjerdingväg söder ut från Tible löper landsvägen mellan Enköping och Westerås öfver Säva-ån. Der är *Säva bro*.** Icke långt från vägen och bron, på vestra sidan om denna och norr om gården, ligger en klippa eller vräksten af grofkornig gneis, med lemningar af runristning å södra sidan.

Ristningens nedre delar hafva i följd af bränning, troligen för mycket länge sedan, gått förlorade; och icke nog dermed! Till byggnadet af den nya bron år 1852 eller 1853 behöfdes sten, och då ursprängdes tu stora stycken af Runstenen, hvaraf det å östra ändan borttog mycket af slingorna och inskriften.

* Enligt Pastors Berättelse om sockens antiqviteter, från slutet af 1600. Runstenen tillika med »Kasbergets» äro angifne å Johan Botvidssons karta af år 1636 öfver *Skillesta*, och den förstnämnde äfven å Fable Olof Burmans karta af 1769.

** För några år sedan flyttad från gamla brostället, som var 30—40 famnar söder ut.

Det återstående af denna är:

... (H)Y : #TYP : PTH (N)ITN : YTRPT : YTHIT : PIT4(T) ...
 #TN ... PBITRT : 1(NY)

Det är: ... (AU)K ONEKR PPAIR (L)ITU MARKA STAIN PINS(A) ... OLU
 ... PBIARN A(UK).

I Berättelsen om Gryta sockens fornlemningar (från 1600-talet) nämnes en fallen sten på Säby gårde i denna socken, hvilken sten förmodades vara Runsten. Jag har förgäfvets sökt honom.

76.

Upland. Hagunda härad, Balingsta socken och Prestgårds eng.

Balingsta socken vidtager öster om Säva å och bro. Mellan ån och Balingsta kyrka ligga Böksta bys egor, samt den vidsträckta Prestgårdsengen. Vid norra sidan af denna äro fyra stycken af en större Runsten, hvilken i medlet af 1600-talet blifvit sönderslagen. Det femte stycket var före 1677 »inmuhradt i bogårdsmuhren.»

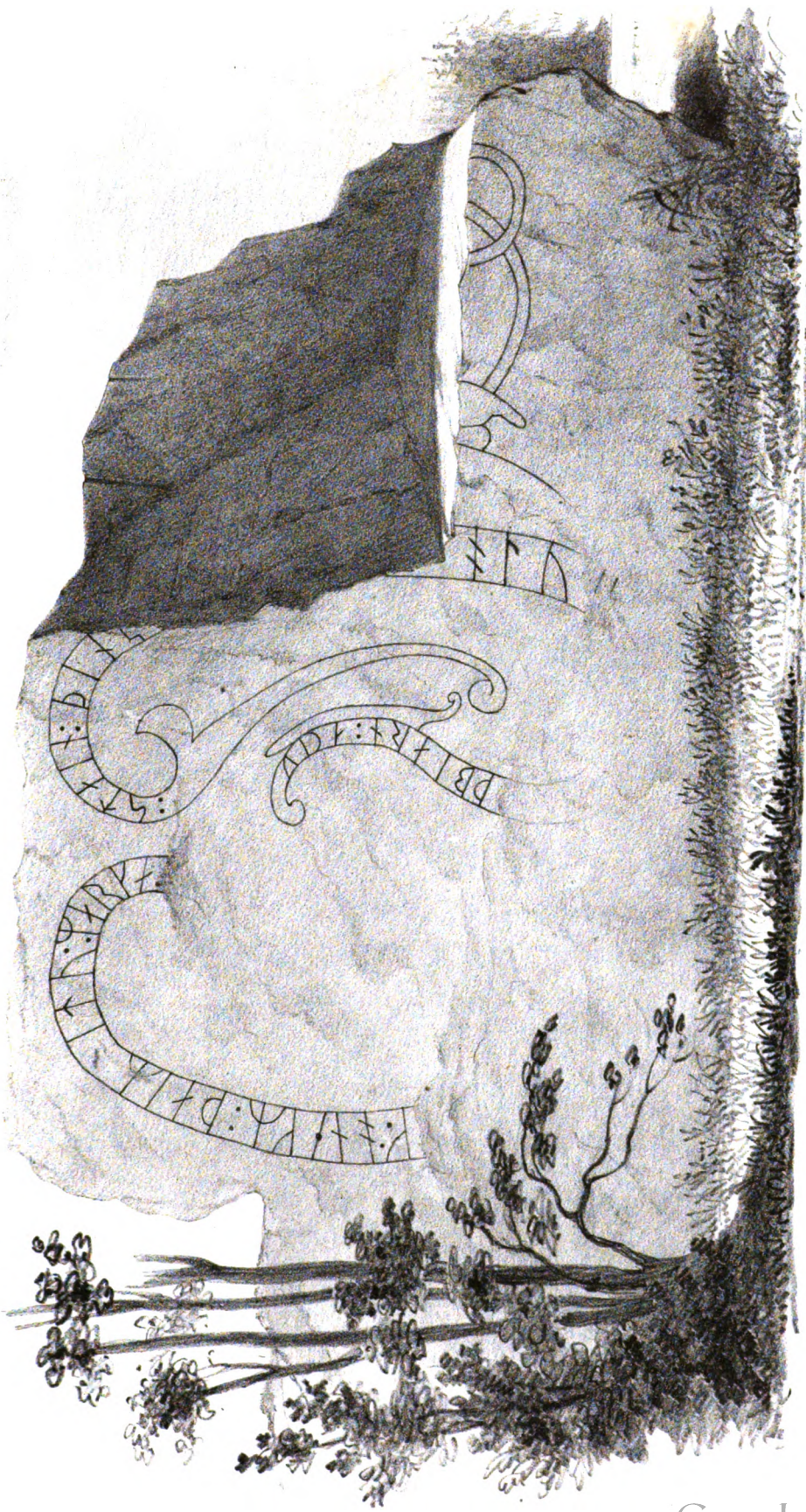
Stenen är af granit, jämntjock tre kvarter, och har i helt, högrest skick redan i och för sig varit ett präktigt minnesmärke på den flacka och vida Uplandersymden. Nuvarande vägen mellan Balingsta kyrka och landsvägen löper ända till 50 famnar norr om Runstenens fränsida, men säkra märken finnas efter en väg i engen, hvilken väg strukit nära intill Runstens ristade sida, som, efter hvad de tu i jorden än kvarstående grundstyckena utvisa, varit åt söder.

Jag antager att Runstenen blifvit äverkad redan i början af 1600-talet, då Balingsta kyrkas bogårdsmur uppfördes, att sprängningen skett genom stark eld, anlagd å marken tätt intill den ristade sidan, hvare nedre del med derpå varande ristning dervid bortflagats, samt att då det första stycket af den sålunda krossade hällen blifvit framfördt till kyrkan för att läggas i bogårdsmuren, någon besinning äfven inställt sig, i följd af hvilken de i engen qvarblefna styckena fått ligga orörde.

Inskriften:

(H)KI : TNK : INKTR(b) (:) PTH : NITN : RTHIT : YTHIT : PIT4 :
 TT : THIT : YNT : YIT : IRTPTHTR : TNK · PTH : BRNDR :
 RTHITN · TT : BRN ...

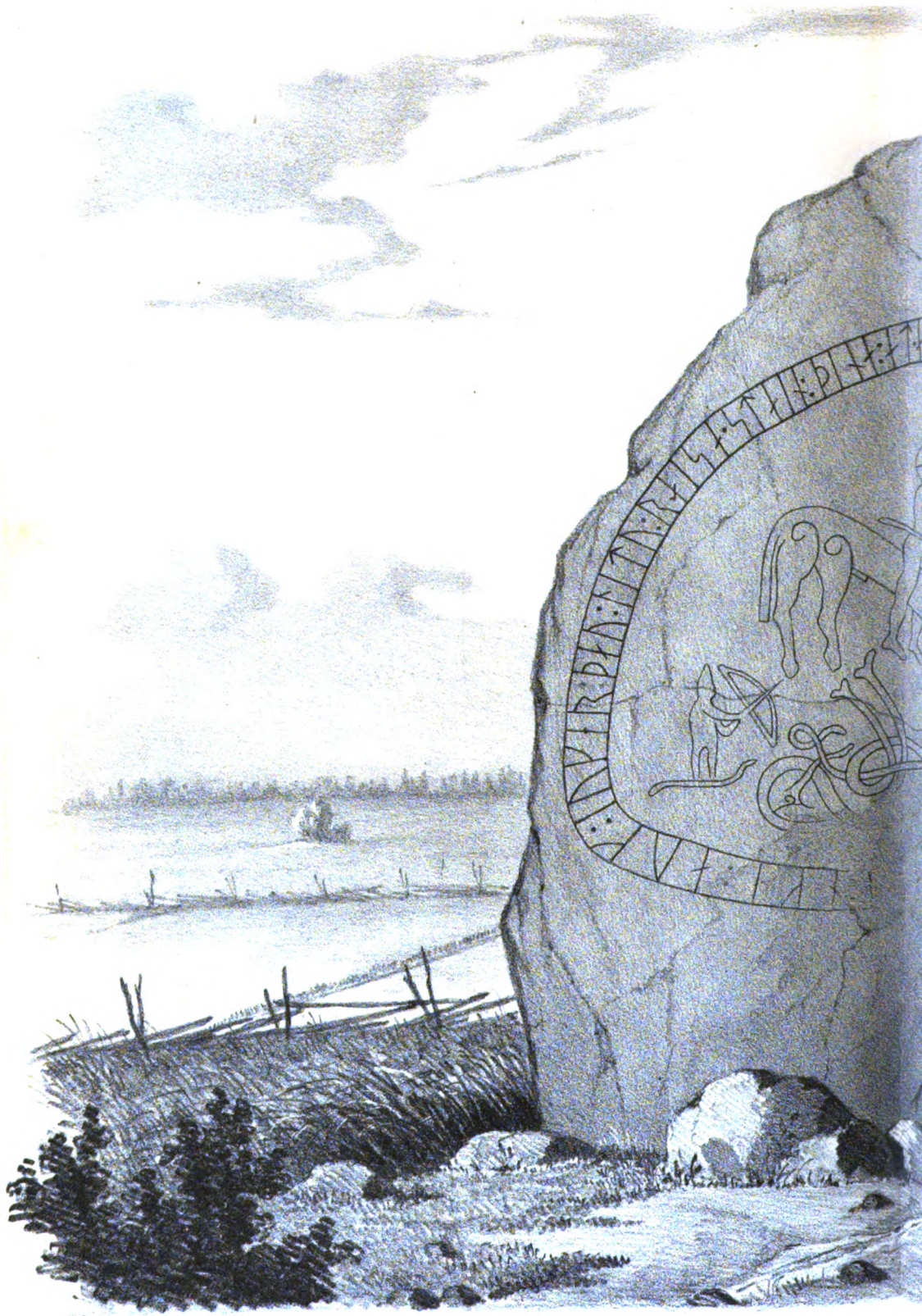
Det är: (IN)KI AUK IUKER(P) PAU LITU RAISA STAIN PINA AT AIST
 SUN SIN ERNFASTR AUK PPAIR BRUPR RAISTU AT BRU ...

75

UPLAND

Hälsunda, bei Gertens, no. 5100

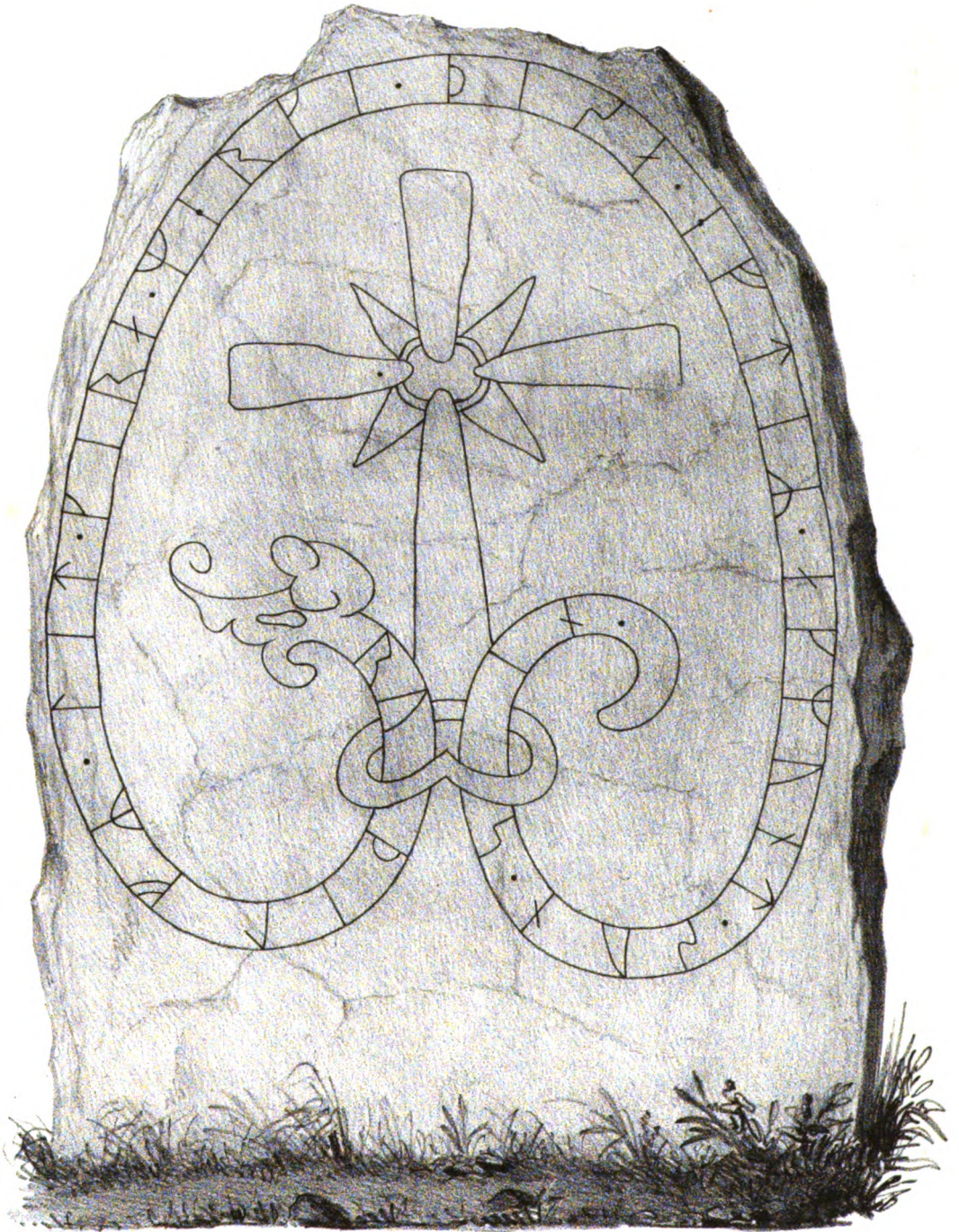

Valn

76

PLAND

sta socken och Presteng.

77.
UPLAND.
Fåbo hd, Hätuna sz, Björsta

De första namnen torde varit **†††** och **†††††**.

Det märkligaste å denne sten är den ovanliga bildristningen inom slingan. Bara denna gör detta minnesmärke förtjent af att iståndsättas och för efterverlden väl vårdas.

Så säger Johannes Peringsköld: »På Prästeängen finnes en stoor Runesten, fordom i fem stycken sönderslagen, hvaraf det femte blifvit i kyrkiomuren inmurat, och de andre äro qvarliggiande i ången, hvilka nu yttermera sammansatte utvisa en rund sköld med yppet felt, i hvilket är utmärkt en anstälter jacht, våre Göthers ridderliga öfning; ty här sitter en ridderlig jägare på sin häst, som med ett spjut och en falk samt två hundar efterföljer en hiort, lemnandes efter sig en skutin hare och en skyttebåga, Skythernas gamla märke».*

Peringskölds eller hans ritares teckning af stenen är synbart gjord på fri hand och nog vårdslöst. Söker man å stenen hans »hare», så står der i stället en man med toppig mössa samt med spänd båge och pil i händerna. Han har törhända en orm under sig.

Närvarande ritning är gjord efter aftryck, tagne på sjelfva stenstyckena, och följaktligen fullt trogen.**

77.

Upland. Häbo härad, Håtuna socken, Bjursta.

Fornlemningarna i Häbo härad äro få och hednagrafvarna här antyda en gles forntida befolkning. Oupplade höjder saknande minnesmärken äro icke sällsynta.

Nordvest från Håtuna kyrka på Bjursta egor sträcker sig söder ut en stenig ås, hvarå dock är en mängd vanliga forngrafvar. Öfverst på höjden ses en väldig ättehög, men så skadad att han icke kunnat uppmätas. Stensättningar samt mindre kullar ligga allestädes i sluttningarna, och på åsens vestra sida är bland sådane denne Runsten i nordvestra hörnet af en i tu rum afdelad firsidig stensättning, femton alnar lång och tio alnar bred. Stenen är af granit, från tre kvarter till en aln tjock.

* Monumenta Thiund., p. 261. Handskrift å Riksbibliotheket.

** Det femte stycket af stenen, hvarpå varit ristadt någon liten del af slingan, hästens ena framben, samt bringa och hals m. m., finnes nu hvarken i engen eller i bogårdsmuren. I dessa delar har således Peringskölds ritning måst följas. Märklig är bucklan i hästens bringa, hvilken återfinnes på de äldsta medeltidsmålningar, såsom å de i gamla Upsala kyrka. (Peringskölds Monum. Upland.) Deras bestämmelse var väl enahanda med sköldbuckloras.

Inskriften:

RUÞILFR : LIT : KIRA : MERKI : ÞISA : EFTIR : AKMUNT : SUN : SIN :
 4N4 . 4IT .

Det är: RUÞILFR LIT KIRA MERKI ÞISA EFTIR AKMUNT SUN SIN.

78.

Upland. Håbo härad, Kalmare socken, Skörby.

För att undersöka en märkvärdig fornlemningsplats på Skörby egor, norr ut från stället i den så kallade *Baltis hage*, följde jag en smal skogsväg, ledande från Ytter-Grans socken. Några famnar in i skogen norr om hagen och nära vägen låg bland en mängd stenar detta stycke af en runsten, till en del höljdt af grus.

Inskriften:

... (44)TIR : BIARN : FAÞUR : SIN : UAS : S(UN) ...

Det är: ... (AF)TIR BIARN FAÞUR SIN UAS S(UN) ...

Runstenen vid Mansenge, Baut. 322, Liljegr. 35, sökes nu för-gäfves.

79.

Upland. Håbo härad, Öfver-Grans kyrka.

Denna obetydliga lemning af en runskrift är ristad på en aflång, mycket ojämn gråsten, hvilken ligger såsom tröskel till Öfver-Grans kyrkas vestra vapenhus.

Inskriften:

... N . T ... 44 . N4 . BNRNBNRN : 4IT

Det är: ... U L ... AT ULF BURUÞUR SIN.

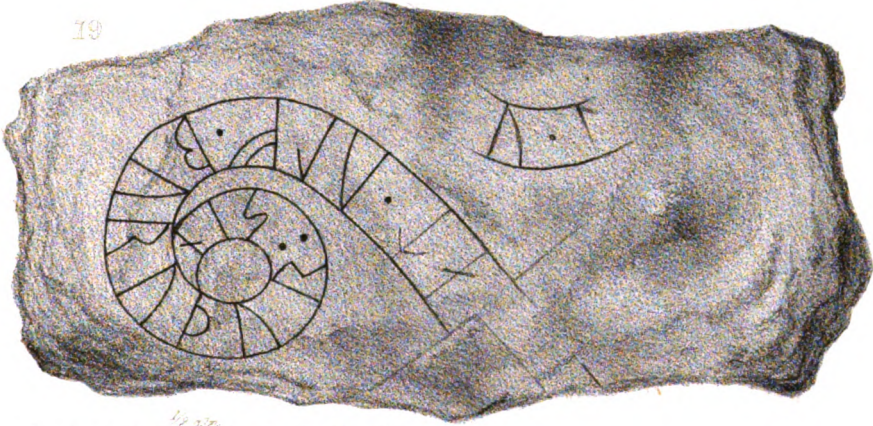
Å Runstenen Nr 36 hos Liljegren, hvilken sten är inmurad i Grans kyrkas bogårdsmur utantill (icke innantill), läses 44444444 icke 44444444, samt 4444, icke 4444.

Mycket vore att om denna och Ytter-Grans sockens Runstenar tillägga. Nu anmärkes blott att de två Runstenarne vid Ekala bro,

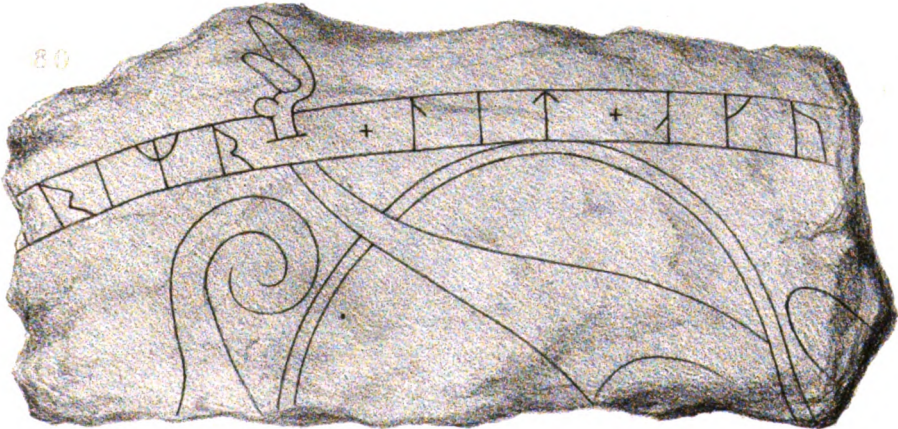
18

19

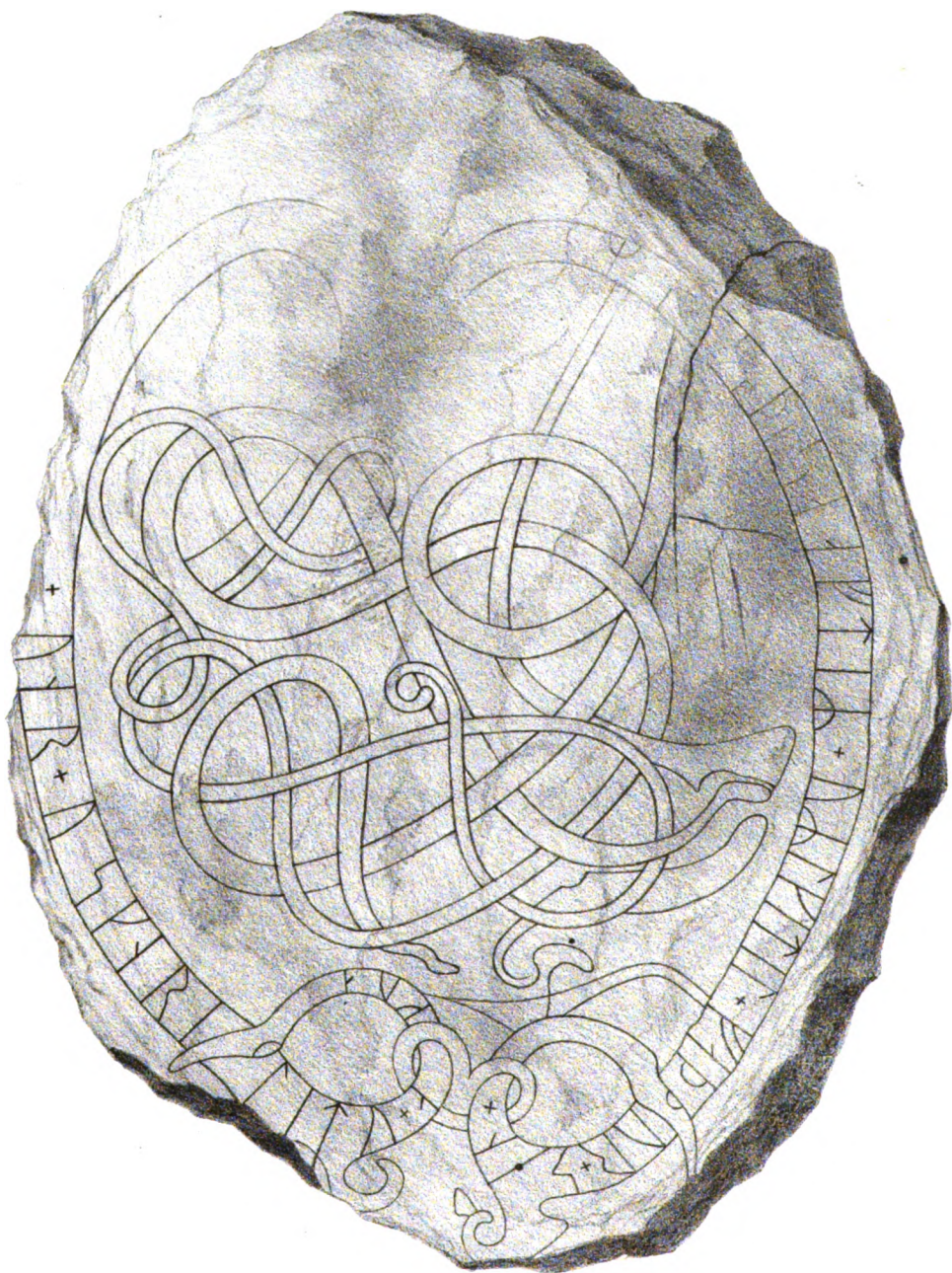
20

alt.

UPRANE

18 Jõõnd, kalmarid ja Saerby.
 19 Jõõnd, kalmarid ja Saerby.
 20 Jõõnd, kalmarid ja Saerby.

100. 100.
R.
UPLAAT
Åsat la h, Tverresten

Baut. 332, Liljegr. 45, 46, stå såsom grindstolpar vid Ekolsund i Husby Sjutolft socken, Trögds härad.

80.

Upland. Åsunda härad, Sparrsätra kyrka.

Äfven en föga betydande del af en runsten, inmurad i Sparrsätra kyrkas södra vägg, innantill.

Inskriften:

... R1YR * N1T * 4N(4) ...

Det är: ... RIMR (icke RIKR) LIT AKU(A) ...

Runstenen Nr 724 hos Liljegr., Baut. 640, är icke vid Testby i Vårfrukyrka socken, men ligger såsom tröskel i Karksta by uti Sparrsätra. Å honom läses 4R4R4, icke Y1R4R4.

81.

Upland. Åsunda härad, Sparrsätra socken, Nyby.

Från Nyby, som ligger öster ut från Sparrsätra kyrka, löper norr ut jämte ett mindre vattendrag en gångstig till Lötén (skogen) och vidare till landsvägen på Lädig eller Lådö egor.* Runstenen ligger invid stigen i en engs-teg, kallad *Norrstn* (den norra), omkring 200 famnar från byn. Slingan löper utmed stenens nästan alla kanter, och han har således säkert aldrig varit ämnad att resas. Den ristade sidan är mycket anfrätt af väta. Tjockleken fem qvarter. Undre sidan äfven flat och nästan jämnare än den öfre.

Inskriften:

... * N4R * N (*) 444(4)RI N1T1 * 4N1 4 ... 4144 44T14 *
N4R4T1T1 * 44R4R * 44 *

Det är: ... UNR U SKN(?A)RI LITU AKUA M ... 4ISA AFTIR
U(E)LKITIL FA4UR SEN.

Jag antager att 4 i 444R1 bör vara 4, så att namnet blir 444R1.

* Här äro många prägtiga minnesmärken. Ett större spjut och en stridsyxå af järn äro i en förstörd hög i byns norra gärde detta år funne.

Södermanland. Daga härad, Dillnäs socken, Nible.

En mosslupen, spräckt håll låg för två år sedan i norra slutningen af en höjd uti en hage, förr kallad Herrmanshagen, å Nyckelsjöns östra strand, mellan Nible och Lifsinge. En gångväg mellan byarna sträckte sig öfver höjden nära stenen.

Vid å nämnde tid företagen uppodling af hagen fästades en närmare uppmärksamhet på den liggande stora stenen, hvilken nu skulle bortföras. Herr Baron m. m. August Wilhelm Stjernstedt besåg honom vid samma tillfälle, samt lät, i förmodan att den undre sidan vore ristad, vända styckena, och när de så verkligen funnos ega runskrift, blefvo den styckade stenens sju delar förde till en å höjden varande låg berg-håll, der de väl sammanlades, så att inskriften kunde hel läsas.

Stenen är af granit, nästan öfverallt 45 tum tjock. Den ristade sidan är ovanligt jämn och slät, samt hela ristningen tydlig, som vore den gjord i går. Baksidan föga ojämnare.

Inskriften:

BTRKUIPR * HNK * BN : *HNYT * RTHYTN * HTHT * DTHI :
 TT . NNY : HNT * HT * *H * HTHH * YIB : IKHRI *
 YNB * HIBI * HTN * NNYH *

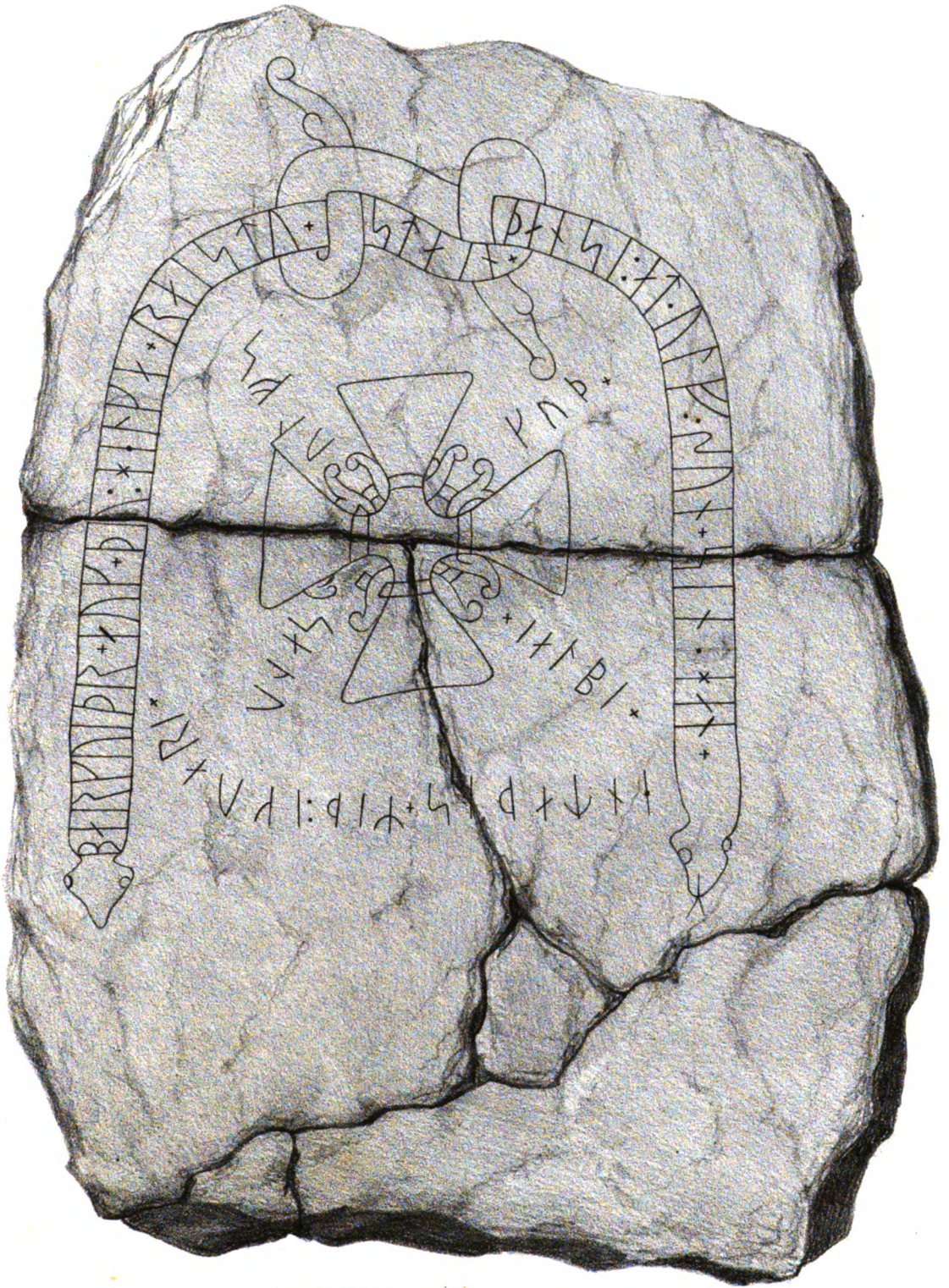
Det är: BARKUIPR AUK PU HELKA RAISTU STAIN PANSI AT ULF
 SUN SIN HAN ENTAPIS MIH IKUARI
 KUP IALBI SALU ULFS.

Ett matt men tydligt ↑ näst efter ordet HHT (se ritningen), på hvars staf en djup skiljeprick sedermera blifvit satt, synes antyda att man först tänkt sig ↑N, ↑H, eller ↑HPR i stället för HTHH.

Hålen i de stungna runorna äro borrade.

Den ännu ouppodlade egentliga höjden eger flere grafminnesmärken, såsom en något afgräfvnen ättehög af femtio stegs omkrets, flere vanliga stenkrepsar, samt två fallne bautastenar.

Man bör kunna hoppas att den nyligen med plog nära kringskurne höjden med sina öfverblefna fornlemningar hädanefter fredas, samt förvänta att lemningsarna behörigen återställas i ursprungligt skick.

L. 10.

82.

SÖDERMANLAND.
 Dağa hd, Dillnäs sn. Nible.

A. M. P.

83

SÖDERMANLAND

Stockholms F. d. Osmon. Kl. 1876

83.

Södermanland. Sotholms härad, Ösmo socken, Klastorp.

Så säges i en förteckning från slutet af 1600-talet öfver Ösmo sockens minnesmärken, att »thenne orten ähr rätt een runobygd»; hvilken utsago torde afse afven kringliggande Sorunda och Haninge socknar, efter ej flere än sex Runstenar i Ösmo voro på den tiden bekante.*

Älskare af fornminnen och en fager natur hafva i trakterna kring sjön Styran, som skiljer Ösmo och Sorunda socknar till en del, mycket att skåda. Sedan de sett sig mätte på de präktiga minnesvårdarna vid Berga, Lyngstad, Åby och Vanstad, måga de dröja å vägen som från sistnämnde by löper söder ut till Djursnäs. Här, invid denna väg och lägenheten Klastorp, liggande på Söderby egor, är en Runsten, värd att beses såsom den ende hittills kände, hvilken hvarken varit rest eller liggande å marken, utan upphäfd på en större fotsten. Sedan, efter det runkunskapen hos menige man utdött, stenens ristning mer och mer fått fyllas af mossa, har skriften kommit i förgätenhet, och här säkerligen icke sällan framtågande fornforskare böra ursäktas att de icke å den till stor del kullrige stenen sökt runor.

Inskriften:

ᚼᚲᚰᚰᚰᚰᚰᚰ ᚰ ᚰᚰᚰ ᚰ ᚲᚰᚰᚰᚰ ᚰ ᚰᚰᚰᚰ ᚰ ᚲᚰᚰᚰᚰ ᚰ ᚲᚰᚰᚰᚰᚰᚰ ᚰ ᚰᚰᚰᚰᚰ
ᚲᚰᚰᚰᚰᚰ ᚰ ᚲᚰᚰᚰᚰᚰ ᚰ ᚰᚰᚰᚰᚰᚰ ᚰ ᚲᚰᚰᚰ

Det är: TIS(A)LFUR AUK I(N)KA LITU RAISA STA(I)N FINA IFTIR SLOFA
FAFUR SIN.

Kännestrecket till runan ᚰ uti första namnet är väl uppsvälgdt af en remna, och jag antager ᚼᚲᚰᚰᚰᚰᚰᚰ, hvilket namn torde finnes å en annan Runsten, Baut. 438.

I gamla skriftliga efterrättelser uppgifves en Runsten vara »vidh Ösmo kyrkiodöör», samt en annan »uti vapenhuset». Ingendera finnes nu der.**

* Alle upptagne i Bautil. Af dem återstå nu fyra, utaf hvilke två blifvit genom runornas upphuggning förderfvade.

** Samma efterrättelser nämna reste stenar samt höggar med fotkedjor, »uppå Ösmo kyrkiobacka». Der finnas nu hvarken sådane stenar eller höggar.

84.

Södermanland. Sotholms härad, Ösmo socken, Vanstad.

Ett urgammalt minnesmärke, som visserligen borde istandsättas, är å förut nämnda Vanstad bys skogsmark, der vägen från Klastorp till Ösmo kyrka löper öfver en obetydlig höjd. Vid ett större, skadadt röse står en vacker rest sten af tre alnars höjd, och en dylik ligger helt nära. För att utröna om å rösets andra sida sådana stenar funnits lät jag här och der rördja, fast utan framgång. Men mellan stensättningen och vägen uppdagades under mossan nedre stycket af en Runsten, och vid fortsatt spaning funnos de tu öfrige. De tre delarne sammanfördes och fogades till hvarandra, hvarvid klart förnams att stenen blifvit genom våldsverkan styckad.

Inskriften:

KITILFASTR * AUK * RANFASTR * AUK * SIGFASTR * LITU * KIARA *
MIRKI * AT * ÞORK(UT) * FAÞUR * SIN.

Det är: KITILFASTR AUK RANFASTR AUK SIGFASTR LITU KIARA
MIRKI AT ÞORK(UT) FAÞUR SIN.

85.

Södermanland. Sotholms härad, Österhaninge socken, Söderby.

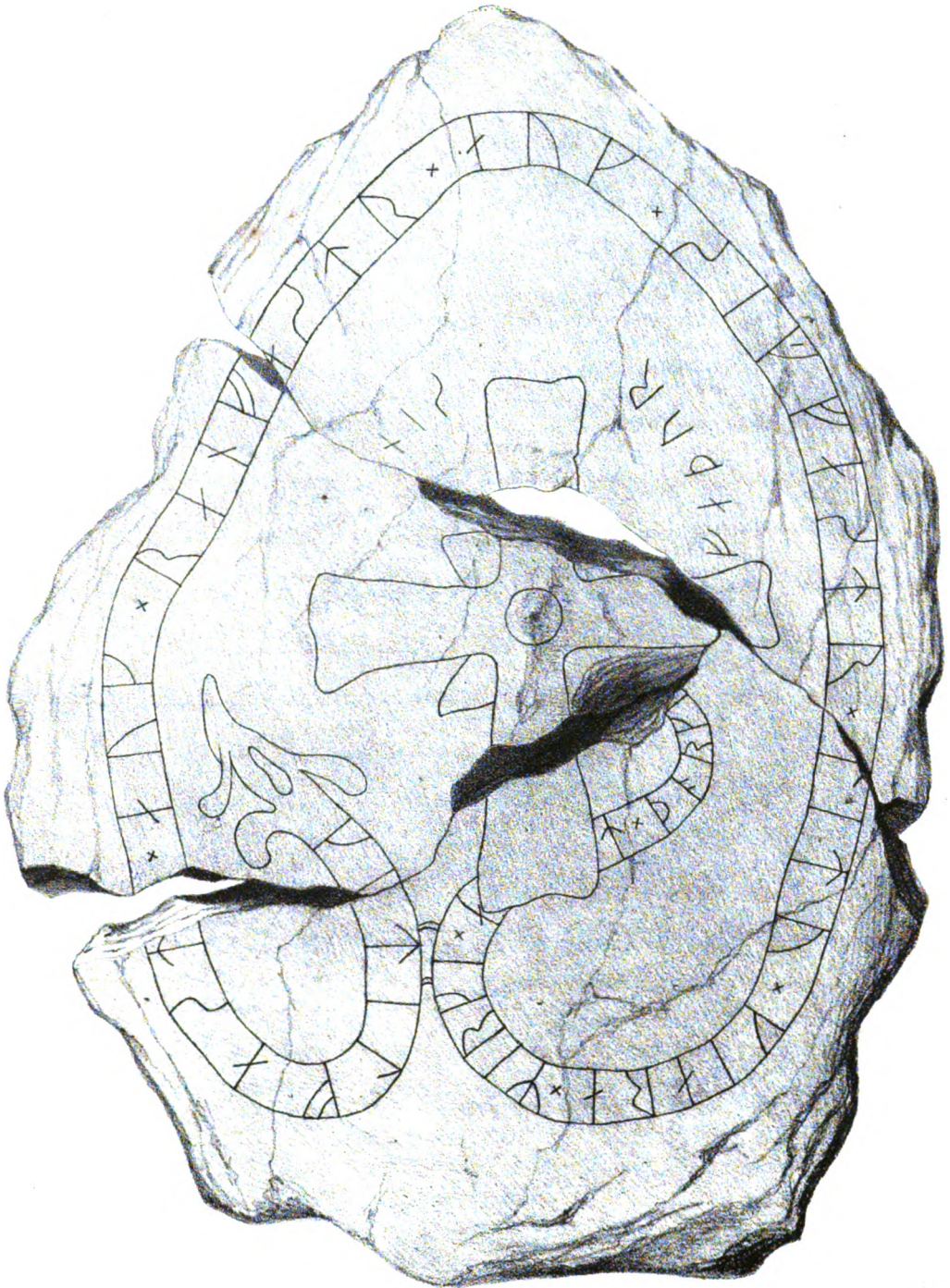
Jag har aktat nödigt att afrita och allmängöra denne Runsten, emedan den i Liljegrens Runurkunder anförda inskriften (825) lider af tu svåra fel.

Stenen låg för tjugu år sedan på Söderby »trägårdsgården» med ristningen nedåt. En stensprängare hade borrarat ett tre tum djupt hål midt i stenen, då vid ett ytterligare slag af klubban borren med ens sprang tvärt igenom och ned i jorden. »Det var mig en...!» sade mannen. Vidare borrhning fanns nu öfverflödig. Den tunna flisan vändes utan svårighet. Ristningen upptäcktes och gårdens innehafvare lät föra Runstenen fram till boningshusen, der han restes mot en vägg.

Inskriften:

*HITÞNIBR * RTHITI * HTTIT * TT * ÞIRKNT * HNT (*) H(IT) *
TÞNTI * RIHTI * RNTTR *

Det är: HIALMUIÞR RAISTI STAIN AT ÞORKUT SUN S(I)N AMUTI
RISTI RUNAR.

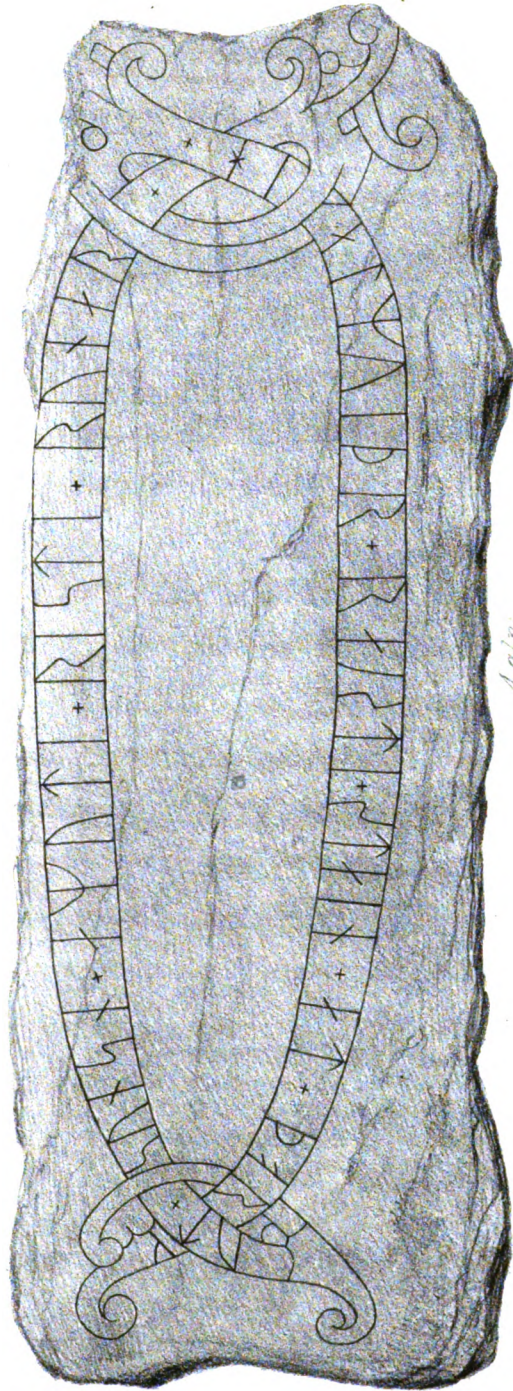

1 run

84

SÖDERMANLAND

Setholms hd. Osme an. Vansiad.

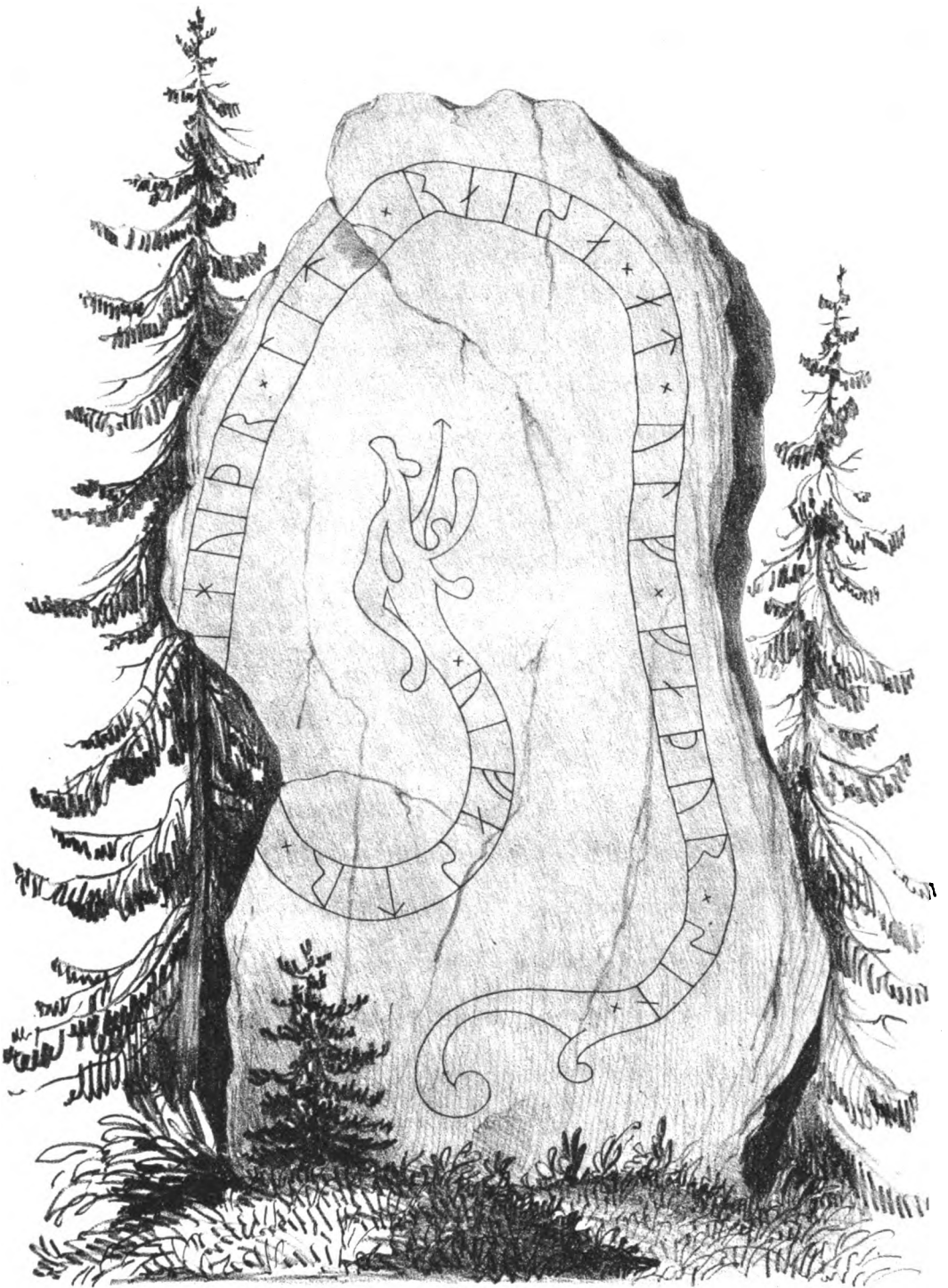

A. A. A.

85

SÖDERMANLAND

Södra Sins hä, Österhalingsen, Söderby.

Carved on the rock at
Sveithun in the district of Haldovæn

Ett midtstycke af en Runsten är under sommaren af mig uppdagadt vid Ågesta bro inom angränsande Huddinge socken, en dryg fjerdingsväg från Söderby. Derå äro ristade tu djur, sträckande sina hufvud mot en vigg. Korsmärke saknas.

Af inskriften återstår:

ÞNR(?HTHT) ... H ... (H)HTHT ... Þ : † ... H : ÞþNR(R) ...

Det är: ÞUR(?STAIN) ... IN ... (S)TAIN ... F A ... IA FAÞUR(R) ...

Bron omlades för 5—6 år sedan af Dalkarlar, och desse, ehuru genom runstafvar i sin hemort säkerligen bekante med runor,* sprängde och använde större delen af stenen.

86.

Södermanland. Svartlösa härad, Grödinge socken, Hallsveden.

För finnadet af denne Runsten har jag att tacka en skriftlig efter rättelse från år 1686 af fjerdingsmannen Anders Jansson. Stenen står vid en sämre körväg, som från trakten af gården Hall löper söder ut nästan genom hela skogen (Hallsveden). Skadan å ena sidan är utan tvifvel vållad af vägfarande. Han är fem tum tjock och af vittrig, glimrande stenart.

Inskriften:

* N|ÞHTHTR * ... (?H|)ÞN|ÞR * N|TN * R|HT * HT * N|Þ * ÞþNR * HT *

Det är: UIFASTR ... (?SI)GUIÞR LITU RAISA AT ULF FAÞUR SIN.

Rörande andre Runstenar i denna socken se upplysningarne till dessa samlingar.

87.

Södermanland. Wester-Rekarne härad, Thorshälla socken, Hellby.

Den vidsträckta skogshöjd, som under namnet *Tunbo mo* upptager delar af Tunbo och Thorshälla socknar, hyser många viktiga minnes-

* Jag eger från Dalarne ett vallhorn med runbokstäfver, som icke kan vara öfver 100 år gammalt. I Rättviks socken finnes ännu en fäbod med åristade årtalet 1523. Eldstaden är midt på golfvet. Å resestockarna äro inhuggna många runor, som af allmogen nu kallas *vallkullspråk* eller *vallkullsstil*. I Mora socken finnes en sådan fäbod från 1400-talet.

märken. Flere af dem äro aftecknade och beskrifna i Skriften *Runa*. * Ehuru jag ofta i flere riktningar genomvandrat denna skog, har likväl ifrågavarande Runsten, utgörande ett väldigt jordfast klippstycke, hittills undgått min uppmärksamhet. Han är invid sockenvägen, som löper mellan Thorshälla stad och den landsväg, hvilken sträcker sig från Qvicksund till Eskilstuna. En ståtlig sten, men af ett löst och flagigt ämne. Slingan är stel och ovulet huggen. Inskriften tid efter annan upphuggen. Härigenom såsom ock af vid stenen tänd eld har ristningen mycket lidit, så att något helt deraf svårligen lär kunna utbringas. ** Korset är af förklarlig orsak oftast och djupast upphugget, samt den ännu bäst bibehållna delen af ristningen.

Inskriften:

(?ÞNRB)HRT (-) TNV : • Þ...N ... BN+TTT P ... Ψ. * HT : HT+I(?P
 eller P) . (HRT * (TNV : t(?A).t : H . TTI . (IRP.BRF .
 R...H

Det är: (?ÞURB)IORN AUK Þ...U... BUNATA F...M. SIN STAI(?K
 eller F) . (A)RN (A)UK A(?R) . N IS ATI (I)RF.BRO R... IS.

Skulle man kunna tänka sig *Arbro*, nu vanligen *Albro*, ett ställe i trakten?

88.

Södermanland. Vester-Rekarne härad, Husby kyrka.

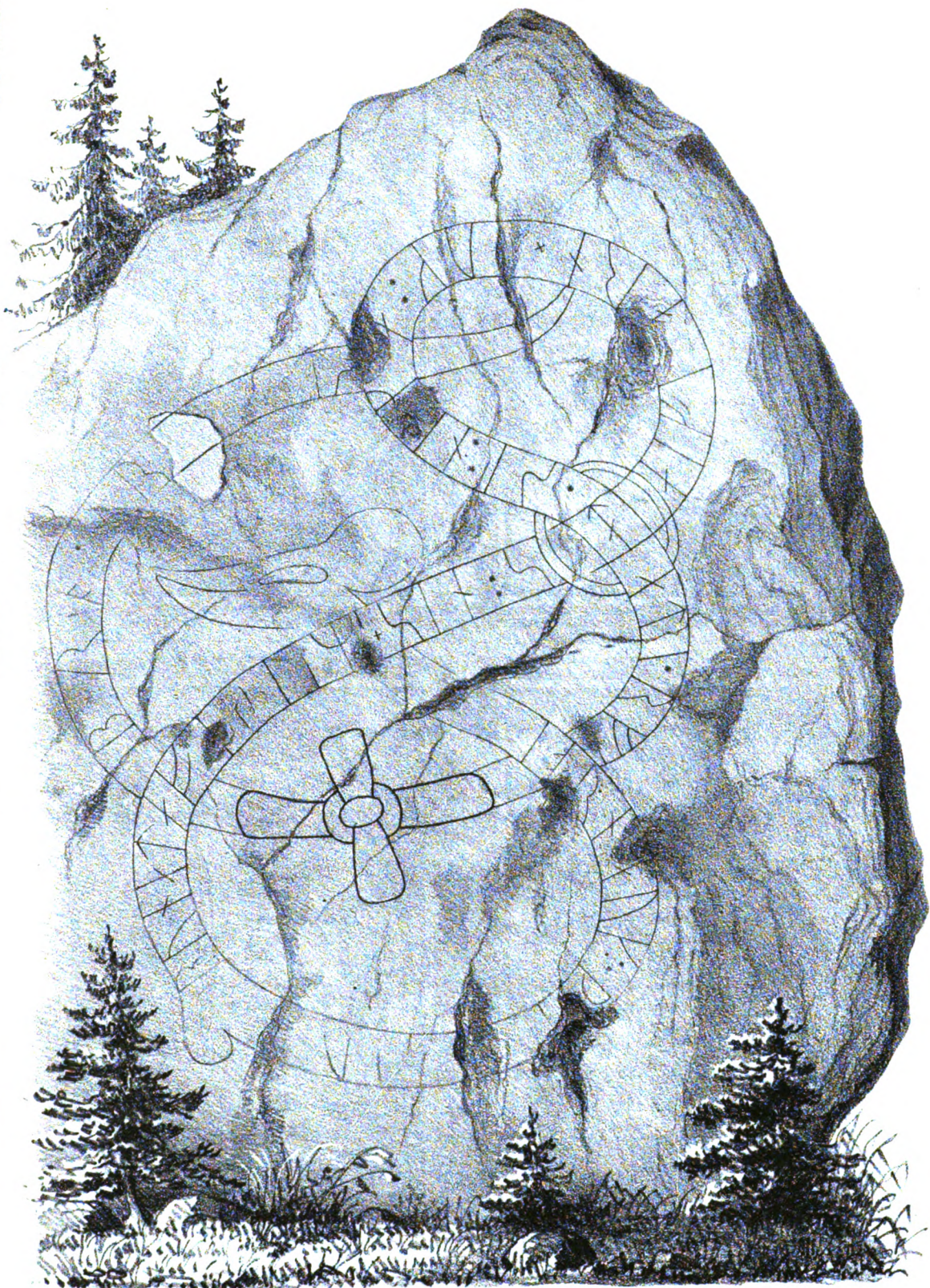
Stenen, af rödaktigt hårdt gry, har länge legat inmurad i ett af kyrkans södra fönster, sålunda att baksidan samt den kant af stenen, hvarå inskriften är, eller rättare varit, legat i dagen. För att utröna om stenens undre sida vore ristad, har jag under sommaren låtit med betydlig kostnad lossa och uttaga stenen, som nu befinner sig å kyrkogården, hvarefter fönstret blifvit med tegel återställt.

Såsom af ritningen synes, finnes å denne stens förut dolda framsida väl ingen runskrift, men några slingbilder, konstnärligt utförda i upphöjdt arbete och värde att af vederbörande begrundas.

Beträffande den runristade kanten, så är klart att stenens ursprungliga, större bredd nedtill funnits hinderlig för hans användande till fönster-

* Att bland dem det märkligaste, Vester-Rekarne härads forna tingssäte, förstörts sedan sista Riksdagen, då en ny ändamålsenligare förordning till våra fornlemningars skydd beslöts, är i sanning beklagligt.

** Ordställningen tyckes vara nog ovanlig. Runläsare inbjudas att på stället pröfva sina krafter!

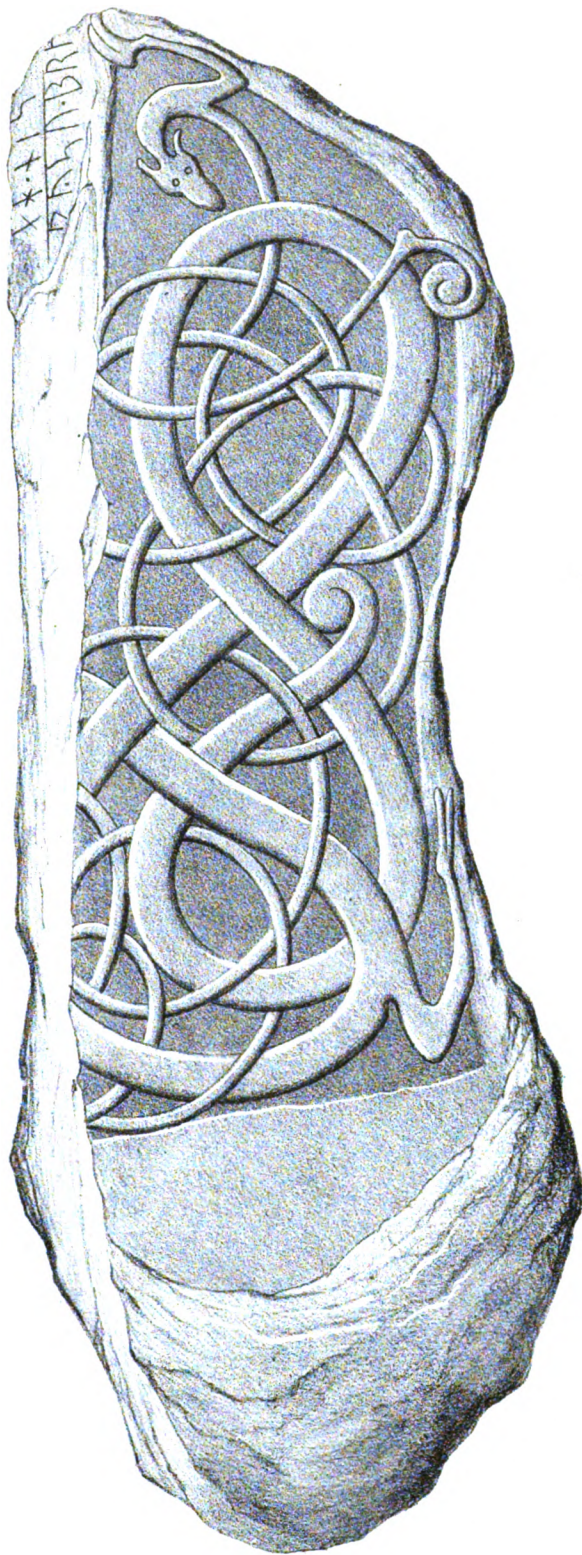

1 m.

87.

SODERMANLAND

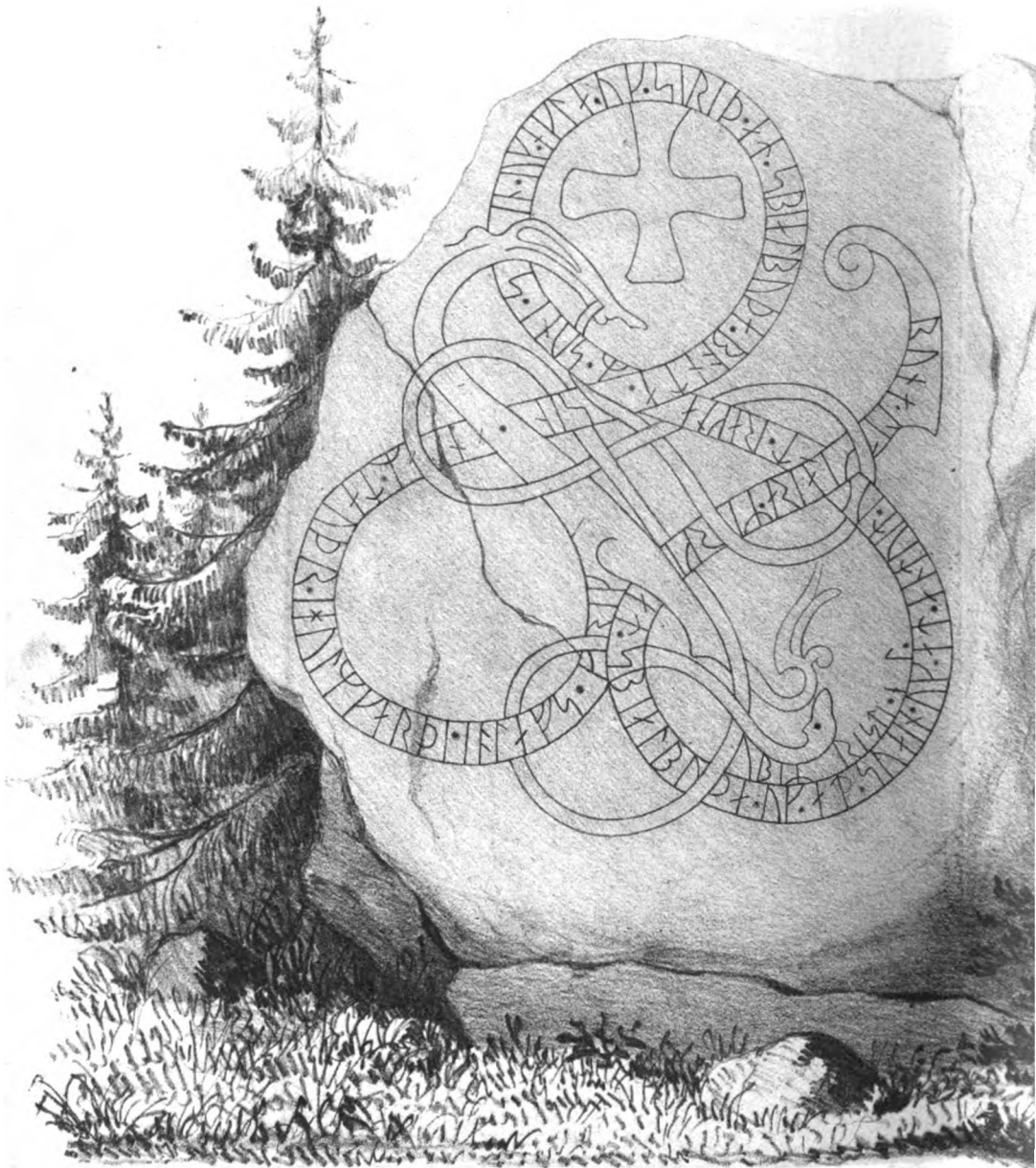
Wester Rekarne hd., Thorshälla sn., Hellby .

. 4 aln.

83.

SÖDERMANLAND.
Öster Bekarne hd, Husby Kyrka.

1 aln

bord. I stället för att afsnudda de två utstående delarne af den oristade kanten, har man så, för att få det nödiga måttet, oförsvarligt gifvit sig på den ristade, hvars största del blifvit afslagen.* Det återstående af inskriften, redan upptaget i Bautil (755), lyder:

... (R)AΛN · BR(N) ... 4IT · *†(?†) ...

Det är: ... (R)YSU BR(U)... SIN HA(?N) ...

89.

Upland. Häbo härad, Skogklosters socken, Sjustad.

I »Runa» för 1843 har jag omständigt beskrifvit de talrika minnesmärken, som finnas vid Sjustad. Förevarande Runsten var då icke känd af någon. Han är en stor, aflång vråksten af icke särdeles fast gry och ligger på så kallade *Galgflottsbacken*, en stenig skogshöjd invid byns södra gård. Ristningen fanns, efter det hon varsamt vardt rensad, vara väl bibehållen. Slingorna äro i Ubbes sinrika stil. Skriftens vidlyftighet har ofta påkallat slingornas användande till stafvar.

Inskriften:

RNTT · NI (·) YITRT · YIRKI (·) TT · 4BITTBNT · NY · TT ·
 4NTIT · NY · TT · TTNT · NY (·) TT · RTTTH · 4NTI ·
 4IK(T) · NY · ITT · NY · 4IRIB · TT · 4BITTBNT · BTTT ·
 4IT · (*†) (·) NTR · TTNR · I (·) *NYTTTBI · I (·) ITTH ·
 YRIK ...

Det är: RUNA LIT KIARA MIRKI AT SBIALBUFA UK AT SUAIN UK
 AT ANUIT UK AT RAKNAR SUNI SIN(A) UK EKLA UK SIRIF AT
 SBIALBUFA BONTA SIN (H)AN UAR TAUFR I HULMKARFI I OLAFS KRİK ...

Om denna inskrift se vidare bland upplysningarna. Förtjensten af Runstenens uppdragande tillkommer hr magister J. A. A. Afzelius, som först uppgifvit honom för mig.

* Runstenars förstöring fortgår öfver hela landet *med ökad fart*. Jag infann mig midsommartiden innevarande år vid Vallentuna kyrka i Upland, som då stod under ombyggnad. Af kyrkans tre Runstenar hade två blifvit alldeles krossade. Den tredje läg nyss itusprängd på kyrkogården. Jag varnade för vidare återkan. Då jag några veckor derefter återkom, lägo de båda halvorna väl släthuggna till trösklar i kyrkans norra och östra ingångar.

90.

Upland. Erlinghundra härad, Odensala socken, Kumla.

Detta stycke af en väl ristad Runsten är förliden sommar upptaget ur jorden i Kumla äng, vid ett vattendrag söder om och nära byn. Det är mycket anfrått af syra, särdeles mot ena kanten. Slingan synes varit pryddlig. Det felande af stenen har förgäfvets eftersökts.

Inskriften:

þNPI * tNY * R .. † ... TN ... * þtþNR * h(l)t * ψtt(? *)
· h · hYN

Det är: þUKI * AUK R.. N... TU... FAþUR S(l)N MAN . S . SKU.

Ett vida synbart, herrligt minnesmärke ledde mig till denna trakten. Till Kumla gränsar söderut Herrstad. På en ansenlig höjd i Herrstad östra gärde står en vacker vårdsten dryga fyra alnar öfver marken och midt i en treudd med inåtböjda sidor, hvardera af 3½ alnars längd. Stenen är närmast omgifven af en mindre stenkrets. En större fördjupning i en annan närliggande, nästan lika stor, men skadad treudd, visar att en sten äfven varit rest i denne. Lemningar af förstörda stensättningar samt ett större stenkummel äro deromkring.

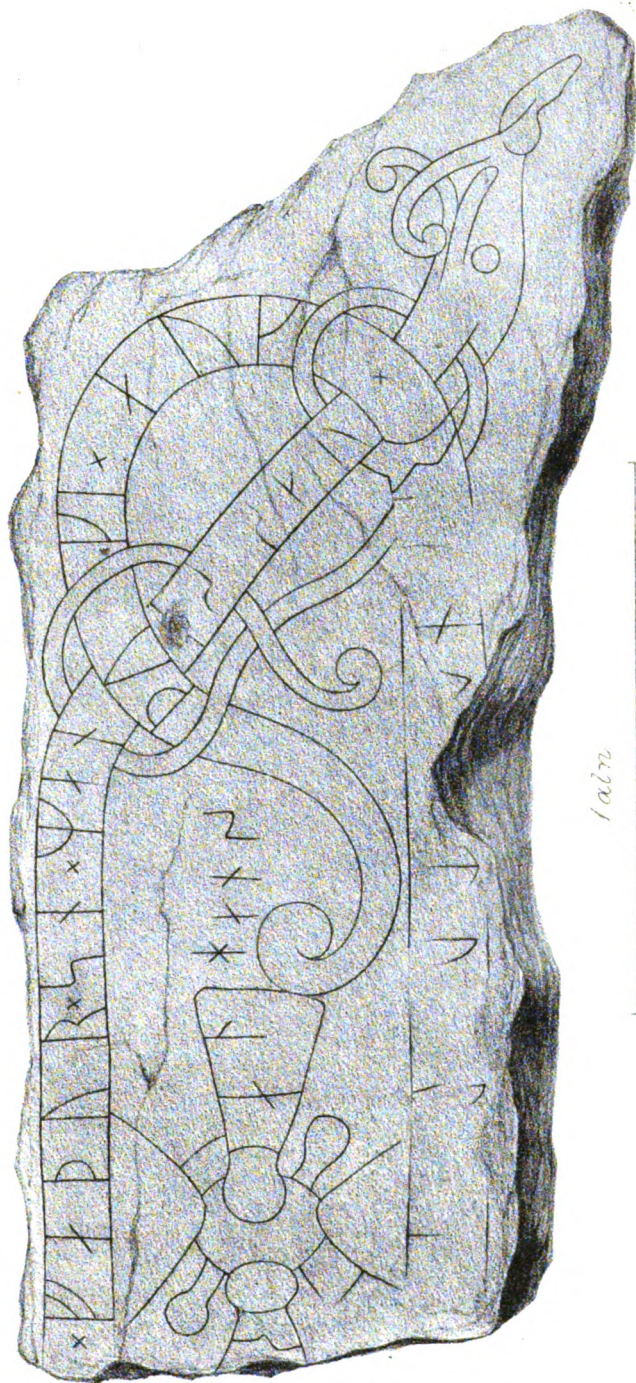
91.

Upland. Erlinghundra härad, Knifstads socken, Vickby.

Sedan jag granskat stenmärket (»stenmerki») i Tomta hage (Bautil 496, Lilj. 566, hvilka orätt uppgifva att det är å Vickby mark), samt funnit ristningen öfverensstämma med den bautilska ritningen, så blef fråga om sträckningen af den nu hardt när ofarbara väg, hvilken löper öfver den i runskriften nämnda bron. Mig sades att denna från bron sträcker sig genom en skogig bergsmark till landsvägen vid Knifstads kyrka. Jag begaf mig så till fots öfver den nya bron, som är ett stycke söder om den gamla, och var snart inne på en hög och oländig mark. Vägen torde alldrig varit annat än ridväg.

Omkring tolf famnar från bron och helt nära vägen låg en itu-slagen runsten, öfverväxt med tjock väggmossa. Det felande tredje stycket fanns icke.

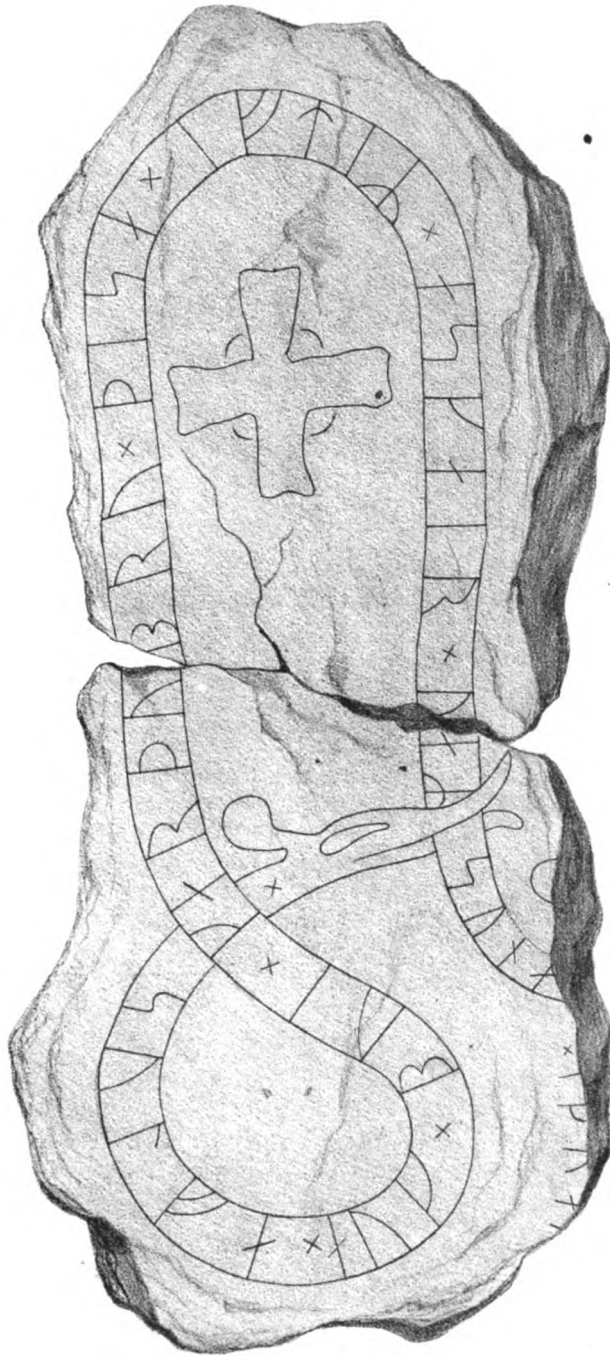
* Jfr Liljegr., 1668.

90.

UPPLAND.

Erlinghundra hd., Odensala sn., Kumla

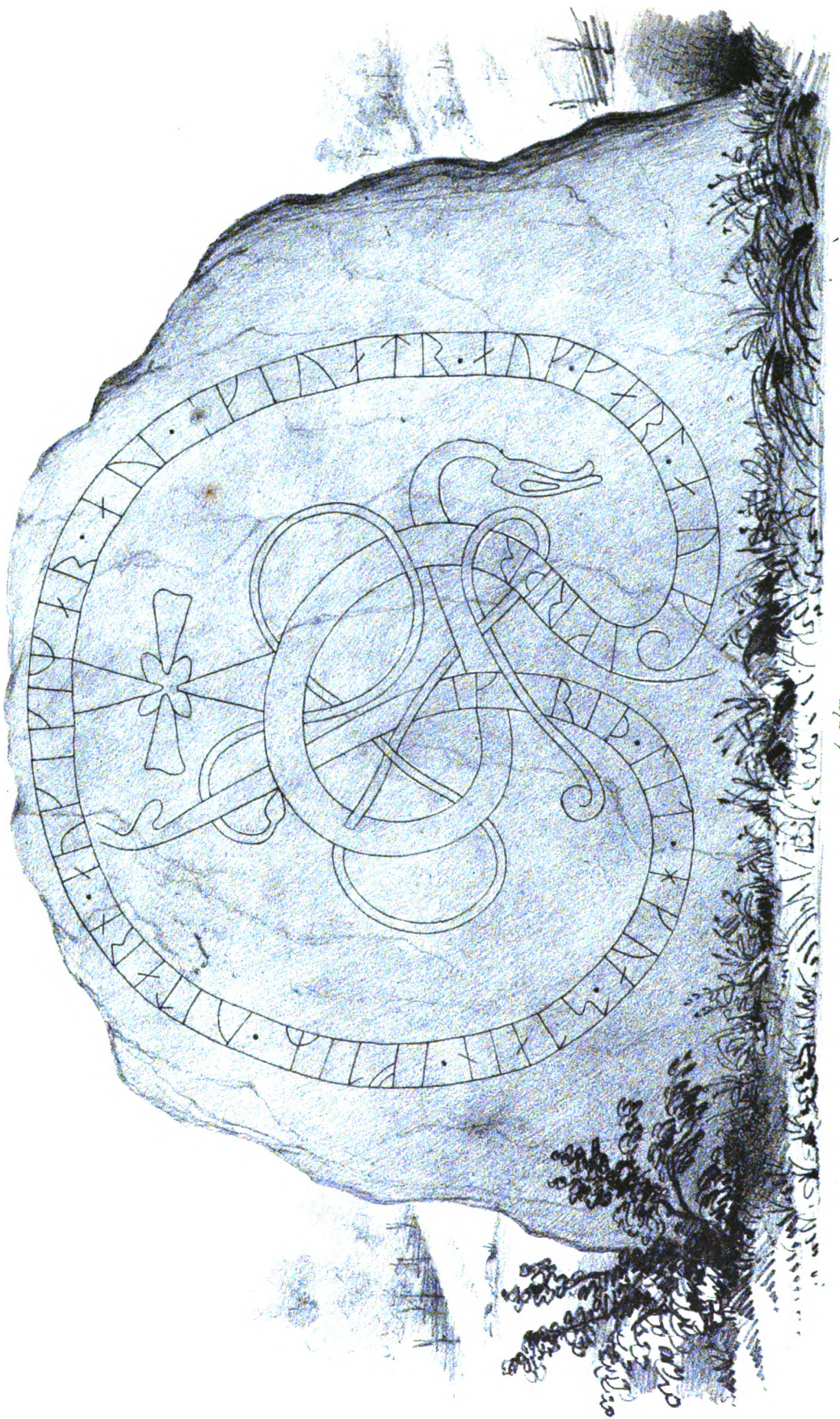

Table

91

CH. I. A. 11.

Erinnerung an die Geschichte der Kirche

1 abn

99.

UPPLÄN. Östergötlands län. Skänsla sn. Ruppberga.

Inskriften:

𐌺𐌺𐌺𐌺𐌺 * 𐌺𐌺 * 𐐅𐌺 * 𐌺𐌺𐌺𐌺 (x) 𐐅𐌺𐌺 * 𐌺𐌺 * 𐌺𐌺𐌺𐌺 * 𐌺𐌺𐌺𐌺 * 𐌺𐌺𐌺𐌺 *
𐌺𐌺𐌺 (x) 𐌺𐌺𐌺 ... * ... 𐌺 ...

Det är: SULFA AUK BUI KARFU BRU FISA IFTIR ASKAIR UAR SUNA
... .. 𐌺 ...

92.

Upland. Seminghundra härad, Skånila socken, Runberga.

Under gården Skånilaholm hör lägenheten Runberga, invid vägen mellan Skånila och Hammarby kyrkor. Nedanför vestra slutningen af höjden, hvarå stället ligger, och hvaråt vägen fordom torde sträckt sig, står en jordfast stor sten med en flat och runristad sida, vänd mot vester.

Inskriften:

𐌺(𐌺)𐌺𐌺𐌺𐌺 * 𐌺𐌺 * 𐌺(𐌺)𐌺𐌺𐌺 * 𐌺𐌺𐌺𐌺 * 𐌺𐌺𐌺𐌺 * 𐌺𐌺𐌺𐌺𐌺 * 𐌺𐌺𐌺 (o)
𐌺(𐌺)𐌺𐌺𐌺𐌺 * 𐌺𐌺𐌺 * 𐌺(𐌺)𐌺𐌺𐌺(𐌺)𐌺𐌺 * 𐌺𐌺𐌺 * 𐌺𐌺𐌺𐌺 * 𐌺𐌺𐌺 (o)
𐌺(𐌺)𐌺𐌺𐌺𐌺

Det är: I(N)KRIÐ LIT H(A)KUA STAIN IFTIR UITARN AUK I(N)KIMAR
AUK I(N)KIUA(L;TR AUK KARL AUK I(N)KRIÐR.

Tvärstrecket vid 𐌺 uti ordet 𐌺𐌺𐌺𐌺 tyckes visa att man af misstag först ämnat rista 𐌺 (↑). Namnet 𐌺𐌺𐌺𐌺 upplyser 𐌺𐌺𐌺𐌺 å Skalne-stadsstenen i denna socken (Baut. 38, Liljegr. 487). Kännestrecket till 𐌺 i 𐌺𐌺𐌺 näst före 𐌺𐌺𐌺𐌺 är af ristaren förgåtet.

Skånila sockens tretton, af gammalt kände och allmångjorde, Runstenar äro med få undantag dels skadade, dels förkomne. Fyra af dem voro rätt märklige; särdeles den öfver sex alnar länge Runstenen vid Sälna bro (icke Solna, såsom Liljegr. 485 skrifver).

Utom desse tretton, bland hvilka den förevarande (92) naturligtvis icke är inberäknad, finnas bland Lars Bures och Rhezelii handskrifna samlingar i Riksbibliotheket tre afritningar af runstensstycken i denna socken, hvilka förgäfves blifvit af mig sökte. Två af dem (1 och 2) hafva funnits i Skånila kyrkomur.

Inskrifterna:

1. * 𐌺 (kanske 𐌺𐌺𐌺𐌺 * 𐌺(𐌺 * 𐌺)𐌺𐌺 * 𐌺𐌺𐌺𐌺 * 𐌺(𐌺)𐌺) ...
(𐌺)𐌺𐌺 * 𐌺𐌺𐌺𐌺 * 𐌺𐌺𐌺𐌺𐌺 * 𐌺𐌺(𐌺)𐌺𐌺 * 𐌺𐌺𐌺𐌺𐌺

Det är: N (kanske A)SMAR L(IT RI)TA STAIN 𐌺(𐌺) ... (KU)𐌺S
MU𐌺IR AOSMUNTR KLA(?KR) MARKA𐌺L.

2. ... RIIH · HTT · ÞIT · I(ÞT)R · ITPIPRIP · R ... NR ·
 NY · YNPH · Ψ(N)PIA ... (?HTTÞ)H · I · ΨIP ...

Det är: ... RISA STIN ÞINA I(FTI)R INKIKRIÞ R ... UR UK KUÞS
 M(U)ÞIR ... (?ANTAÞ)IS I MIÞ ...

3. Runsten vid Odensholm. Å en staf, ristad midt efter stenen
 och uppbärande ett kors eller en stjerna:

ÞRÞR · ÞBTR (eller †?) *

Det är: ÞORÞR ABARA (eller N?).

93.

Upland. Vallentuna härad och socken, Näle.

Den under Nr 73 i Bautil upptagna vackra hållristningen kan icke vara vid »Mälby», såsom i boken uppgifves, efter något Mälby icke finnes i Vallentuna socken, samt emedan jag under sommaren flere gånger skådat henne å en liggande, jordfast håll af ett berg i Näle bys östra gårde. En gångväg löper på sidan om hållen, och den glatt-trampade stenen med sin nära nog utplånade ristning skall snart erinra om föga annat än snedsprång.

Men en bättre bibehållen, hittills icke känd, ristning är i Näle bys södra gårde, å en likaledes liggande, kullrig bergshäll. Skada att några smärre remnor i den eljest släta hållen gjort inskriftens sista ord otydliga.

Inskriften:

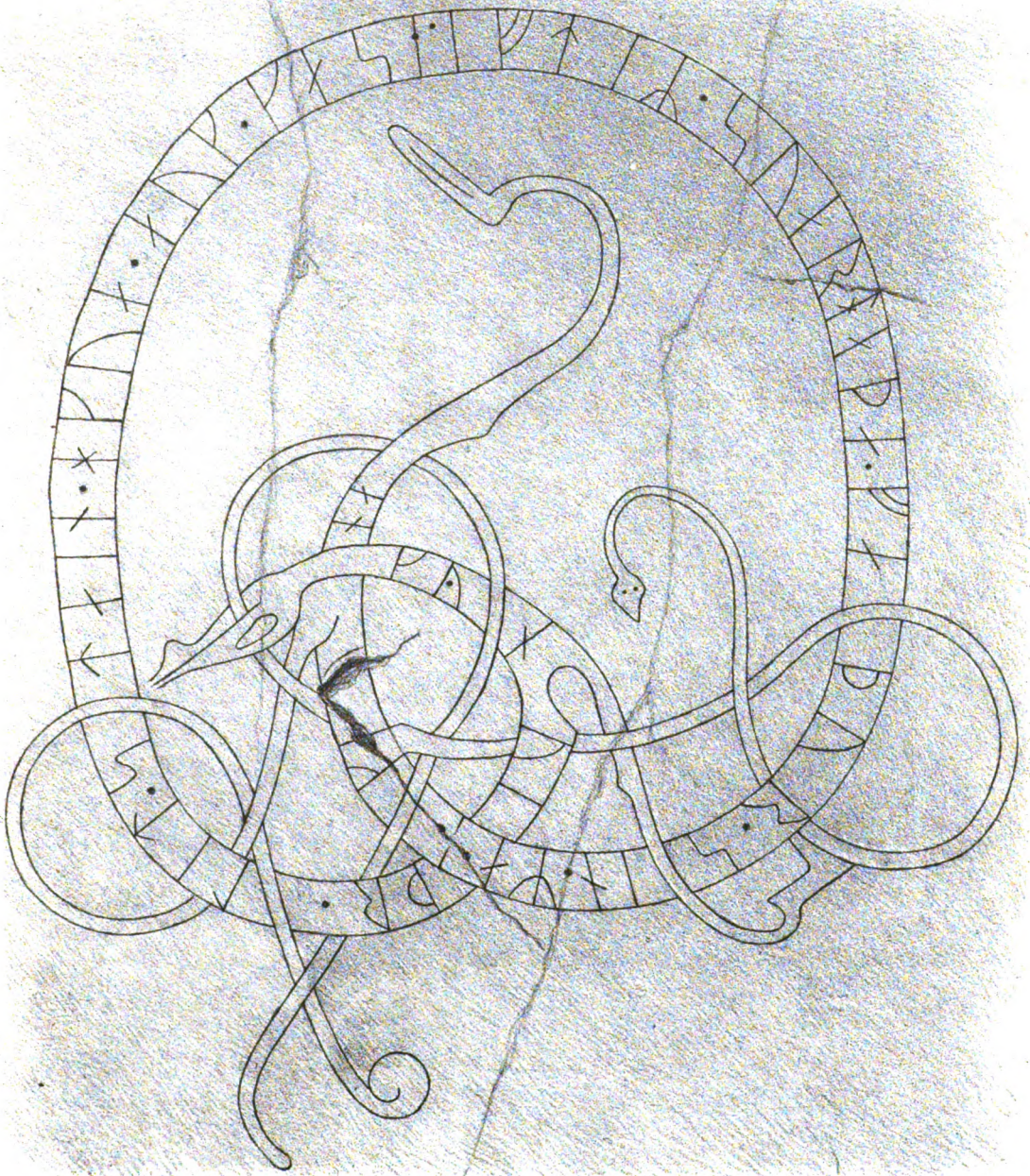
ÞAþNIPR · NIT · HTT · †(Þ)YNT · TNP · Þ(Þ)R)HT · IÞTIA ·
 HNTRT(†)T(Þ)ÞT · ÞTÞNR · HT · ΨT(†)P ... ††

Det är: KYNUÞR LIT STAIN H(A)KUA AUK KA(Þ)SE IFTIR SUART(H)A-
 (F)ÞA FAÞUR SIN MA(N?)K...NA.

Runan † uti denna inskrift är illa stungen och det påtagligt långt efter det ristningen huggits.

Runstenen i tillgränsande Grana * (icke Grenna, såsom Lilj. 467 uppgifver) finns ännu. Bures läsning af namnet ÞRTHHTT är riktig. Äfven äro två stenar vid Gällstad (Liljegr. 453 och 454) i behåll. Å den förre läses TNRI, icke TNBI, samt mot slutet af inskriften RIHTI, icke RIHTT. Å den sednare är *Tosti* uttryckt med THHTI. Der står vidare HTT, icke HTTT, samt TNBT, icke TNBI.

* Några större ättehögar invid uthusen söder om byn äro svårt och ohjelpigt skadade. En märklig grafplats på en föga användbar höjd norr om byn borde fridlysas.

Näle

93.

UPLAND. Wallentuna härad och socken, Näle.

94.

Upland. Vallentuna härad och socken, Lingsberg.

Gården Lingsberg ligger vid östra gränsen af Vallentuna mot Angarnssjön. En djup dæld är öster om och nära intill gården, hvarifrån en väg löper öfver den i dälden flytande *Kallbäcken* likaledes ostligt ut till Vada socken. I östra slutningen af dalen, omkring tjugu famnar söder om den nuvarande vägen och »Kallbäcksbron», märkes tydligt rödjning efter en äldre väg, hvilken säkerligen företräd den som nu är, och invid den gamla, några alnar från det ställe, der den mött vattendraget, ligga på en gärdesren tre stenstycken, hvilka tillsammans utgöra en hel Runsten.*

Inskriften:

††† (*) †N† (*) *†N†(†)†R† * †N† · †N††† * †N† (*) *†N††††††††† *
 †(†)†† (*) †††††††††† (*) †††††† (*) †††††† (*) †††††† (*) †††††† * †††††† *
 *†††††† * †††††††††† (*) †††††††††† (?) * †††††† (*) †N† (*) *†N†(†)††††††††† (*)
 ††† (*) †††††††††† · †††

Det är: TAN AUK HUS(K)ARL AUK SUAIN AUK HULMFRIÐR Þ(A)UN
 MIÐKIN LITU RITA STIN ÞINO AFTIR HALFTAN FAÐUR ÞAIRA TANS
 AUK HU(L)M(F)RIÐR AT BUANTA SIN.

Kännestrecket till † i *†N††††††††† har alldeles gått förloradt. *†N††††††††† är icke antagligt. Den glömda runan † i det sednare *†N††††††††† har man sökt ersätta med ett kännestreck å stafven till †. Det ena af kännestrecken till † i samma namn måste väl anses vara bortflagadt.

95.

Upland. Danderyds Skeppslag, Täby socken, Sästad.

Trakterne kring den vidsträckta Vallentunasjön äro rika på fornlemningar och nära trettio Runstenar hafva funnits der. En tredjedel

* En för 16 år sedan erhållen muntlig efterrättelse af herr exp-sekr. Hallencreutz kom mig att nu söka Runstenen. Men ingen kände någon Runsten här. Jag letade flitigt och länge förgäfvades. Då jag tredje gången besökte Lingsberg, träffades 76-årige trögårdsmästaren Anders Fröholm, och han — den ende som egde kunskap om stenen — visade mig honom. Om Fröholm afidit utan att hafva lemnat underrettelsen, så skulle denne Runsten nog snart gått förlorad.

af dem är förstörd; lika många ligga krossade och fallne till jorden. Så vårdas våra minnesmärken!

Såstads och Brobys marker upptaga sjöns södra strandtrakter. En bäck rinner genom egorna och utfaller i sjön på Såstads egor. Sockenvägen från trakten af Täby kyrka sträcker sig här, icke långt från sjön, öfver en bro (deraf namnet Broby) vesterut till Hagby och vidare. På östra sidan om bron, invid vägen, står i egoskilnaden Runstenen 423 Baut., Liljegr. 654, * samt på andra (vestra) sidan om samma bro en annan. Denne låg för fem år sedan i jorden, så att bara en liten del af hans ena ända syntes i dagen. För markens rödning uppbröts då stenen, och när dervid hans ena flatsida, som legat nedåt, fanns ristad, så lät jordegaren, hr kammarjunkaren C. W. von Köhler, resa honom på samma ställe.

Och derföre skall kammarjunkaren hafva så mycken större tack, som inskriften hör till de märkligaste i vårt land. Stenen har nog länge legat i jorden och det må icke förtyckas; ty han är af bräckligt, sjelffrätande gry, hvilket en längre tid utsatt för oblida väder och hårda händer alltför illa skulle behållit inskriften. Ehuru han med stor varsamhet aftäcktes och restes, så bortföll dervid från ena kanten en mindre flisa, hvarigenom öfre delarne af fem runor i alingan gingo förlorade. De äro likväl känliga.

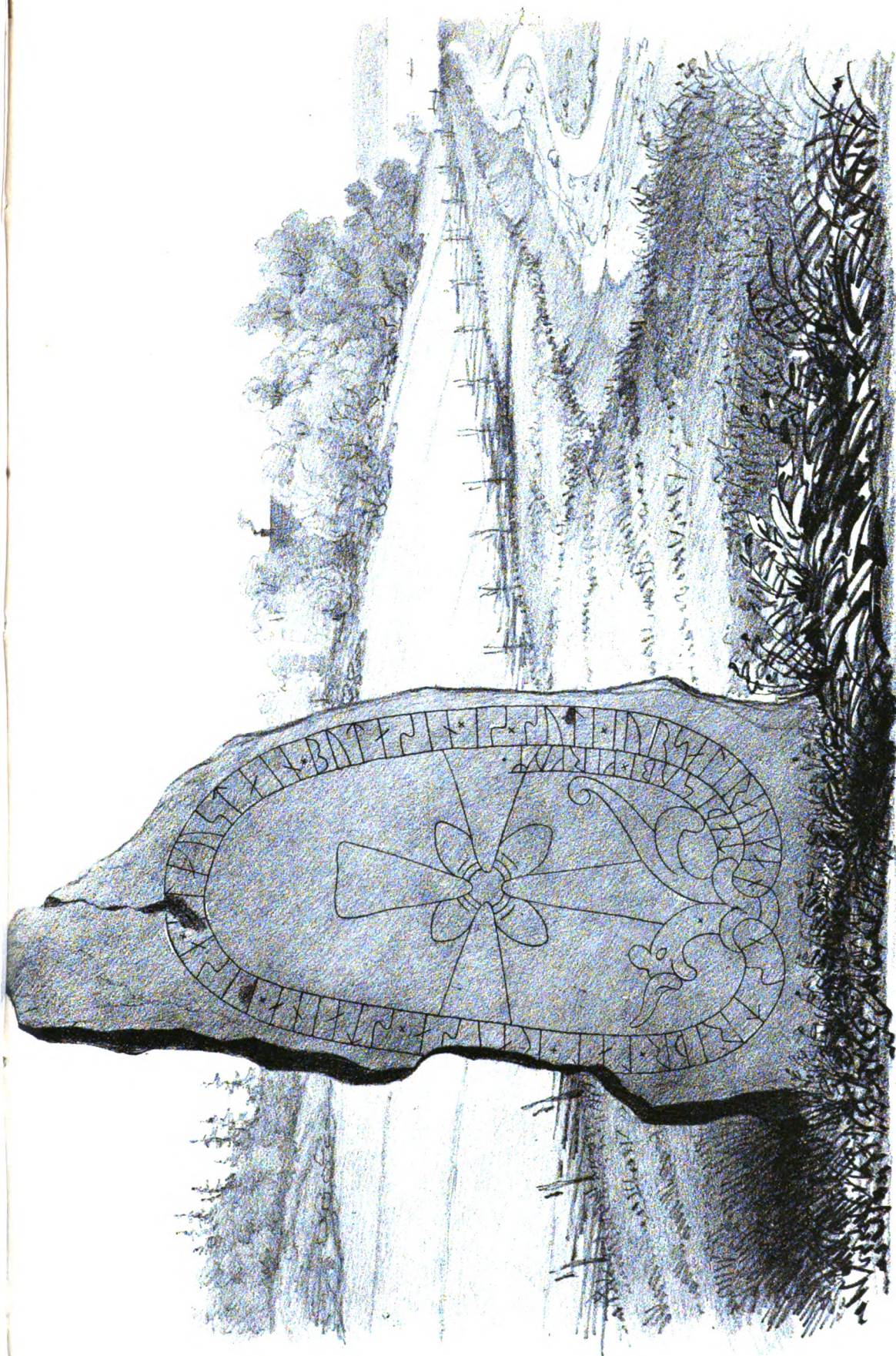
Inskriften:

* 𐌹𐌰𐌹𐌱𐌹𐌸 * 𐌹𐌰𐌹 * 𐌹𐌰𐌹𐌰 * 𐌹𐌰𐌹𐌰𐌰 * 𐌹𐌰𐌹𐌰 * 𐌰𐌰 * 𐌰𐌰𐌹𐌰𐌰𐌰 *
 𐌱𐌰(𐌰)𐌰𐌰 (*) 𐌹𐌰𐌰 * 𐌹𐌰 * 𐌹𐌰𐌰𐌰 * 𐌰𐌰𐌹𐌰𐌰𐌰 (*) 𐌰𐌰𐌰 (*) 𐌰𐌰𐌰𐌰𐌰𐌰 (*)
 𐌰𐌰𐌰 * 𐌹𐌰𐌹𐌰𐌰𐌰 *

Det är: ASTRIÐR LAT RAISA STAINA ÞISA AT AUSTAIN BU(N)TA
 SIN IS SUTI IURSALIR AUK ANTAÞIS UBI KIRKUM.

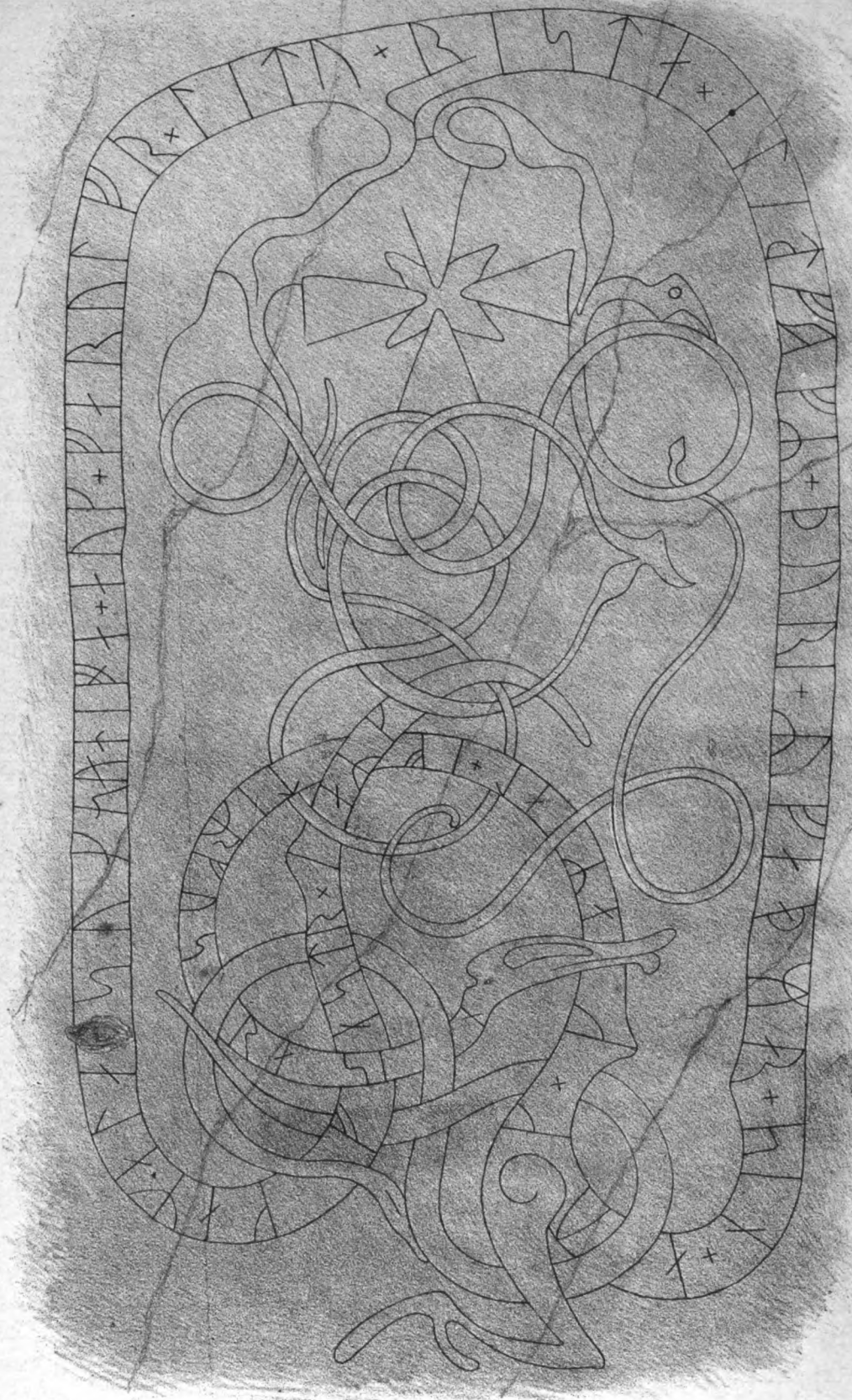
Kännestrecket till þ i þ𐌰𐌹𐌰 är något litet skadadt. I ordet 𐌰𐌰 äro runornas kännestreck, med undantag af ett, ristade i fördjupningar, hvilka sannolikt varit före stenens huggning. Så är ock till en del fallet

- Denne stens inskrift har verkligen 𐌰𐌰𐌰 • 𐌰𐌰𐌰 * (1), icke 𐌰𐌰𐌰𐌰 (Baut.), eller 𐌰𐌰𐌰𐌰 (Liljegr.). Efter det lilla slutkorset är ristad en klypig prydnad, och efter denna komma de tu i bautilska ritningen upptagna, likgående strecken, som löpa tvärt öfver slingan. Den bautilska bogen i ändan af denna inre slingan har alldrig funnits. Högen, som nämnes i inskriften, har varit invid och norr om stenen. Han är med en krets anmärkt å Jacob Brauns karta öfver Såstad af år 1724. Nu upplöjd, så att bara en svag »kullring» är märkbar. Många viktiga högar, stensättningar och bautastenar äro längre i norr mellan åkerlapparne, och hela denna mark med angränsande hagar mot Vallentunasjön har af urminnes brukats till skiftes mellan Täbyn, Fitia, Karlby, Broby och Såstad, under namn af »Eneby våldets». Se äfven kartan öfver Broby af 1719. Vid Runstenen står å 1724 års karta antecknadt: »Runstenar och Ättebackar på detta stället».

Matr.

97. UPLAND. Eanderyds skeppslag Taby nr. Sätad.

1 aln

96.

med det ena af kånne strecken till ↑ uti HNTI. Ritningen åskådliggör allt detta bäst.* NBI för NTI är hittills osedt.

Inskriftens märklighet består dels deri att hon nu mer är den enda, i hvilken *Jerusalem* nämnes, dels ock i upplysningen som deri meddelas om den väg forne Jorsalafarare togo till den helige staden.

96.

Upland. Danderyds Skeppslag, Täby socken, Såstad.

Följande den nämnda sockenvägen vester ut, äro vi snart i Såstads sydvestra gårde, som delvis upptages af skogiga bergshöjder och ojämma gräsmarker.** Å en liggande platt bergshäll invid vägen är en runristning, som äfven klart visar huru fåfängt det är att utan noggran afritning vilja redogöra för en runskrifts beskaffenhet. Inskriften har nämligen många till större delen oförklarliga besynnerligheter, hvilka bäst uppfattas med ögat.

Förslag till läsning:

†††† (*) †††† (?†††) (?††††, eller dylikt namn) * ††† * †††††††† *
 †††† * ††††† * ††† (*†††† * †††††) * ††††† * †††††† * ††† *
 ††† * ††††† * ††††† (*) †††††††††† (*) ††† * †††††† * ††††

Detta sista ord, som väl skall betyda ††††, visar ensamt runhuggaren Fasts sätt att uttrycka sig. Ristningen är den enda kända, i hvilken hans namn förekommer.

97.

Upland. Danderyds Skeppslag, Täby socken, Broby.

Häradsdomaren Gustaf Janson i Valla, hvilken halv mig att rengöra föregående ristning, hade derefter med spännd uppmärksamhet uppfattat det jag kunde hafva att säga om innehållet. Han följde mig nu till Broby, och visade der ett stycke af en Runsten, som låg bland grundstenarne under ett mindre uthus. Som den ristade sidan skyndes af andre stenar, så utbröts stycket, och inskriften fanns lyda:

* De lära finnas, som anse runinskrifter väl kunna allmängöras utan afritningar. Jag är af annan tanke.

** Märkvärdige bautastenar vid grafhögar, samt andra minnesmärken, äro här i mängd.

(?YITIT)T · B(??P) ... · *TT : TTTTPII : I (:) YIRYINP

Det är: (?KITI)LA BA(??P) ... HAN ENTAÞIS I KIRKIUM.

De felande styckena söktes, men funnos icke.

98.

Upland. Danderyds Skeppslag, Täby socken och kyrka.

Blott tvänne runinskrifter äro hittills kända, hvilka nämna män, som dött i Långbardaland (Lombardiet). Den ena finnes i Södermanland, Stora Malms socken; den andra har för icke länge sedan varit vid Fitja i Upland, Täby socken. Ett stycke af en tredje sten är af mig funnet inmuradt i samma kyrkas yttre vapenhusvägg. Samma moder (Gudlög) tyckes låtit resa båda stenarne. Om inskriften och i synnerhet slingan å det af mig uppdagade stycket jämföres med ritningen i Bautil af motsvarande del af ristningen å Fitjastenen, så finnes klart att de äro två skilde stenar.

Inskriften:

(?YNDP)(T)NP · NIT ... T† · † · TTT · B(??P)T(††††)

Det är: (?KUP)L(A)UK LIT ... TO A LANK BA(??P)ALANTI.

Den under Nr 129 i Bautil upptagna ritningen af ett i »Täby kyrkomur» befintligt runstensstycke, hvars olikhet med förevarande icke behöfver påpekas,* är säkert lemning af en tredje Runsten, som samma Gudlög låtit resa till minne af sin förlorade Holme, men här tillika efter sig sjelf,

†† · *NPP† · HNT · HT · TNP · †† · HPP · HHTP† · **

99.

Upland. Seminghundra härad, Orkestads socken, Granby.

Tu obetydliga stycken af en Runsten, som stått vid en mindre bro öster om Granby, nära den förut kände.*** Han lærer vid slutet af

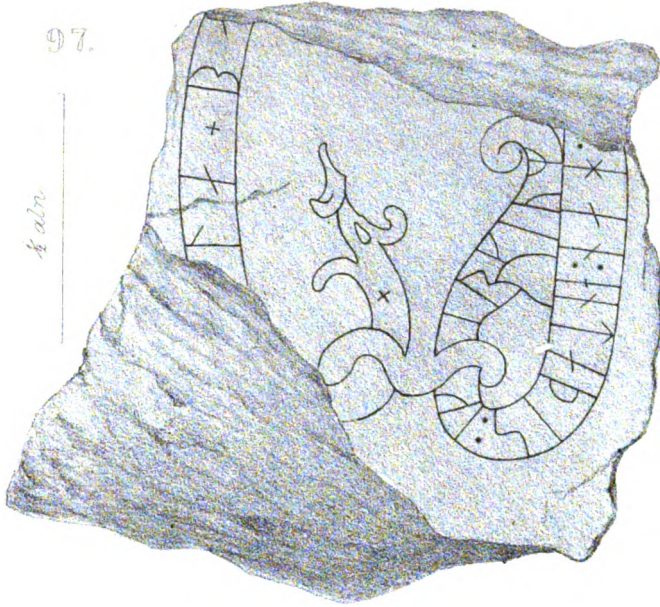
* Jfr Liljegren, 643, som väl icke rätt uppfattat inskriften.

** Jag kan icke tänka mig en skönare och i fornnordisk enkelhet mer gripande griftruna af en sörjande moder.

*** Baut. 13, Liljegr. 499. Uppgifves der (örätt) vara i Markims socken. Nyligen sönderslagen. Af återstoden fanns, att å honom icke stått »Kranbi», utan »Krnbi».

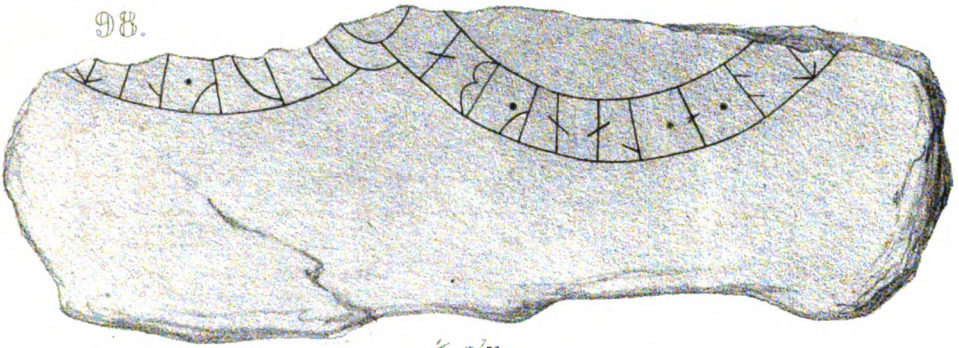
97.

1/2 alm.

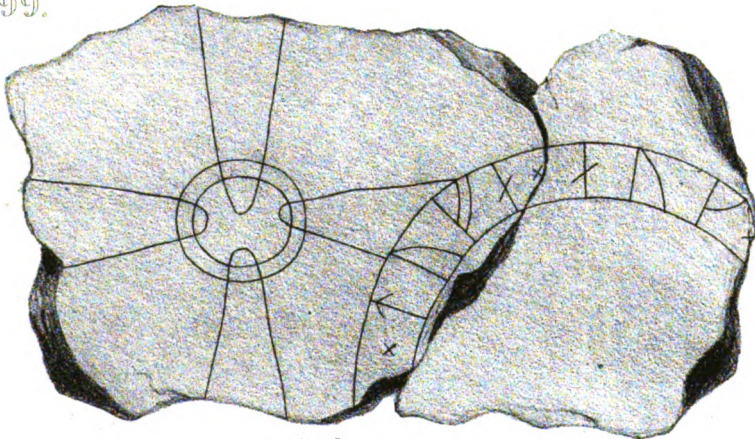
98.

1/2 alm.

99.

1/2 alm.

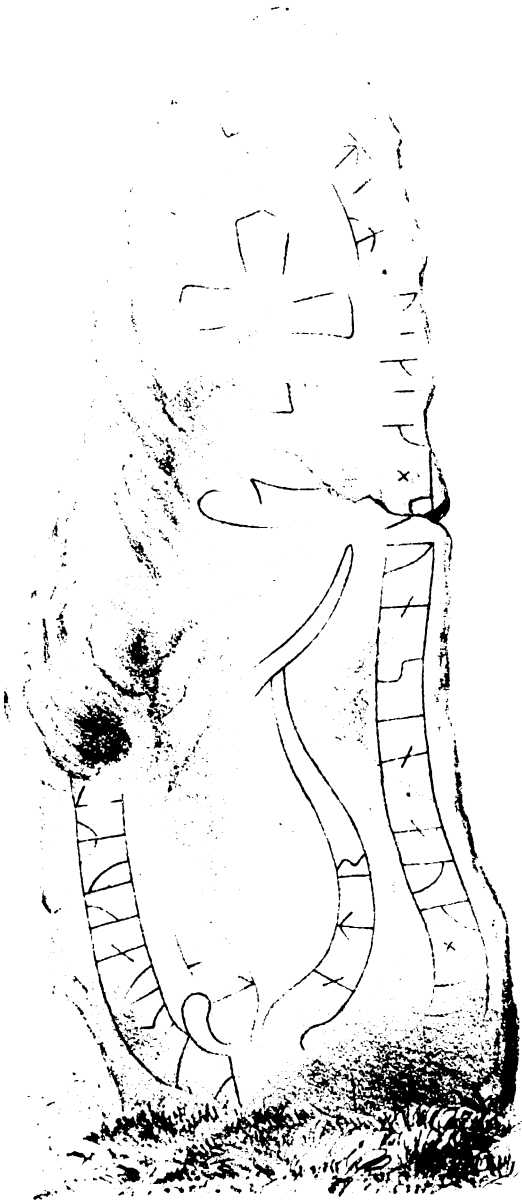

UPLAND.

97. Danderyds Skeppslag, Täby sn, Broby.

98. - - - - - Täby Kyrka.

99. Seminghundra hd., Orkestads sn, Granby.

1600-talet varit hel, samt då legat med nedvänd inskrift.* Af denna återstår:

* $\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow$ * $\uparrow\uparrow\uparrow$ * Det är: TUFA AUK ...

»Berga håll» eller »Berga Runhäll», som omtalas i Bautil (N:r 4) och af Liljegren (507), har säkert alldrig så hetat. Berget är norr om och invid Granby boningshus. Något Berga finns häller icke i Orkestads socken. Den storartade ristningen är ännu klar och läslig. De olästa fem eller sex runorna alldeles bortflagade.

Få alnar från runhällen, på bergets spets, äro grundvalar efter en stor, aflång byggnad och derinvid många runda stensättning.

100.

Upland. Sollentuna härad, Eds socken, Antuna.

Denne skroflige och till ristning ingalunda lämplige sten står i en åker vid Antuna ladugårdshus. Han är huggen å tvänne sidor, af hvilka den som innehåller första hälften af inskriften vurtit svårt skadad äfven sedan ristningen tillkommit, troligen deraf att samma sida af stenen en längre tid legat mot jorden. Den andra sidan har visserligen ännu större och skarpere ojämnheter, men de hafva alla funnits då stenen ristades.

Inskriften å stenens ena sida:

... 1 (*) $\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow$ (*) $\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow$... \uparrow ... (?) $\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow$ • $\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow$ * $\uparrow\uparrow\uparrow$ (*)
 $\uparrow\uparrow\uparrow$ • $\uparrow\uparrow\uparrow$ * ... $\uparrow\uparrow\uparrow$

Å andra sidan:

$\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow$ * $\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow$ * $\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow$ * $\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow$ * $\uparrow\uparrow\uparrow$ * $\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow$ * $\uparrow\uparrow\uparrow$ *
 $\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow$

Om man tänker sig det första namnet — det må varit hvilket som helst —, samt så godt sig göra låter fullständigare ett annat, så blifver inskriften hel så lydande:

(ULFR LI)T KIRUA KUML (FAU)S(I IF)TIR UIKI(N)K SUN SIN AUK (INKIMU)NTR
 IFTI(R) HULMFRIPI KUNU SINA AUK IFTI(R) UNU TOTUR.

En större ättehög finnes ännu i granskäpet af Runstenen och många smärre kullar der omkring lära under sednaste tjugu åren blifvit upplöjda.

* Se Presterskapets Antiquariska Berättelser från samma tid.

Anmärkningar, förklaringar och rättelser.

1.

Fredriksdalsstenen. — Namnet ††NB†† lider säkert af någon felristning. Måne ††NB†† , ††NB†† ? Liljegr. 965. — Gissningen att ††NB†† skulle stå för ††NB†† är förkastelig. Troligen menas någon stad eller annan märklig ort i östern.

2.

Nora, der denne sten ligger och å hvars egor fyra andre Runstenar äro, har varit Hölebo härads forna tingsställe. Om den ofullständiga inskriften har jag intet att säga. — Ett stycke af en Runsten är nyligen uppdagadt i granskapet.

3.

Björkö. Inskriften, ristad i en mindre berghäll midt ibland täta grafhögar, är lika märklig som svår att tyda. Sedan hon ytterligare blifvit granskad, vill jag fresta.

4.

Löfstalund. Den nämnde långa stenen, som ligger invid Runsten, har nyligen blifvit omvänd och funnits sakna ristning äfven å andra sidan. Således en bautasten. Att emedlertid, såsom fjerdingsmannen Anders Jonsson på 1600-talet uppgifvit, två Runstenar funnits vid Löfstalund är säkert; ty hr räntmästaren H. Schlytern har för mig berättat, att han för omkring trettio år sedan sett och afritat en Runsten, hvilken stått vid vägen, som leder upp till boningshusen (hans ritning är nu förkommen), och det har lyckats mig att bland Peringskölds »Miscellanea» i Riksbiblioteket finna en ofullständig runinskrift, som der säges vara å en sten vid Skählby i Grödinge, således vid Löfstalund. Hon lyder . . . Han va(r) i(n)gvars (s)un. Det är: Han var (eller kanske han va: han drap) Ingvars son.

5.

En i Presterskapets Antiquariska Berättelser från 1600-talet uppgifven Runsten vid Värstad i denna socken har af mig icke kunnat finnas. Rustenen 600 Liljegr. står på Elltomta egor i denna socken.

7—8.

Namnet Österhanninge (enligt uttalet) rättas till Österhaninge. — Märkligt att stafven | framför †††† , såsom å 7, ibland förekommer i runinskrifter. — Slutordet ††† i inskriften å 8 kan tagas för ††† , eller bättre för ††† , af ††††† .

9.

Sundby kyrka. Kyrkoherden Ljunglöf berättar i sin uppsats om sockens fornlemningar, afgifven till E. M. Faut och förvarad i Akad. Biblioteket i Upsala, att

denne Runsten är 1790 fanns inuti södra kyrkmuren, då ett fönster upptogs der gamla dörren varit, samt att han derefter vardt lagd i korgolfvet, »der han kom väl till pass, emedan täljsten dertill saknades» (!!!). Jag kan nu glädja med underrättelsen, att kontraktsprosten Brantenberg af fosterländskt nit räddat den lika prydlige som märklige Runstenen från att vidare betrampas. Stenen är i fjor upptagen ur golfvet, väl insatt i sakristians yttre vägg, rengjord och öfverdragen med linolja.

19.

Kernbo (skrifves i alla äldre handlingar så; icke Kärnbo).

Inskriften har, såsom ritningen utvisar: **YNNBIRTTA**, icke **YNNBITRTTA**, hvilket af misstag influtit i texten. — Vid ytterligare granskning af ristningen, hvilken, särdeles i slutet, är ytterst matt, har jag funnit att sista ordets uppgifna **R**, invid hvilket stenen är något afflagad, kan i stället vara **Y**. Antages nu det å närmaste del af korsets yttre krets varande tydliga kännestreck utmärka **T**, så hafva vi här **NY(T)YTT**, af **NYTYR**.

20.

Gripsholm. — Den märkvärdige stenen ligger ännu till trappsten i Vasatornets mörker. Både hr intendenten G. A. Sturnegh och jag hafva hos höge vederbörande förgäfvets sökt utverka säkrare och hederligare rum för honom. Jag har föreslagit att han måtte resas i parken och omgifvas med ett glest och starkt järnskrank. Stenarten är af ofrätbar granit.

Inskriftens sednare del, ordnad i fornyrpalag, ljuder:

Þair fauru trikilik
fiari at kuli
auk austarlar
ni kafu tuu
sunarla i
Sarklanti.

Professor Carl Säve har i sin afhandling om »Runstenen vid Fjuckby i Uppland» (Nord. Univers.-Tidskr. 3 årg. 4 häft.) äfven meddelat Gripsholmsstenens inskrift på nu bruklig svenska; men intilldess stenen kommer i dagen, så att inskriften kan med full säkerhet läsas, måste bearbetningarna åtminstone delvis blifva sväfvande.

Sid. 23, rad. 7 nedifr. står sid. 3, läs: häftet 3.

21.

Berga. Det är möjligt att slutet af inskriften bör sålunda förtydligas:
Han fel i (I)þi kuþu(lf)s d. ä. han föll i Godolfs krigshär.

22.

Grödinge kyrka. — Sid. 27, rad. 17 nedifr. står svarit, läs: svaret.

23.

Farstad. — Jag är, efter att hafva åter granskat denna inskrift, böjd att tro sista ordet icke vara ***NYN** (af det ovanliga ***NYT**), utan ***(NYN)**, gen. af nom. sing. ***NYT**.

27.

Skemby. — Denna inskrift är för ett år sedan af annan forskare granskad. Äfven jag har under förlidna sommar å nyo tagit ristningen i betraktande och hoppas att snart nog få utförligt utlåta mig.

28.

Åby. — Den krossade stenen ligger ännu i brygghusmuren, och jag har förgäfvets sökt att få uppsamla och hopfoga de spridda delarna. — Ristningens KRTHPTA bör väl vara KRTHPTIA .

29.

Åda. Jag har ytterligare flere gånger granskat denna säkert mycket gamla hållristning och skall framdeles förebringa inskriften fullständig.

31.

Vesterby. — Det är mig obekant om den här nämnda omhågnaden af dessa runstensstycken är vorden verkstald. — Under förlidna sommaren har jag sökt den i noten (") nämnde Runstenen vid Rambron mellan Brottsta och Ekeby. Bron är nyligen borttagen och stenen finns icke.

34.

Stenqvista. — HIRNT är väl qvinnonamnet HITRNT , eller HITRNT .

35.

Berga. — Namnet Tjula rättas till Kjula. Den här varande märkvärdiga fornlemningssamlingen (Öster-Rekarne hära's gamla Tingssäte) är på sednare åren mycket skadad och lärer väl snart nog störta i en ofantlig grusgrop, som redan svälgt 50—60 grafkullar, bautastenar och stensättningar. Kjulasten (Liljegr. 979), med sin herrliga inskrift i fornrypalag, hvilken icke varit aldeles riktigt läst, är under sednare åren å nyo afritad och flere hvarf granskad af min vän, den nitiske och fornälskande skolläroaren i Jäder, Carl Gustaf Österberg, och mig, i följd hvaraf en fullt tillförlitlig afritning af den törhända snart bristande och förlorade Runstenen framdeles kan erbjudas vännar af Sverikes forntid.

36.

Östad. Sid. 37, rad. 17 nedifr. står synes; läs: synas.

37.

Öfver-Selö. — †††††††††† å 39:de sidans första rad rättas till †††††††††† .

~~40.~~

Bjudby. — Inskriften, på nu bruklig svenska (förslag!):

Thorsten och Östen och Nattfare reste sten åt Finvid, Olef och Thorkel, bröder sin(e).

Voro alle
Vikings söner;
landborne män
låto rita sten.

Stengeir riste runorna.

Mycket vore att säga om denna inskrift, som säkert rör en af de högbornaste släkter i nordens forntid. Nattfare het en af svensken Gardars skeppsmän, och efter honom vardt den Isländske Nattfarvik uppkallad. (Landnamabok, capp. 6 och 19.) En Ring, härstammande från de forne Östgotakonungarne, egde sönerne Nattfare och Dagfare, hvilke leide i anseende uti Harald Hildetans hof. Lagerbring, S. R. Hist. 1, sidd. 136—137 (sannolikt efter Saxo, eller Torfæus). Eljest förekommer icke namnet i häfderna.

Den ståtliga stenen, hvilken från urminnes tider legat å marken, vardt under mitt första uppehåll på stället, sommaren 1856, med stor möda omvänd, så att inskriften kunde läsas, och egaren af marken, häradsdomaren Erik Andersson i Bjudby, lofvade då, att efter slutad bergning låta uppföra och resa honom å den höjd, vid hvars fot han låg. Detta är nu gjordt, och resaren har såsom välförtjent belöning därför af kongl. maj:t erhållit en medalj af silfver, att bäras å bröstet.

Sid. 41, rad. 8, står Bjudhy; läs: Bjudby.

Med det i noten (***) nämnda »Hemgjölet» menas icke hemgårdet, utan bemärker göl (neutr.), i Södermanland, ett till åker upptaget stycke mark. Göla = odla.

41.

Bjudby. — Den antagne fyllnaden i inskriftens sednare del rättas så att denna får följande lydelse:

Þorstain (lit rai)sa
stain þena
(iftir) sik sialfan
auk sun sin Hefni.
Uar till Enklan(t)s
u(n)kr trenkr farin
uar þ þa haima
at harmi tau þr.

Det är: Thorsten lät resa
sten denne
efter sig sjelfvan
och son sin Hämnamn.
Var till England
ung en (kämpe) faren
vardt så hemma
till hugsorg döder.

De nio runstensstyckena ligga ännu i gärdesbacken utan skydd. Mina bemödanen att på något vis få dem hägnade hafva hittills varit fruktlösa.

Sid. 44, rad 17 nedifr., står kroopen; läs: knoopen (knoppen).

43.

Lids kyrka. — Med HTHTBÞP menas här utan tvifvel HTHTBÞRP , jfr Liljegr. 889. Båda namnen äro femin. (två systrar). Derefter är NITN utelämnadt. Modren har nog hetat HTHTÞRIIR (rättare: HTHTÞRIÞR), och å stenen har då stått HTHTÞRIÞI , acc. sg. För ÞTR får man väl tänka sig det såsom fristående ovanliga ÞTR , hälst rummet mellan Þ och R sådant medgifver. Sednare runan i påföljande ordet har till en början af misstag vurtit ett nära fulländadt P . Då detta svårligen kunnat ändras till Þ , så har ristaren deraf sökt göra ett þ . Jfr N:o 1, Fredriksdalsstenen.

45, 46.

Hagstugan, Lilla Lundby. — Jag ämnar framdeles utförligare än rummet här skulle tillåta tala om dessa märkliga inskrifter, hvilka jag flere gånger omgranskat och än ytterligare vill skärskåda. Beträffande 46, så är jag för närvarande böjd att tro ordet NÞR vara ett adj., samt att det sista ordet är fadrens namn i genit.

50.

Stenbrottet. — I öfverskriften till denne Runsten rättas Danderyds Skeppslag till *Sollentuna härad*.

51.

Löfstad. — Med det otydliga andra namnet menas väl YNN* . Det är icke lätt att förslagsvis fylla det korta, aflagade mellanrummet mot inskriftens slut, enär der bör hafva funnits minst två ord, men †† : H† icke duger.

54.

Furby. — Å de fleste ritningsaftrycken af denne Runsten står $\cdot \text{YNNR}$, hvilket bör rättas till $\cdot \text{YNNR}$.

55.

Fyrby. — Äfven denna märkliga inskrift är å nyo granskad och skall framdeles utförligt afhandlas.

56.

Hedenlunda. — Med sista namnet NNN förstås naturligtvis NNN . Ristaren har (af glömska?) utlemnat sista † .

57.

Ramstad. — För denna ritnings fullkomliga tillförlitlighet ansvarar jag icke. Inskriften, delvis matt och svåräst, skall närmare granskas.

58.

Odensåker. — Inskriften på nu brukligt mål:

Håkan gjorde bro denna; men hon skall heta Gunnars bro; men han (Gunnar) var Håkans son.

Det är icke omöjligt att Kullerstad, både sockens, byns och brons namn, är af Gunnars-stad.

För första uppgiften om stenens tillvaro har jag att tacka hr pastoren Axel Emanuel Holmberg.

59.

Jag har nu sjelf på stället granskat denna inskrift. Runan H i NNNN har ett visst utseende äfven af Y ; törhända felristad. Jag föreslår derföre i stället NNN (.) NNN . — Efter NN står ett tydligt † : (så prickadt) i samma slinga, men på andra sidan om den tvärtöfver löpande andra ändan deraf, således högst upp på stenen.

61, 62.

Berga. — Sid. 13, not. "" står Fata, läs: Fant, och i samma not: Berg, läs: Berga.

81.

Nyby. — Med det föreslagna NNN förstår jag NNN .

82.

Sid. 26, rad. 1 nedifr. står återställes, läs: återställas.

83.

Sid. 27, rad. 9 nedifr. står finnes, läs: finnas.

88.

Sid. 30, rad. 17, nedifr. står Vester-Rekarne, läs: Öster-Rekarne

Sid. 31, rad. 1 nedifr. står östra, läs: vestra.

89.

Sjustad. — Inskriften har visserligen en märklig historisk betydelse, för hvilken jag likväl icke här skall söka redogöra. Mig tyckes sista ordet **PRIP** icke afsluta inskriften, utan böra sammanhänga med ett efterföljande, som antingen gått förloradt genom af-flagnig, eller — hvad troligare är — aldrig kommit att ristas. Och detta anser jag vara **PRN**, dat. af **PRR**, färd. Den halfva staf, efter hvilken slingans tomrum börjar, skulle då varit ett tillämnadt **P**. Slutmeningen varder så: **Han vardt död i Holmgård i Olofs Greklandsfärd.**

Runan **↑ i ↑↑ framför hnttt** har synbart först varit ett **p**.

91.

Sid. 33, rad. 5 uppifr. står **†**, läs: A.

92.

Skånila socken. — I hela häradet talas ännu om Säl-nastenens (Baut. 41. I. 485) sprängning samt forsling (förmedelst fem par oxar) från Säl-na bro till Skånilaholm, en half mil derifrån. Det skedde år 1820. Frankomne i närheten af kyrkan, som skulle förbigås, tvärstannade oxarne. Man slog och hojtade, »men de ville intet». Det var vid grinden till Skånilaholms gårde. Någre »hittade då på», att medelst borrhning, hvaraf tydliga märken än synas, spränga tu stora stycken från stenens sidor, hvilka stycken nu stå såsom stolpar vid samma grind, och »det var ändå med knapp nöd», som det återstående väldiga midtstycket kunde forslas öfver gärdet till en skogig höjd i gårdens granskap, der det vältrades å marken och kort derefter försågs å den oristade sidan med en inskrift, i sanning betydelslösare än den hemska, som djupt inskrefs med stenborrarne.

Il skal at minum mana
miþan min lifa,

mente de gamle (Baut. 165). Vi föröda. *Våra* verk — skrytets — falla af sig sjelfva.

Antiqvitetsakademien lærer icke under något förebärande kunna undandraga sig att anbefalla Säl-nastenens återflyttning till och resning på sin gamla plats, om hvars forna beskaffenhet inskriften (i rent fornyrdalag) ordar; och hon kan icke underlåta att för det lika grofva som råa tilltaget låta fälla vederbörande till några hundrade Riksdalers böter, nödige till minnesvärdens värdiga häguande och skydd mot vidare åverkan.

94.

Lingsberg. — **YIPYIT** (man skulle äfven kunna få **YIPYIT**) är högst ovanligt, törhända förr osedt. En Ölandssten (Baut. 1066) har **þtnt * YAPYIT**. — Isl. mædgin, moder och son. Bj. Hald.

95.

Såstad (fordom *Satistad*). — Nysvensk öfversättning af inskriften:

Astrid lät resa stenar desse åt Östen bonde sin som (be)sökte Jerusalem och ändades uti Grekland.

Första \dagger i $\dagger \text{H} \dagger \dagger \dagger$ har ett visst tycke af Ψ .

Ordet $\text{H} \text{H} \text{H}$ (verb. imperf., Isl. *sókti* af *sækia*) är hittills icke sedt å någon svensk Runsten. En norsk (Liljegr. 1457) har *soti*. »Knutr soti iklo(n)t.»

Fyndet af denne Runsten har varit mig så mycket kärare, som han nu mer är den ende som talar om Jerusalem.* Den andre, en ristad bergklippa vid landsvägen vesterut från Stäket i Bro härad, Näs socken och Upland (Liljegr. 329), vardt af vägbotare på 1600-talet höljd med grus, och män i trakten försäkra att han under de sidsta tjugu åren är bortsprängd.

Så säger Peringsköld (Monum. per Attundiam. Handskr., sid. 212.): »Till lilla Stäket går landsvägen utföre en brandter backe, nu kallad Dalkarlsbacken, vid hvilken en märkvärdig Runristning uthi en Sköldz form af två alnars högd och $1\frac{1}{2}$ alns bredd är uthuggen uthi helleberget nordan för allmenna broon och västan från Almara Stäk beläget, vändandes skriften emot söderen, men af vägrödjare vid vägens uphögnung nu alldeles med jord och rijs betäckt, så att man den numehra inthet see kan, varandes fördenskull lyckeligit att vij hafva i behåll den afritning, som framledne antiqvarien hr Märten Aschaneus på Bärby för en 50 åhr sedhan uthaf sjelfva bärget med sin penna aftagit hafver.»

Ritningen, som ännu finnes i behåll, har påtagliga fel. — Peringsköld anför äfven en annan inskrift, deri Jerusalem nämnes. »Monumentet» (Runstenen) säges »fordom här i landet varit upprättat, hvilket sahl. Stenius i sin tijd till hälften behallet afritat med desse Runor:

... $\dagger \dagger \cdot \Psi \dagger \text{H} \text{R} \dagger \cdot \dagger \cdot \text{H} \text{I} \text{P} \dagger \dagger \dagger \cdot \Psi \dagger \text{R} \dagger \cdot \Psi \cdot \text{H} \text{R} \text{H} \dagger \dagger \dagger \cdot \text{H} \text{I} \text{P} \cdot \text{H} \text{I} \text{B} \text{H} \text{Y} \cdot \text{»}$

96.

Såstad. — Inskriften har ett ord, som icke funnits å någon svensk, norsk eller dansk Runsten, nämligen $\Psi \text{H} \text{H} \text{R} \dagger$, acc. sing.** Fornsv. *fostre* (Vest- och Östgöta-lagarne), Isl. *fostri*. Bemärkelsen är i Landskapslagarne något sväfvande. Den Isländska (enl. Bj. Hald.): fosterfäder, fosterson, samt förtrogen. Men det är icke lätt att bestämma hvilkendera af dem här tillkommer ordet. Då likväl Gammals namn står före sönerns och han derföre kunde anses (törhända vida) äldre än de, så synes icke olikt att Thor varit Gammals fosterson.

100.

Antuna. — Denne Runsten förtjenar en bättre plats, eller åtminstone omhågnad. Gissningen att gården har namnet efter stenens Una (Un-tuna) lemnas i sitt värde.

Den i Bautil (164, 167, 168) nämnde byn »Erlesunda» (man ville väl ha ett Jarlsunda!) i denna socken, hvilket namn Liljegr. (399, 401) jämnkat till Arlsunda, heter åtminstone nu Elfsunda. Socknens viktige Runstenar äro af mig omgranskade.

* »Stin kuask!»

** Å Brittiska ön Man är en Runsten, på hvilken ordet *fustra* (femin.?) förekommer tvänne gånger. Se Sjöborg. Saml., III, sid. 79—80. Liljegr. 1618.

Förteckning öfver Runstenarne.

		Nr. Saml. sid.	
Upland.			
<i>Häbo härad.</i>			
Håtuna sn, Bjurstad	77.	2:	23.
Kalmare sn, Skörby	78.	2:	24.
Öfver-Grans kyrka	79.	2:	24.
Skogklosters sn, Sjustad	89.	2:	31.
<i>Erlinghundra härad.</i>			
Sigtuna	69.	2:	18.
Sigtuna	70.	2:	18.
Sigtuna	71.	2:	18.
Sigtuna	72.	2:	19.
Haga sn, Thorshunda	68.	2:	17.
Odensala sn, Kumla	90.	2:	32.
Knifstads sn, Vickby	91.	2:	32.
<i>Hagunda härad.</i>			
Tible sn, Skilstad	74.	2:	20.
Gryta sn, Säva	75.	2:	21.
Balingstads sn. och Prestäng	76.	2:	22.
<i>Vaksala härad.</i>			
Upsala	66.	2:	16.
Vaksala sn, Grånby	67.	2:	17.
<i>Sollentuna härad.</i>			
Solna sn, Stenbrottet	50.	1:	50.
Bromma sn, St. Engeby	64.	2:	15.
Sollentuna kyrka	65.	2:	16.
Jerfalla sn, Eggelunda	52.	2:	3.
Eds sn, Antuna	100.	2:	39.
<i>Färentuna härad.</i>			
Sånga sn, Löfstad	51.	2:	3.
<i>Vallentuna härad.</i>			
Vallentuna sn, Näle	93.	2:	34.
Vallentuna sn, Lingsberg	94.	2:	35.
<i>Seminghundra härad.</i>			
Skånåla sn, Runberga	92.	2:	33.
Orkestads sn, Granby	99.	2:	38.
<i>Danderyds Skeppslag.</i>			
Täby sn, Såstad	95.	2:	35.
Täby sn, Såstad	96.	2:	37.
Täby sn, Broby	97.	2:	37.
Täby sn och kyrka	98.	2:	38.
Lidingö sn, Islinge	53.	2:	4.
<i>Åsunda härad.</i>			
Svingarns kyrka	73.	2:	20.
Sparsätra kyrka	80.	2:	25.
Sparsätra sn, Nyby	81.	2:	25.
<i>Lagunda härad.</i>			
Giristads sn, Furby	54.	2:	5.
Södermanland.			
<i>Svartlösa härad.</i>			
Grödinge sn, Löfstalund	4.	1:	7.
Grödinge sn, Uringe	5.	1:	8.
Grödinge sn, Öst-Bröta	6.	1:	9.
Grödinge kyrka	22.	1:	26.
Grödinge sn, Hallsveden	86.	2:	29.
Botkyrka sn, Hamra	33.	1:	35.
Brännkyrka sn, Farstad	23.	1:	27.
Huddinge kyrka	24.	1:	28.
<i>Sotholms härad.</i>			
Österhaninge sn, Sanda	7.	1:	10.
Österhaninge sn, Högsta	8.	1:	11.
Österhaninge sn, Sanda	10.	1:	13.
Österhaninge sn, Alby	11.	1:	13.
Österhaninge sn, Norrby	12.	1:	14.
Vesterhaninge sn, Tuna	14.	1:	15.
Vesterhaninge sn, Skogs Ekeby	15.	1:	17.
Ösmo sn, Klastorp	83.	2:	27.
Ösmo sn, Vanstad	84.	2:	28.
Sorunda sn, Vesterby	16.	1:	18.
Sorunda sn, Aska	17.	1:	19.
Sorunda sn, Billstad	18.	1:	20.
Sorunda sn, Berga	21.	1:	25.

	Nr.	Saml.	sid.		Nr.	Saml.	sid.
<i>Hölebo härad.</i>				<i>Selebo härad.</i>			
Vagnhärad's sn, Fredriksdal	1.	1:	5.	Kernbo sn, gamla kyrkan	19.	1:	21.
Vagnhärad's sn, Nora	2.	1:	6.	Kernbo sn, Gripsholm	20.	1:	22.
Vagnhärad's sn, Åby	28.	1:	31.	Kernbo sn, Helanda	25.	1:	29.
Vagnhärad's sn, Åda	29.	1:	31.	Ytter-Enhörna kyrka	30.	1:	32.
Vesterljungs sn, Björkö	3.	1:	6.	Ytter-Selö sn, Östad	36.	1:	37.
Vesterljungs sn, Skälberga	13.	1:	14.	Öfver-Selö kyrkogård	37.	1:	38.
<i>Rönö härad.</i>				<i>Åkers härad.</i>			
Runtuna sn, Löfsund	38.	1:	39.	Åkers sn och kyrka	26.	1:	29.
Runtuna sn, Eneberga	39.	1:	40.	Åkers sn, Skemby	27.	1:	30.
Lids socken och kyrka	43.	1:	45.	<i>Öster-Rekarne härad.</i>			
Lids sn och kyrkogårdspart	44.	1:	46.	Sundby kyrka	9.	1:	11.
Lids sn, Sparsta	45.	1:	47.	Stenqvista kyrkogård	34.	1:	36.
Lids sn, lilla Lundby	46.	1:	48.	Stenqvista sn, Kolunda	60.	2:	11.
Lids sn, Väringe	47.	1:	49.	Husby sn, Berga	61, 62.	2:	12.
Lids sn, stora Lundby	48.	1:	49.	Jäders sn, Mora	63.	2:	13.
<i>Vilåttinge härad.</i>				Husby kyrka	88.	2:	30.
Helgesta sn, Sund	53 b.	2:	10.	Kjula sn, Berga	35.	1:	36.
<i>Oppunda härad.</i>				Jäders kyrka	31.	1:	33.
Blackstads sn, Bjudby	40.	1:	41.	<i>Vester-Rekarne härad.</i>			
Blackstads sn, Bjudby	41.	1:	42.	Tumbo sn, Vesterby	32.	1:	34.
Blackstads sn, Trinkestad	42.	1:	45.	Thorshälla sn, Hellby	87.	2:	29.
Blackstads sn, Fyrby	55.	2:	6.	<i>Östergötland.</i>			
Vadsbro sn, Hedenlunda	56.	2:	7.	<i>Memings härad.</i>			
Husby sn, Ramsta	57.	2:	7.	Kullerstads sn, Odensåker	58.	2:	8.
<i>Daga härad.</i>				<i>Åkerbo härad.</i>			
Gåsinge kyrka	49.	1:	50.	Törnevalla sn, Stratomtå	59.	2:	9.
Dillnäs sn, Nible	82.	2:	26.				

Runinskrifter utan ritningar.

Upland.

Lagunda hd, Giristads sn, Finstad	2:	5.
Vaksala hd. och socken	2:	17.
Erlinghundra hd, Sigtuna	2:	19.
Seminghundra hd, Skånåla socken (3 inskrifter)	2:	33, 34.
Oppgiffvet ställe »här i landet»	2:	46.

Södermanland.

Svartlöra hd, Grödinge sn, Löfstalund	2:	40.	
Svartlösa hd	{ Botkyrka sn, under tornmuren Botkyrka, norra väg- gen	1:	36.
		1:	36.
Öster-Rekarne hd, Husby sn, Berga	2:	13.	
Svartlösa hd, Huddinge sn, Ågesta	2:	29.	

INNEHÅLL.

- Nr 83. Södermanland. Sotholms härad, Ösmo socken, Klåstorp.
» 84. Vanstad.
» 85. Österhaninge socken, Söderby.
» 86. Svartlösa härad, Grödinge socken, Hallsveden.
» 87. Vester-Rekarne härad, Thorshälla socken, Hellby.
» 88. Öster-Rekarne härad, Husby kyrka.
» 89. Upland. Häbo härad, Skogklosters socken, Sjustad.
» 90. Erlinghundra härad, Odensala socken, Kumla.
» 91. Knifstads socken, Vickby.
» 92. Seminghundra härad, Skänila socken, Runberga.
» 93. Vallentuna härad och socken, Näle.
» 94. Lingsberg.
» 95. Danderyds Skeppslag, Täby socken, Sästad.
» 96. Sästad.
» 97. Broby.
» 98. Täby kyrka.
» 99. Seminghundra härad, Orkestads socken, Granby.
» 100. Sollentuna härad, Eds socken, Antuna.

Pris: 6 R:dr R:mt.

STOCKHOLM, TRYCKT HOS JOH. BECKMAN. 1859.